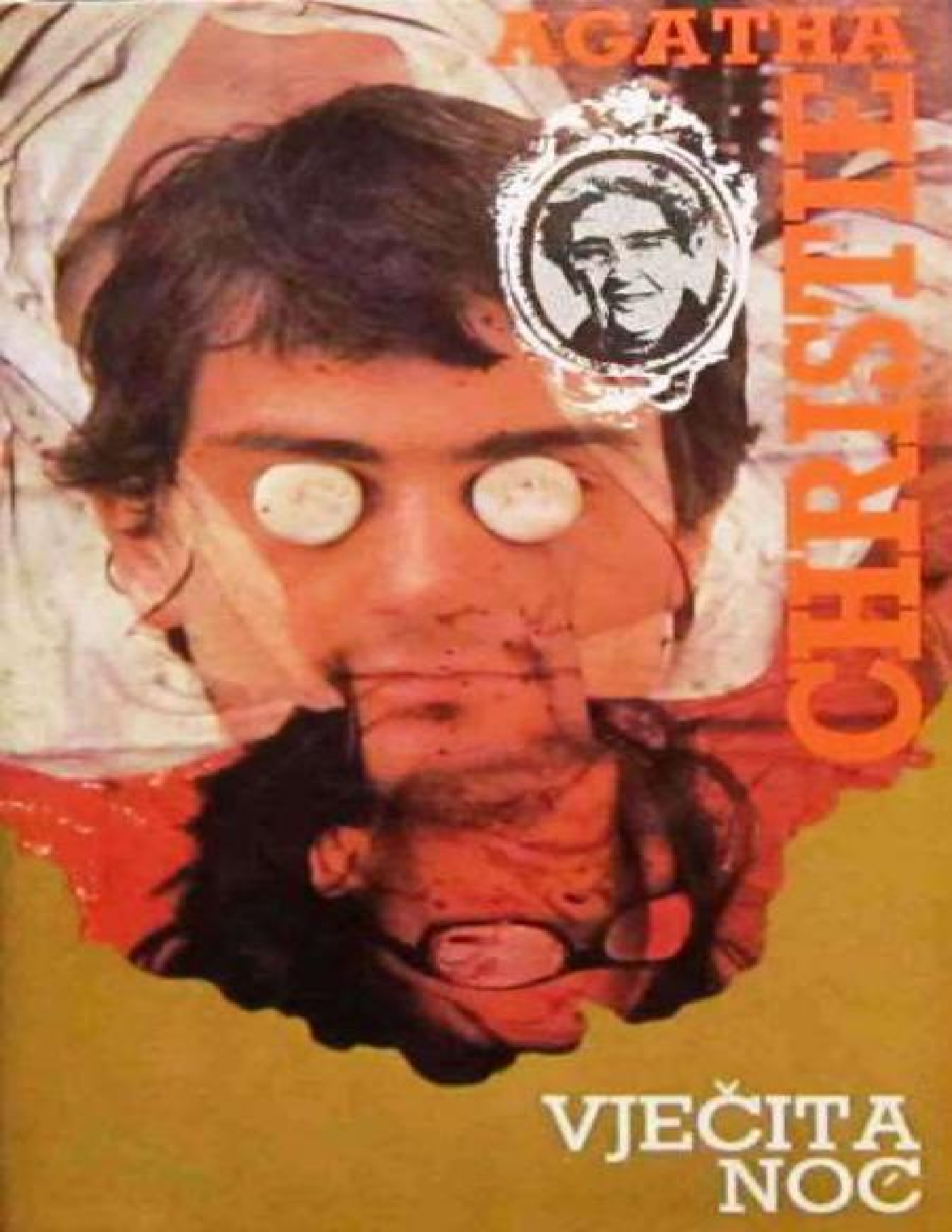

AGATHA
CHRISTIE

VJEČITA
NOC

Vječita noć

Endless Night

Agatha Christie, 1967

Prvi dio

1.

U mom svršetku je moj početak...

To je citat koji sam često slušao. Zvuči dobro — ali što zapravo znači?

Postoji li nešto određeno u što bi se moglo uprijeti prstom i reći: »Sve je to počelo toga i tog dana, u to i to vrijeme, na tom i tom mjestu, tim i tim događajem«?

Je li moja priča možda počela onda kad sam primijetio veliki oglas o prodaji obješen na zidu »Georgea i Dragona«? Oglas je najavljivao dražbu onoga vrijednog posjeda »The Towers«,^[1] dajući pojedinosti o ralima, miljama i osminama milja, i najidealniji portret »The Towersa« kakav je možda bio u svom naponu prije nekih osamdeset do sto godina.

Nisam ništa naročito radio, samo sam tumarao da mi prođe vrijeme glavnom ulicom Kingston Bishopa, jednoga sasvim beznačajnog mjesta. Primijetio sam oglas o prodaji. Zašto? Prst proklete sudbine? Ili predskazanje sretne budućnosti? Može se na to gledati ovako ili onako.

Ili bi se možda moglo reći da je sve počelo mojim susretom sa Santonixom i za vrijeme razgovora s njim; zatvorim oči i vidim njegove zažarene obraze, blistave oči i kretnju jake ali profinjene ruke koja je skicirala, crtala planove i gradila kuće. Posebno jednu kuću, prekrasnu kuću, kuću koju bi bilo divno posjedovati!

Moja čežnja za kućom, posebno lijepom kućom kojoj se ne bih nikad mogao nadati, oživjela je tada u meni. Bilo je to sretno maštanje koje smo samo nas dvojica dijelili, o kući koju će Santonix sagraditi za mene — ako dovoljno dugo pozivi...

Kuća mojih snova u kojoj ću živjeti s djevojkom koju volim, kuća u kojoj ćemo kao u dječjoj bajci živjeti zajedno »sretni zauvijek«. Sve čista fantazija i besmislica, ali je u meni odražavala plimu čežnje — čežnje za nečim što vjerovatno nikad neću imati.

Ili ako je to ljubavna priča — a kunem se da i jest — zašto onda ne početi od trenutka kad sam prvi put ugledao Ellie kako stoji među tamnim jelama »Ciganskog posjeda«?

»Ciganski posjed«. Da, možda je najbolje da počnem od trenutka kad sam se okrenuo od oglasne ploče i osjetio laganu jezu jer je jedan crni oblak zasjenio sunce; nemarno sam upitao jednog mještanina koji je u blizini nepravilno podrezivao živicu: — Kakva je to kuća »The Towers«?

Ješ uvijek vidim neobično lice tog starca kako me postrance motri i kaže: — Mi je tako ne zovemo. Kakav je to naziv? šmrknuo je s negodovanjem. — Prošlo je već mnogo godina otkad su ljudi u njoj živjeli i zvali je »The Towers«. — Ponovno je šmrknuo.

Zatim sam ga upitao kako je on zove, i opet su njegove oči na naboranom licu odlutale od mene, na onaj čudni način seljaka koji se ne obraća sugovorniku direktno, nego gleda preko njegovog ramena ili nekud tako reći iza ugla, kao da vidi nešto što vi ne vidite; rekao je: — Ovdje se to zove »Ciganski posjed«.

— Zašto se tako zove? — upitah.

— To vam je nekakva priča. Ne znam točno. Netko kaže ovo, netko ono. — I tada nastavi: — U svakom slučaju tu se događaju nesreće.

— Prometne nesreće?

— Sve vrste nesreća. Sada uglavnom prometne. Gadan je to ugao, kažem vam.

— Ako je to gadna okuka mogu zamisliti da se događaju nesreće.

— Općinska uprava je postavila znak opasnosti, ali to ništa ne pomaže. Nesreće se svejedno događaju.

— Zašto »Ciganski«?

Njegove oči opet skliznuše mimo mene a odgovor je bio nejasan.

— Kojekakva prepričavanja. Jednom je to bilo područje Cigana, kažu. Pa su ih istjerali, a oni su ga zato prokleli.

Nasmijao sam se.

— Da, da — rekao je — možete se smijati, ali postoje mjesta koja su ukleta. Vi, pametnjakovići iz gradova, ne znate za njih. Ali ona stvarno postoje. I jedno od njih je ovo mjesto. Ljudi ginu u kamenolomu kad vade kamenje za gradnju. Stari Geordie je pao preko ograde jedne noći i slomio vrat.

— Pijan — sugerirao sam.

— Može biti. Volio je popiti, to svakako. Ali ima mnogo pijanaca propalica — gadnih propalica — ali im to ništa ne škodi. Međutim Geordie je slomio vrat.

Ondje — on pokaže iza sebe prema brežuljku pokrivenom borovima — na »Ciganskom posjedu«.

Da, pretpostavljam da je tako počelo. Ne zato što sam tome tada posvećivao veliku pažnju. Slučajno sam se sjetio toga. To je sve. Kad pomnije, razmišljam, mislim da sam preuveličao u svojoj mašti. Ne znam jesam li prije ili iza toga upitao ima li ješ Cigana u okolici. Rekao je da ih sada nigdje nema mnogo. Policija ih uvijek tjera, rekao je. A ja sam upitao: — Zašto nitko ne voli Cigane?

— Oni su lopovska banda — rekao je negodujuć. Tada se pažljivo zagleda u mene.

— Imate li vi možda ciganske krvi u sebi? — Nabacio je, gledajući oštro u mene.

Rekao sam da nemam, koliko ja znam. To> je istina; ja stvarno pomalo sličim Ciganinu. Možda me je zato fasciniralo to oko imena »Ciganski posjed«. Dok sam tamo stajao smješkajući mu se, zabavljajući se našim razgovorom, pomislio sam da možda i imam malo ciganske krvi.

»Ciganski posjed«. Pošao sam vijugavom cestom koja je vodila izvan sela, praveći okuke kroz tamna stabla i napokon sam stigao na vrh brežuljka odakle sam mogao vidjeti sve do mora i brodova. Pogled je bio prekrasan pa sam pomislio, kao što bi vjerojatno svatko pomislio: — Kako bi bilo da je »Ciganski posjed« moj? — upravo tako. Bila je to smiješna pomisao. Kad sam ponovno prošao pokraj starca koji je obrezivao živicu, on reče: — Ako trebate Cigane tu je stara gđa Lee, naravno. Majer jej je dao kolibu da živi u njej.

— Tko je majer? — upitah.

On reče zaprepašteno: — Majer Phillpot, naravno. — činilo se da ga je moje pitanje uzrujalo. Shvatio sam da je majer Phillpot bio mjesni bog. A pretpostavljam da je gđa Lee bila na neki način ovisna o njemu, on ju je zbrinuo, čini se da su Phillpotovi živjeli ovdje čitav svoj život i manje više vladali ovim mjestom.

Dok sam pozdravljao svog starca i htio otići, on reče: — Njezina je poslednja koliba na kraju ulice. Možda ćete je naći vani. Ona ne voli boraviti u kući. To je u krvi Ciganina.

Tako sam se vraćao cestom zviždučući i razmišljajući o »Ciganskom posjedu«.

Gotovo sam već zaboravio što sam čuo, kad ugledah visoku crnokosu staricu koja je buljila u mene preko vrtne ograde. Odmah sam znao da to mora biti gđa Lee.

Zaustavio sam se i obratio jej se.

— Čujem da mi možete reći sve o onom »Ciganskom posjedu«.

Buljila je u mene kroz zamršeni čuperak crne kose i rekla: — Nemojte imati nikakve veze s tim, mladiću. Poslušajte me. Zaboravite sve o tome. Vi ste zgodan mladić. Ništa dobra ne donosi »Ciganski posjed« i nikad neće.

— Vidim da se prodaje — rekao sam.

— Da, tako je, ali je lud onaj tko ga kupi.

— Tko ima izgleda da ga kupi?

— Neki graditelj to namjerava. I više nego jedan. Bit će jeftin. Vidjet ćete.

— Zašto bi bio jeftin? — upitah znatiželjno. — To je vrlo lijep položaj.

Na to nije htjela odgovoriti.

— Pretpostavimo da ga neki graditelj kupi jeftino; što bi napravio s njim?

Ona se zasmijulji. Bio je to zloban, neugodan smijeh.

— Srušit će staru ruševnu kuću i graditi, naravno. Možda 20—30 kuća, a sve će biti proklete.

Ignorirao sam poslednji dio rečenice. Prije nego što sam se mogao suzdržati, rekao sam: — To bi bila šteta. Velika šteta.

— Ne trebate se brinuti zbog toga. Neće biti sreće ni za kupca ni za one koji će polagati cigle i žbuku. Poneka noga će skliznuti s ljestava, poneki natovareni kamion će imati sudar i pokoji crijep će pasti s krova i naći svoj cilj. A i stabla.

Vjerojatno će se rušiti uslijed iznenadne oluje. Vidjet ćete! Nitko živ neće ništa dobra doživjeti od »Ciganskog posjeda«. Najbolje da ga ostave na miru. Vidjet ćete. Vidjet ćete. — Klimne odlučno i ponovi tiho sama sebi: — Nema sreće sa onoga tko ima posla sa »Ciganskim posjedom«. Nikad nije ni bilo.

Nasmijao sam se. A ona progovori oštro: — Nemojte se smijati, mladiću, čini mi se da će vam jednog dana prisjesti smijeh. Nikad

ovdje nije bilo sreće, ni u kući ni na tom zemljištu.

— Što se dogodilo u kući? — upitah. — Zašto je tako dugo prazna? Zašto je prepuštena propadanju?

— Poslednji ljudi koji su tu živjeli umrli su, svi odreda.

— Kako su umrli? — Upitah znatiželjno.

— Bolje o tome ne govoriti ponovno. Nitko nije želio živjeti u njoj nakon toga.

Prepuštena je plijesni i propasti. Sad je to već zaboravljeno i najbolje je da tako i bude.

— Vi biste mi to mogli ispričati — rekoh ulagujući se. — Vi znate sve o tome.

— Ja ne širim tračeve o »Ciganskom posjedu«. — Tad se njen glas spusti do nekakvoga lažnog prosjačkog jadikovanja. — Proreći ću vam sad sudbinu, lijepi mladiću. Položite mi srebrenjak na dlan i reći ću vam što vas čeka. Vi ste jedan od onih koji će jednog dana daleko dotjerati.

— Ja ne vjerujem u vračarske besmislice — rekoh — a nemam ni srebrenjaka.

Barem ne za bacanje.

Ona mi se približi i nastavi svojim laskavim glasom. — Onda šest penija. Samo šest penija. Učinit ću to za šest penija. što je to? Uopće ništa. Učinit ću to za šest penija jer ste zgodan momak brza jezika i nekako poseban. Možda ćete stvarno dogurati daleko.

Izvukao sam iz džepa šest penija, ali ne zato što sam vjerovao u njeno glupo praznovjerje, nego zato što mi se iz nekog razloga svidjela stara varalica, iako sam je prozreo. Zgrabila je od mene novčić i rekla: — Pružite mi sada vašu ruku. Obje ruke. Uzela je moje ruke u svoju uvelu pandžu i zabuljila se u moje otvorene dlanove. Trenutak-dva je šutjela, buljeći. Tada je naglo ispustila moje ruke, tako reći odgurnuvši ih od sebe. Povukla se korak i progovorila osorno.

— Ako znate što je za vas dobro, otići ćete smjesta sa »Ciganskog posjeda« i nećete se vraćati! To je najbolji savjet koji vam mogu dati. Ne vraćajte se!

— Zašto ne? Zašto se ne bih vratio?

— Jer ako to učinite, snaći će vas tuga i gubitak, možda i opasnost, čeka vas zlo, najgore zlo. Zaboravite da ste ikad vidjeli to mjesto!

Opominjem vas.

— Ali, zaboga...

Ali ona se okrenula povlačeći se prema kolibi. Ušla je i zalupila vratima. Ja nisam praznovjieran. Vjerujem naravno u sreću, a tko ne? Ali ne u gomilu praznovjernih besmislica o oronulim kućama koje nose prokletstvo. A ipak sam imao nelagodan osjećaj da je zlokobno staro stvorenje nešto vidjelo u mojim rukama. Pogledao sam svoje dlanove raširivši ih ispred sebe. što bi netko mogao vidjeti na dlanovima bilo čijih ruku? Gatanje je krajnja glupost — obično varanje da vam izmame novac — novac, zbog vaše glupe lakovjernosti. Digao sam pogled prema nebu. Nije više bilo sunca, dan je sada izgledao drukčiji. Nekako zasjenjen poput prijeteće. To no samo približava oluja, pomislio sam. Vjetar ne počeo dizati, otkrivajući donju stranu listova mi drveću. Zazviždao sam da bih si podigao moral i odšetao cestom kroz selo.

Opet sam pogledao nalijepljeni papir koji je oglašavao dražbu »The Towers«.

Čak sam i pribilježio datum. Nikad u životu nisam prisustvovao prodaji nekretnina, ali sam odlučio doći i prisustvovati ovoj. Bit će zanimljivo vidjeti tko je kupio »The Towers« — to jest, tko je postao vlasnik »Ciganskog posjeda«. Da, mislim da je tu sve stvarno počelo... Jedna fantastična misao mi je pala na pamet.

Doći ću i zamišljati da sam ja čovjek koji će se natjecati za »Ciganski posjed«!

Natjecat ću se protiv mjesnih graditelja. Oni će otpasti, izjalovljenih nada da ga kupe Jeftino. Ja ću ga kupiti i otići Rudolfu Santonixu i reći mu: »Gradi mi kuću.

Kupio sam gradilište za tebe.« I naći ću djevojku, divnu djevojku, i živjet ćemo u njoj sretni zauvijek.

Često sam imao takve snove. Naravno nikad se nisu ostvarili, ali bili su zabavni.

Tako sam barem tada mislio. Zabavni! Zabavni, bože dragi! Da sam barem znao!

2.

Čista slučajnost me je onog dana dovela u blizinu »Ciganskog posjeda«. Vozio sam u iznajmljenom autu iz Londona neke ljude da bi prisustvovali prodaji — prodaji ne kuće nego njenog namještaja. To je bila velika kuća na periferiji gradića, jedna posebno ružna kuća. Vozio sam neki postariji par koji se interesirao, po onome što sam načuo iz njihovog razgovora, za kolekciju papirmašea, što god mu to značilo. Jedini put kad sam uopće za to čuo bilo je od moje majke u vezi sa sudoperima. Bila je rekla da je sudoper od papirmašea svakako bolji od plastičnog! Činilo se čudnim da bogataši žele kupiti kolekciju tih bezvezarija.

U svakom slučaju zapamtio sam to i pomislio da ću potražiti u rječniku ili negdje pročitati što je zapravo papirmaše. Nešto što su smatrali vrijednim da zbog toga iznajme auto i dođu na provincijsku dražbu. Volio sam sve znati. U to nam vrijeme imao dvadeset dvije godine i prikupio sam prilično znanja na svakojake načine.

Znao sam mnogo o automobilima, bio sam dobar mehaničar i pažljiv vozač.

Jednom sam u Irskoj imao posla s konjima. Umalo da se nisam upetljao s nekom bandom narkomana, ali sam bio pametan pa sam prekinuo na vrijeme. Posao šofera u odličnoj rent-a-car firmi nije uopće loš. Donosi prilično novaca i napojnice. A nije ni previše naporan. Ali sam posao je bio dosadan.

Jednom sam ljeti išao na branje voća. To se baš nije isplatilo, ali sam se zabavljao. Isprobao sam mnoge poslove. Bio sam konobar u treće-razrednom hotelu, profesionalni spasilac na plaži, prodavao enciklopedije, usisača i ješ koješta. Jednom sam radio vrtlarski posao u botaničkom vrtu i naučio ponešto o cvijeću.

Nikad se nisam ni u čemu skrasio. Zašto bih? Gotovo sve što sam radio bilo mi je interesantno. Neki posao je bio teži od drugog, ali mi to zbilja nije smetalo. Ja u stvari nisam lijen. Mislim da sam jedino nemiran, želim svuda ići, sve vidjeti, sve učiniti, želim nešto pronaći. Da, to je to. Želim nešto pronaći.

Ješ od vremena kad sam napustio školu, želio sam nešto pronaći, ali ješ nisam znao što će to nešto biti. To nešto što sam tražio na

neki nejasan, nezadovoljen način. Negdje je moralo postojati. Prije ili kasnije ću znati sve o tome. Mogla bi to možda bita djevojka... Volim djevojke, ali ni jedna koju sam do sada sreo nije mi ništa značila... Svidi vam se neka, naravno, ali zatim prelazite rado na slijedeću. One su bile poput zaposlenja koja sam prihvaćao. Za neko vrijeme je sve u redu, ali zatim vam dosade i zaželite raditi nešto drugo. Lutao sam od jedne do druge stvari otkad sam napustio školu.

Mnogi ljudi nisu odobravali moj način života. Pretpostavljam da su mi željeli dobro. To je bilo zato što me u biti nisu razumjeli, željeli su da ozbiljno hodam s nekom simpatičnom djevojkom, da štedim novac, oženim se i skrasim na nekom zgodnom stalnom poslu. Dan za danom, Godina za godinom, vječito jedno te isto, amen. Nije to za mene! Mora postojati nešto bolje od toga. A ne samo ta dosadna sigurnost, dobri stari sustav socijalnog i zdravstvenog osiguranja koji šopa na svoj nesavršen način. Svakako, mislio sam, u svijetu u kojem je čovjek uspio poslati satelite u svemir i kad se naveliko govori o posjetu zvijezdama, mora postojati nešto što će te trgnuti, što će ti natjerati srce da jače zakuca, nešto što je vrijedno naći pa makar prešao cijeli svijet! Sjećam se da sam jednog dana hodao po Bond Streetu. To je bilo za vrijeme mog konobarskog perioda, a morao sam biti na dužnosti. Lutao sam bez cilja gledajući cipele u izlogu. Bile su vrlo elegantne. Kao u novinskim reklamama: Ono što otmjeni muškarci nose danas, a obično je uz to slika dotičnoga elegantnog muškarca. Na časnu riječ, on obično izgleda bezvezno! Reklame te vrste me uvijek nasmijavaju.

Prešao sam sa cipela na slijedeći izlog. To je bila prodavaonica slika. Bile su samo tri slike u izlogu, umjetnički aranžirane s draperijem od nekog baršuna neutralne boje prebačenom preko ugla pozlaćenog okvira. Pederski, ako znate što mislim. Ja se baš ne razumijem u umjetnost. Svratio sam jednom u Nacionalnu galeriju iz znatiželje. Baš me je ozlovoljilo. Ogromne slike sjajnih boja predstavljajući bitke u stjenovitim klancima, ili slike mršavih svetaca probodenih strelicama. Portreti velikih dama u svili, baršunu i čipki, koje su sjedile i smijuljile se. Na licu mjesta sam zaključio da umjetnost nije za mene. Ali slika koju sam upravo gledao bila je nekako drukčija. Tri slike su stajale u izlogu. Jedan pejzaž, lijep djelić prirode ali svakidašniji, rekao bih. Druga slika je prikazivala ženu ali

na tako smiješan način, toliko izvan proporcije, da bi se jedva moglo prepoznati ženu u njej.

Pretpostavljam da to danas zovu art nouveau¹. Ne znam o čemu se radilo. Treća slika je bila moja. Nije bila bogzna što, ako znate što mislim. Bila je — kako da je opišem? Bila je nekako jednostavna. Mnogo prostora na njej i nekoliko velikih krugova koji su se širili jedan oko drugoga, ako se tako može reći. Svi u različitim bojama — čudnim bojama koje ne biste očekivali. A tu i tamo su bili nabacani djelići koji, činilo se, nisu ništa značili. Ali nekako su ipak nešto značili! Nisam vješt u opisivanju. Sve što mogu reći je da čovjek dobije žarku želju da je i dalje gledam.

Samo sam tamo stajao čudno se osjećajući, kao da mi se nešto neobično dogodilo.

One pomodne cipele bih stvarno želio nositi. Ja se i inače dosta brinem o svojoj garderobi. Volim se dobro odijevati da bih napravio utisak, ali nikad u životu nisam ozbiljno pomišljao da kupim par cipela u Bond Streetu. Znam kakve fantastične cijene tamo imaju — 15 funti par, možda. Ručni rad ili tako nešto, kako to zovu, dižući cijenu iz tog razloga. To bi bilo puko rasipanje novca. Fin oblik cipela, to da, ali ne treba previše plaćati za otmjenost. Ja sam razborit.

Ali ova slika, pitao sam se koliko bi mogla koštati? Pretpostavimo da ja kupim tu sliku? Ti si lud, rekao sam sam sebi. Ti ne mariš uglavnom za slike. To je bila istina. Ali ja sam želio lu sliku.. želio bih da bude moja. želio bih da je mogu objesiti, sjediti i gledati je koliko god mi se sviđa i znati da je posjedujem! Ja! I kupovanje slika. Ideja se činila ludom. Opet sam bacio pogled na sliku. Bilo je besmisleno da je ja želim. A i u svakom slučaju ne bih si je mogao priuštiti.

Zapravo tad sam imao novaca. Sretno klađenje na jednog konja. Ova slika će vjerojatno koštati hrpu novca. Dvadeset funti? Dvadeset pet funti? U svakom slučaju, neće biti nikakve štete ako upitam. Neće me pojesti, zar ne? Ušao sam osjećajući se prilično agresivnim ali na oprezu.

Unutra je bilo tiho i otmjeno. Vladala je neka vrsta prigušene atmosfere, sa zidovima neutralne boje i sofom od baršuna na koju se moglo sjesti i promatrati slike. Neki čovjek koji je izgledao pomalo kao model perfektно odjevena čovjeka u reklamama, približio se i obratio mi se prilično muklim glasom koji je pristajao atmosferi,

čudno, nije izgledao superioran kao što obično izgledaju prodavači u ekskluzivnim prodavaonicama Bond Streeta. Slušao je što sam rekao, a zatim izvadio sliku iz izloga i postavio je zbog mene uza zid držeći je tako da bih je ja gledao koliko želim. Odjednom sam shvatio — kako se katkada događa, da ista pravila ne vrijede za slike koja vrijede za druge stvari. Netko bi mogao doći na ovakvo mjesto u otrcanoj odjeći i izlizanoj košulji pa da se ustanovi da je milioner koji želi dopuniti svoju kolekciju. Ili bi mogao doći jeftino i napadno odjeven, možda poput mene, ali ga je neka slika toliko zainteresirala da se uspio domoći novca na kakav nepošten način.

— Lijep primjer umjetničkog djela — reče čovjek koji je držao sliku.

— Koliko? — upitah energično. Odgovor mi oduzme dah.

— Dvadeset pet tisuća — reče svojim blagim glasom.

Dobro mi ide od ruke zadržavanje hladnokrvna izraza. Ništa nisam pokazao.

Barem mislim da nisam. Dodao je ime koje je zvučalo strano. Umjetnikovo ime, pretpostavljam, i da je upravo stigla na tržište iz jedne ladanjske kuće stanari koje nisu imali ni pojma što predstavlja. Sabrao sam se i uzdahnuo: — To je mnogo novaca, ali toliko i vrijedi, pretpostavljam — rekoh.

Dvadeset pet tisuća funti. Kakva smijurija!

— Da — reče on i uzdahne. — Da, zaista. — Spustio je sliku vrlo nježno i odnio je natrag u izlog. Pogleda me i nasmiješi se. — Imate dobar ukus — reče.

Osjetio sam da se na neki način on i ja razumijemo. Zahvalio sam mu se i izašao na Bond Street.

3.

Nisam jako vješt u zapisivanju događaja — ne onako kako bi to pravi pisac radio.

Kao na primjer, o toj slici koju sam vidio. To u stvari nema veze ni sa čime. Ništa nije iz toga prozafilo, nije to dovelo ni do čega, a ipak sam nekako osjećao da je to važno, da ima negdje svoje mjesto. To je bila jedna od onih stvari koje su mi se dogodile, a koje su nešto značile. Baš tako je za mene nešto značio »Ciganska posjed«. Tako mi je i Santonix nešto značio.

Zapravo nisam mnogo rekao o njemu. Bio je arhitekt. Naravno, to ste već shvatili.

Nikad nisam imao mnogo veze s arhitektima iako sam ponešto znao o građevinarstvu. Sreo sam Santonixa u toku mojih lutanja. Bilo je to onda kad sam kao šofer vozio bogataše naokolo. Nekoliko puta sam vozio u inozemstvo, dvaput u Njemačku — znao sam nešto njemački — nekoliko puta u Francusku — francuski sam također znao površno — jedanput u Portugal. Vozio sam obično starije ljude koji su imali novaca i slabo zdravlje U istim količinama.

Kad tako vozite ljude naokolo, počnete razmišljati da na kraju krajeva novac nije tako važan, što je s početnim srčanim napadima, bezbrojnim bočicama malih tableta koje morate uvijek uzimati, nerviranjem zbog hrane ili posluživanja u hotelima. Većina bogataša koje sam poznao bili su prilično bijedni. Imali su i oni svoje brige. Porezi i ulaganja. Čujete ih kako razgovaraju međusobno ili s prijateljima. Brige! To ubija polovinu njih. A ni njihov seksualni život nije baš aktivan, žene su im ili dugonoge, plavokose i seksi, a varaju ih negdje s ljubavnicima, ili su pak oženjeni tipom žene koja se vječito tuži, gadna je kao vrag i neprestano se na njih otresa. Ne. Ja sam radije ja — Michael Rogers, koji promatra svijet i uhvati pokoju zgodnu djevojku kad mu se prohtije!

Sve je to, naravno, pomalo življenje od danas do sutra, ali ja sam se pomirio s tim.

Život je bio dobra zabava i bio sam zadovoljan da tako i nastavim. Pretpostavljam da bih bio u svakom slučaju. Takav stav pristaje

mladosti. Kad mladost počinje prolaziti, zabavno prestaje biti zabavno.

Iza takvog stava skrivalo se uvijek u meni nešto drugo — želja za nekim ili nečim... Međutim, da nastavim s onim što sam govorio, običavao sam voziti na Rivijeru jednog starog momka. Tamo mu se gradila kuća. Odlazio je da vidi kako gradnja napreduje. Santonix je bio arhitekt. Ne znam zapravo koje je narodnosti bio Santonix. Najprije sam mislio da je Englez, iako je imao čudno prezime koje nikad prije nisam čuo. Ali mislim da nije bio Englez. Neki Skandinavac, pretpostavljam. On je bio bolestan čovjek. To sam odmah uočio. Bio je mlad, bjeloputan i mršav, s čudnim licem — licem koje je bilo nekako iskrivljeno. Obje strane nisu bile simetrične. Znao je biti vrlo mrzovoljan prema mušterijama.

Pomislili biste da će oni voditi glavnu riječ i tiranizirati pošto oni plaćaju. Nije bilo lako. Santonix je tiranizirao njih, i uvijek bio savršeno samouvjeren, a oni naprotiv nisu bili. Taj dotični stari momak, sjećam se, pjenio se od bijesa čim bi došao i vidio kako stvari idu. Običavao sam uhvatiti tu i tamo odlomke razgovora dok sam stajao blizu, spreman da pomognem kao šofer ili na bilo koji način. Uvijek je postojala mogućnost da g. Constantine dobije srčani napad ili udar.

— Niste napravili kako sam ja rekao — gotovo je vrištao. — Potrošili ste previše novaca. Daleko previše novaca. Nismo se tako dogovorili. Koštat će me više nego što sam mislio, zar ne?

— Imate potpuno pravo — reče Santonix. — Ali novac je za to da se troši.

— Ne smije se trošiti! Ne smije se trošiti! Morate se držati granice koju sam postavio. Razumijete?

— Onda nećete imati kuću kakvu želite — roče Santonix. — Ja znam što vi želite. Kuća koju vi uri gradim bit će onakva kakvu vi želite. Potpuno sam siguran u to. A sigurni ste i vi. Nemojte mi iznositi nikakvu sitničavu buržoasku ekonomiju. želite kvalitetnu kuću i imat ćete je. Hvalit ćete se njem vašim prijateljima, a oni će vam zavidjeti. Ja ne gradim kuće za bilo koga, to sam vam rekao. To je nešto važnije od novca. Ova kuća neće biti kao druge.

— Bit će grozna. Grozna.

— Ne, neće. Nevolja je u tome što vi ne znate što hoćete. Ili tako bar izgleda.

Ali ipak znate što stvarno želite, samo ste nesposobni to shvatiti. Ne vidite to jasno. Ali ja znam. To je stvar koju ja uvijek znam — za čim ljudi teže i što hoće.

U vama postoji osjećaj za kvalitetu. Ja ću vam pružiti kvalitetu.

Tako je običavao govoriti. A ja sam stajao blizu i slušao. Mogao sam na neki način zamisliti da ova kuća koja će biti sagrađena između borovih stabala s pogledom na more neće biti obična kuća. Polovica kuće nije gledala na more na uobičajen način. Gledala je prema unutrašnjosti na jedan planinski zavoj, na djelić neba između brežuljaka. Bilo je to čudno, neobično i vrlo uzbudljivo.

Santonix je katkad običavao sa mnom razgovarati kad nisam bio na dužnosti.

Govorio je:

— Gradim kuće samo za ljude za koje želim.

— Za bogataše, hoćete reći?

— Moraju biti bogati jer inače ne bi mogli platiti. Ali ne zanima me novac koji ću izvući iz toga. Moje mušterije moraju biti bogate jer želim graditi kuće koje mnogo koštaju. Sama kuća nije dovoljna, znate. Potreban je ambijent. To je isto toliko važno. To je poput rubina ili smaragda. Jedan lijep kamen je samo lijep kamen. On vas ne vodi nikud dalje. On ne znači ništa, nema forme ni značenja dok nema svoj okvir.

A okvir mora imati lijep dragulj da ga bude vrijedan. Ja uzimam ambijent, znate, iz pejzaža gdje on postoji oduvijek. On nema smisla dok na njemu nije smještena moja kuća ponosno poput dragulja u svom okviru.

Pogleda me i nasmije se. — Ne razumijete?

— Mislim da ne — rekoh polako — a ipak na neki način — mislim da razumijem...

— Možda. — Pogleda me znatiželjno. Kasnije smo opet otišli na Rivijeru. Do tada je kuća već bila skoro gotova. Ja je neću opisivati jer ne bih bio sposoban, ali bila je nešto posebno bila je prekrasna. To sam shvatio. Bila je to kuća kojem bi se čovjek ponosio, ponosno je pokazivao, ponosno je sam gledao, ponosan da bude u njoj, možda s pravom osobom.

Jednog dana Santonix mi reče:

— Mogao bih sagraditi kuću za vas. Ja znam kukvu biste vi kuću željeli.

Odmahnuo sam glavom.

— A ja sam ne bih znao — rekao sam lukreno.

— Možda vi ne. Ali ja bih znao umjesto vas. Onda je dodao: — Ogromna je šteta što nemate novaca.

— I nikad ih neću ni imati — rekoh.

— Ne možete to znati — reče Santonix. — Rođen kao siromah ne morate ostati siromah. Novac je mušičav. Ide tamo gdje je potreban.

— Nisam dovoljno oštrouman.

— Niste dosta ambiciozni. Ambicija se, naime, nije probudila u vama, ali ona postoji.

— Pa — rekoh — jednog dana kad mi se probudi ambicija i steknem novac, doći ću k vama i reći: »Sagradite mi kuću.«

On uzdahne i reče:

— Ne mogu čekati... Ne mogu sebi dozvoliti da čekam. Ješ mi je preostalo malo vremena. Jedna kuća — dvije najviše. Ne više od toga. Čovjek ne želi umrijeti mlad... Katkad mora... To nije ni važno, mislim.

— Morat ću brzo probuditi svoju ambiciju.

— Ne — reče Santonix. — Zdravi ste, zabavljajte se. Nemojte promijeniti svoj način života.

— Kad bih i pokušao, ne bih ni mogao — rekoh.

Tada sam mislio da je to istina. Volio sam svoj način života, provodio sam se i nikad nisam bio bolestan. Vozio sam mnoge ljude koji su zarađivali novac, koji su teško radili i dobivali čireve i koronarne tromboze i koješta drugo kao rezultat napornog rada. Ja nisam želio puno raditi. Mogao sam jednako dobro obaviti jedan posao kao i drugi, i to je bilo sve. Ali nisam imao ambicije, ili sam mislio da je nemam. Santonix je imao ambicije. To sam mogao vidjeti po projektiranju i gradnji kuća, planiranju nacрта i nečemu drugom, što ja nisam mogao sasvim uhvatiti a što ga je potpuno iscrpljivalo. Prije svega, on nije bio jak čovjek.

Katkad sam imao nevjerojatnu pomisao da se prije vremena namjerno uništava radom koji je poduzeo da bi zadovoljio svoje ambicije. Ja nisam želio raditi.

Upravo tako. Nisam imao povjerenja u rad i nisam ga volio. Smatrao sam da je rad nešto vrlo loše što je ljudski rod izmislio na svoju nesreću.

Jako često sam mislio na Santonixa. Zanimao me više nego itko drugi koga sam poznavao. Jedna od najčudnijih stvari u životu je, mislim, sjećanje. Čovjek bira čega će se sjećati, pretpostavljam. Nešto mora izabrati. Santonix i njegova kuća, slika u Bond Streetu, posjet ruševnoj kući »The Towers« i slušanje priče o »Ciganskom posjedu« — sve su to bile stvari koje sam ja izabrao za sjećanje.

Katkad djevojke koje sam upoznao, putovanja u strana mjesta dok sam vozio mušterije. Mušterije su sve bile iste — dosadne. Uvijek su odsjedali u istoj vrsti hotela, jeli istu nemaštovitu hranu.

Ješ uvijek sam u sebi imao čudan osjećaj da nešto čekam, da čekam nešto što će mi biti ponuđeno ili što će mi se dogoditi. Ne znam kako bih to najbolje opisao.

Smatram da sam u stvari tražio djevojku, ali onu pravu — time ne mislim reći lijepu djevojku, prikladnu da se s njem skrasim, kakvu bi zamišljala moja majka ili ujak Jeshua ili neki od mojih prijatelja. U to vrijeme nisam ništa znao o ljubavi.

Sve što sam znao bio je seks. Činilo se da je to bilo sve što je moja generacija znala. Mislim da smo previše o tome govorili, previše slušali i uzimali to previše ozbiljno. Ni ja ni moji prijatelji nismo znali kako će to stvarno izgledati kad se dogodi. Ljubav, mislim. Bili smo mladi i muževni, a djevojke koje smo upoznavali gledali smo površno. Cijenili smo njihove obline, i njihove noge i poglede koje su nam dobacivale, a mislili u sebi: »Hoće li ili neće? Isplati li se gubiti vrijeme?« I što je koji od nas više djevojaka imao, više se je hvalo, više smo ga uvažavali i više je držao do samog sebe.

Nisam imao pojma da nije sve u tome. Pretpostavljam da se to dogodi svakome prije ili kasnije i da se dogodi iznenada. Ne misliš kao što očekuješ da ćeš misliti: »To bi mogla biti djevojka za mene... Ta će djevojka biti moja.« Barem nisam tako osjećao. Nisam znao da, kad se to dogodi, dogodit će se sasvim iznenada. Da ću reći: »To je djevojka kojej pripadam. Ja sam njezin, pripadam jej potpuno, zauvijek.« Ne. Nikad nisam sanjao da bi tako moglo biti. Nije li jednom jedan stari komičar rekao — je li to bila jedna od njegovih,

otrcanih šala? — »Bio sam jednom zaljubljen, i ako osjetim da to ponovno nailazi, kažem vam, pobjeći ću.«

Tako je bilo i sa mnom. Da sam znao, da sam samo znao kuda će to sve odvesti, i ja bih pobjegao! Naime, kad bih bio pametan.

4.

Nisam zanemario svoju namjeru da odem na družbu.

Trebala se održati za tri tjedna. Izveo sam Jefina dva putovanja na kontinent — jedno u Francusku, drugo u Njemačku. U Hamburgu je došlo do krize. Prije svega, osjećao sam žestoku antipatiju prema muškarcu i njegovoj ženi koje sam vozio.

Predstavljali su sve što sam mrzio. Bili su prosti, bezobzirni, neugodna izgleda, i pretpostavljam da su u meni razvili osjećaj da ne mogu više podnijeti taj život ulizice. Bio sam oprezan, tu se razumijemo. Osjećao sam da ih ne mogu više podnijeti niti jedan dan, ali im nisam to rekao. Nema nikakve koristi od toga da se zamjerite firmi kod koje radite. Tako sam im telefonirao u hotel da sam bolestan, a u London sam brzojav i saopćio isto. Rekao sam da biti u karanteni i da bi bilo preporučljivo da pošalju drugog šofera da me zamijeni. Nitko mi to ne bi mogao zamjeriti. Oni se nisu toliko brinuli o meni da bi se dalje raspitivali, pretpostavit će da imam previsoku temperaturu da bi im se dalje javljao. Kasnije ću se opet pojaviti u Londonu i pričati priče koliko sam bio bolestan. Ali sumnjao sam da ću to učiniti. Bilo mi je preko glave te vozačke gnjavaže.

Ova moja pobuna je bila važna prekretnica u mom životu. Zbog toga a i zbog drugih stvari, pojavio sam se u prostorijama dražbe određenog datuma. »Ako se ne proda privatnim ugovorom« bilo je nalijepljeno preko prvotnog oglasa. Ali bio je ješ tu, prema tome nije bilo prodano privatnim ugovorom. Bio sam toliko uzbuđen da sam jedva znao što radim.

Kao što sam rekao, nikad prije nisam prisustvovao javnoj dražbi nekretnina. Bio sam prožet idejem da će biti uzbudljivo, ali nije bilo. Ni najmanje. To je bila jedna od najdosadnijih predstava kojej sam ikad prisustvovao. Održavala se u sivoj atmosferi, a prisustvovalo je samo oko 6—7 ljudi. Dražbovatelj se potpuno razlikovao od onih koje sam vidio da vode prodaju namještaja ili takvih stvari — duhovitih i zabavnih ljudi, jako srdačnih i punih šala. Ovaj je dosadnim glasom hvalio prednosti imanja, opisivao zemljište i ostalo, a onda je objavio licitaciju vrlo mlitavo. Netko je ponudio pet tisuća funti. Dražbovatelj se umorno nasmiješio kao netko tko sluša šalu

koja nije smiješna. Stavio je nekoliko primjedbi, a onda je palo još nekoliko ponuda. Dražbi su uglavnom prisustvovali neki provincijalci. Jedan je sličio farmeru, a za jednog sam mislio da je građevni poduzetnik, zatim tu su bila dva odvjetnika, jedan je izgledao kao Londonac, dobro odjeven, profesionalnog izgleda. Ne znam je li on licitirao. Možda Jest.

Ako jest, bilo je to vrlo nečujno, više kretnjem. U svakom slučaju licitacija se privela kraju, dražbovatelj je objavio melankoličnim glasom da najdonja cijena još nije dosegnuta, i stvar se prekinula.

— Bilo je vrlo dosadno — rekoh nekom tipu seljačkog izgleda pokraj kojeg sam se našao dok sum izlazio.

— Uglavnom kao i obično — reče. — Bili ste na mnogo ovakvih dražbi?

— Ne. — Rekoh. — U stvari to mi je prva.

— Došli ste iz znatiželje, zar ne? Nisam primijetio da ste uopće licitirali.

— Pa i nisam — rekoh. — Samo sam želio vidjeti kako će to ići.

— No, to je način na koji se često radi. Samo žele vidjeti tko je zainteresiran, znate.

Pogledao sam ga upitno.

— Samo trojica, rekao bih, reče moj sugovornik. — Whetherby iz Helminstera.

On je građevni poduzetnik, znate. Dakham i Oombe, licitirajući u ime neke firme iz Liverpoola, kako sam shvatio, i jedan autsajder iz Londona, mislim odvjetnik. Naravno da ih je možda više zainteresirano, uli ovi su mi se činili glavni.

Bit će jeftino. To svi kažu.

— Zbog lošeg glasa koji bije mjesto?

— Kažem vam da je to puko praznovjerje. U svakom slučaju, kao što kažem, sklapanje prodaje će se obaviti iza scene. Oni će stavljati ponude. Rekao bih da će ga Liverpulci vjerojatno dobiti. Ne vjerujem da će Whetherby ponuditi dovoljno visoku cijenu. On voli kupovati jeftino. Mnogo nekretnina je sad na tržištu radi razvoja. Napokon nema mnogo ljudi koji bi sebi mogli dozvoliti kupovinu zemljišta, srušiti tu staru kuću i podignuti tamo novu kuću, slažete se?

— Da, čini se da se to danas ne događa baš često — rekoh.

— Previše je teško, što je s porezima i ostalim, a zatim ne možete dobiti poslugu na selu. Ne, ljudi danas radije plaćaju na tisuće za kakav luksuzni stan u gradu, na šesnaestom katu jedne moderne zgrade. Glomazne ladanjske kuće imaju slabu prođu na tržištu.

— Ali mogla bi se sagraditi moderna kuća — protestirao sam — praktična.

— Mogla bi, ali je to skupo, a ni ljudi baš ne vole živjeti usamljeno.

— Neki možda da, — rekoh.

On se nasmijao i mi smo se rastali. Otišao sam mršteći se. Noge su me odnijele, a da nisam ni opazio, po cesti između stabala uzbrdo, do zavoja koji je vodio između drveća do tresetišta.

Tako sam stigao do mjesta na cesti gdje sam prvi put vidio Ellie. Kao što sam rekao, stajala je baš uz vitku jelu i činilo se, tako reći da trenutak ranije nije bila tu nego da se upravo materijalizirala iz stabla. Imala je na sebi kratki tamnozeleni tvid, kosa jej je bila svijetlosmeđe boje poput jesenjeg lišća i bilo je u njej nešto nestvarno. Ugledao sam je i stao. Gledala me je, usne su jej se razdvojile kao da se malo uplašila. Pretpostavljam da sam i ja izgledao uplašen.

Htio sam nešto reći, ali nisam znao što. A onda ipak rekoh: — Oprostite. Nisam vas htio uplašiti. Nisam znao da je netko tu.

Ona progovori, glas jej je bio tih i nježan, mogao je to biti glas male djevojčice, ali ne baš sasvim. Ona reče: — Ne smeta. Mislim, ni ja nisam ovdje nekog očekivala. Pogleda malo oko sebe i reče: — Ovo je usamljeno mjesto. — I malo zadržti.

Puhao je prilično hladan vjetar tog popodneva. Ali možda to nije bio vjetar. Ne znam. Približio sam se korak-dva.

— Ovo je prilično zaplašujuće mjesto, zar ne? — rekoh. — Hoću reći, kako je ova kuća zapuštena.

— »The Towers« — reče ona zamišljeno. — Tako se je zvala, je li, samo mislim da tu nikad nije bilo nikakvih tornjeva.

— Vjerujem da je to bilo samo ime — rekoh.

— Ljudi zovu svoje kuće »The Towers« da bi zvučalo pompoznije nego što one jesu.

Ona se malo nasmije. — Pretpostavljam da je tako — reče. — To je — nisam sigurna znate — to je mjesto koje se danas prodaje ili je na licitaciji.

— Da, rekoh. — Upravo dolazim sa dražbe. Izgledala je začuđena.
— Vi ste — zainteresirani?

— Nema izgleda da ja kupim oronulu kuću sa nekoliko stotina rali pošumljene zemlje — rekoh. — Ne spadam ja među takve.

— Je li prodana? — ona upita.

— Ne, nije stiglo ni do početne cijene.

— Razumijem. — Zvučalo je kao olakšanje.

— Valjda je niste vi htjeli kupiti? — upitah.

— A, ne — reče. — Naravno da ne. — Rekla je to malo nervozno.

Malo sam oklijevao pa onda promrmlijao riječi koje su mi upravo izletjele.

— Maštam — rekoh. — Naravno da je ne mogu kupiti jer nemam uopće novaca, ali sam zainteresiran. Želio bih je kupiti. Htio bih je kupiti. Možete mi se sada smijati, ali tako je.

— Nije li previše trošna? Previše...

— Jest — rekoh. — Nisam mislio na ovakvu kakva je sada. želim je srušiti, sve ukloniti. To je ružna kuća i mora da je bila tužna. Ali ovo mjesto nije ni tužno ni ružno. Divno je. Pogledajte. Dođite malo ovuda između drveća. Pogledajte vidik s ove strane. Pruža se na brežuljke i tresetište. Vidite? Raščistiti vidik ovdje — a sada dođite ovamo...

Uhvatio sam je za ruku i odveo je na drugu stranu. Ona nije ni primijetila da smo se ponašali nekonvencionalno. Uostalom, nisam je tako ni držao. Htio sam je pokazati što sam vidio.

— Ovdje — rekoh — ovdje vidite da se pogled pruža sve do mora i da se vide stijene. Između nas i svega toga je gradić, ali ga ne možemo vidjeti od brežuljaka koji strše nad padinom. A postoji i treći vidik prema maglovitoj pošumljenoj dolini. Uviđate li da ako se posijeku stabla i raščisti prostor oko kuće i omogućite vidike, shvaćate li kakvu krasnu kuću bi ste ovdje mogli imati? Ne biste je postavili na isto mjesto gdje je stara. Udaljili biste je oko 50—100 jardi nadesno.

Tu biste mogli imati kuću, predivnu kuću. Kuću koju bi gradio jedan arhitekt koji je genije.

— Poznate li kakve arhitekta koji su geniji? — Glas jej je bio sumnjičav.

— Znam jednoga — rekoh.

Onda sam započeo priču o Santonbcu. Sjeli smo jedno do drugoga na posječeno stablo, a ja sam pričao. Da, pričao sam toj vitkoj šumskoj djevojci, koju nikad nisam prije vidio i sve što je bilo u meni sam izlio u ono što sam jej pričao.

Ispričao sam jej san koji bi se mogao ostvariti.

— To se neće dogoditi — rekoh. — Znam to. Ne bi se moglo dogoditi. Ali zamislite. Uživite se u to kao što se i ja uživljujem. Tamo bismo posjekli stabla, ondje bismo raščistili i posadili biljke, rododendrone i azaleje, a moj prijatelj Santonbc bi došao. Mnogo bi kašljao jer mislim da umire od tuberkuloze ili nečega sličnog, ali on bi to mogao napraviti. Mogao bi to napraviti prije nego što umre. Mogao bi sagraditi najljepšu kuću. Vi ne znate kakve su njegove kuće. Gradi ih za vrlo bogate, a moraju biti i ljudi koji žele ono pravo. Ne mislim u konvencionalnom smislu, nego ljude koji žele da im se san ostvari. Oni koji žele nešto veličanstveno.

— Ja bih željela takvu kuću — reče Ellie. — Vi mi je predočujete tako da je mogu zamisliti... Da, ovo bi bilo divno mjesto za život. To bi bio san koji bi se obistinio. Moglo bi se živjeti ovdje i biti slobodan, nesputan, slobodan od ljudi koji te natjeravaju da radiš ono što ne želiš, a sprečavaju u onome što želiš.

Toliko mi je dosta života, ljudi oko mene i svega!

Tako je to počelo, Ellie i ja zajedno. Ja i moj san, a ona sa svojim revoltom protiv svoga načina života. Prestali smo pričati i pogledali smo se.

— Kako se zovete? — upita.

— Mike Rogers — rekoh — Michael Rogers ispravih se. — A vi?

— Fenella. — A zatim oklijevajući reče: — Fenella Goodman, — gledajući me uznemireno. Činilo se da nas to ne vodi puno dalje, ali smo se i dalje gledali. Oboje smo imali želju da se opet vidimo, ali tog časa nismo znali kako da to ostvarimo.

5.

Tako je to počelo između Ellie i mene. Naše poznanstvo nije napredovalo brzo jer smo oboje imali svoje tajne. Bilo je stvari koje smo željeli zatajiti jedan od drugoga, pa zato nismo mogli reći mnogo o sebi samima kao što bismo učinili da je bilo drukčije, a to nas je dovodilo, tako reći, do nekakve barijere. Nismo mogli otvoreno reći: »Kad ćemo se opet sresti? Gdje vas mogu naći? Gdje živite?« Jer, razumjet ćete, ako to nekoga upitate, taj očekuje da i vi sve kažete o sebi.

Fenella je izgledala uznemirena kad mi je rekla svoje ime. Toliko, da sam na trenutak pomislio da možda nije njeno pravo. Gotovo sam pomislio da ga je možda izmislila! Ali sam naravno znao da je to nemoguće.

Nekako nismo znali kako da se rastanemo toga dana. Bilo nam je neugodno.

Postalo je hladno i htjeli smo odšetati s »The Towersa« — ali sto onda? Prilično nespretno upitah opipavajući teren: — Zadržavate li se u ovom kraju?

Rekla je da je odsjela u Market Chadwellu. To je bio obližnji trgovački gradić.

Znao sam da ima veliki hotel srednje kategorije. Vjerovao sam da je tamo odsjela. Rekla mi je s istom primjesom nespretnosti: — Vi ovdje živite?

— Ne — rekoh — ne živim tu. Došao sam samo na jedan dan.

Tad je opet zavladao neugodna tišina. Ona je lagano zadrhtala. Digao se hladan povjetarac.

— Bolje da krenemo — rekoh — i ugrijemo se. Jeste li — imate li auto ili idete autobusom ili vlakom?

Ona reče da je ostavila auto u selu.

— Bit će sve u redu — reče.

Činilo se da je malo nervozna. Pomislio sam da me se možda želi riješiti, ali da ne zna kako da to izvede. Rekoh: Krenimo do sela.

Dobacila mi je brz zahvalan pogled. Hodali smo polako po krivudavoj cesti na kojoj su se dogodile tolike prometne nesreće. Kad smo zašli za ugao, jedna spodoba je iznenada istupila iza

zaklona jele. To se tako naglo dogodilo da se Ellie preplašila i uzviknula: »Oh!« Bila je to starica koju sam vidio u vrtu njene kolibe — gđa Lee. Danas je izgledala ješ strasnija sa zamršenom crnom kosom koja je lepršala na vjetru i crvenim ogrtačem oko ramena; impozantan stav koji je zauzela činio ju je ješ višom.

— A što vi ovdje radite, dragi moji? — reče. — Što vas nosi na »Ciganski posjed«?

— Valjda nismo dirnuli u tuđe vlasništvo? — upita Ellie.

— Možda i jeste. To je bila zemlja Cigana. Carstvo Cigana, pa su nas izagnali.

Nikakvo dobro nećete donijeti ovdje, niti ćete vi doživjeti nikakvo dobro njuškajući po »Ciganskom posjedu«.

Ellie nije bila borben tip. Rekla je blago i uljudno: — Jako mi je žao ako nismo smjeli doći ovamo. Mislila sam da se to mjesto danas prodaje.

— I donijet će nesreću svakome tko ga kupi! reče starica. — Poslušajte vi mene, lijepa moja, jer vi i jeste lijepi, nesreća stiže svakoga to ga kupi. Na toj zemlji leži prokletstvo, prokletstvo od davnine. Vi se držite dalje odavde. Nemojte imati nikakve veze s »Ciganskim posjedom«. Donijet će vam opasnost i smrt. Idite kući preko mora i ne vraćajte se na »Ciganski posjed«. Nemojte reći da vas nisam upozorila. S malom iskricom ogorčenja Ellie reče: — Ne pravimo nikakvu štetu.

— Hajde, gđa Lee — rekoh — ne plašite ovu mladu damu.

Okrenuo sam se Ellie da jej objasnim.

— Gđa Lee živi u selu. Ima tamo kolibu. Gata i proriče budućnost. Sve to, zar ne, gđo Lee? — obratio sam jej se šaljivo.

— Imam dara — reče ona jednostavno, impravivši ješ više svoj ciganski lik.

— Imam dara. To mi je prirodjeno. Svi mi to imamo. Gatat ću vam, mlado damo.

Stavite mi srebrenjak na dlan pa ću vam gatati.

— Mislim da ne želim da mi gatate.

— Bilo bi mudro znati nešto o budućnosti. Znati kako nešto izbjeći, znati što će vam se dogoditi ako ne pripazite. Hajde, u vašem džepu ima mnogo novca. Mnogo novca. Znam ono što bi bilo pametno da i vi znate.

Vjerujem da je poriv za gatanjem zajednički gotovo svim ženama. To sam primijetio kod djevojaka koje sam poznao. Gotovo sam uvijek morao plaćati da bi one ušle u šator gatara kad bih ih vodio na sajam. Ellie je otvorila svoju torbu i položila dva novčića od pola krune na staričin dlan.

— Tako, lijepa moja, to je u redu. čut ćete što vam stara majka Lee ima reći.

Ellie je skinula rukavicu i stavila svoj mali fini dlan u staričinu ruku. Ova ga je pogledala, mrmljajući za sebe — što vidim sad? što vidim?

Iznenada je naglo ispustila Ellinu ruku.

— Da sam na vašem mjestu, otišla bih odavde. Idite — i ne vraćajte se! To sam vam sada rekla i to je istina. Vidjela sam to na vašem dlanu. Zaboravite »Ciganski posjed«, zaboravite da ste ga ikad vidjeli. Ne radi se samo o oronuloj kući tamo gore; i samo zemljište je ukleto.

— To je manija kod vas — rekoh grubo, — U svakom slučaju, mlada dama nema nikakve veze s ovim zemljištem. Ona je samo danas došla ovamo na šetnju. Nema veze s ovom okolinom.

Starica nije na mene obratila nikakvu pažnju. Nastavila je uporno.

— Kažem vam, ljepotice moja. Upozoravam vas. Možete imati sretan život — ali morate izbjegavati opasnost. Ne idite na mjesto gdje ima opasnosti ili gdje postoji prokletstvo. Idite tamo gdje ste voljeni i gdje vode brigu o vama. Morate ne čuvati. Zapamtite to. Inače — inače — na trenutak je zadrhtala — ovo mi se ne sviđa. Ne sviđa mi se što vidim na vašem dlanu.

Iznenada je čudnom oštrom kretnjem odgurnula dva novčića natrag u Ellinu ruku, gundajući nešto što smo jedva mogli čuti. Zvučalo je kao: »To je okrutno.

Okrutno je što će se dogoditi. — Okrenuvši se, ponosno se udaljila brzim korakom.

— Kakva... kakva zastrašujuća žena — reče.

— Nemojte obraćati pažnju na nju — rekoh zlovoljno. — Mislim da jej sigurno fali daska u glavi. Samo želi da vas zaplaši i time otjera. Njih važu neki osjećaji upravo za ovo zemljište.

— Je li bilo ovdje nesreća? Jesu li se događale strašne stvari?

— Moralo je biti nesreća. Pogledajte okuku i suženje ceste. Općinsku upravu bi trebalo strijeljati što ne poduzima ništa u vezi s

tim. Naru vno da će ovdje biti nesreća. Nema dosta znakova da vas upozore.

— Samo nesreća — ili i drugih stvari?

— Gledajte — rekoh — ljudi vole praviti kolekciju nesretnih slučajeva. Uvijek ih ima mnogo. To je način na koji se stvaraju priče o nekom mjestu.

— Je li to jedan od razloga zbog čega će, lutko kažu, ovaj posjed biti jeftino prodan?

— Pa, moglo bi biti. Naime, među mještanima. Ali smatram da se neće prodati mještanima. Očekujem da će biti kupljen u svrhu razvoja ovog kraja. Drhtite — rekoh. — Nemojte. Hajte, hodat ćemo brže. — Dodao sam: — Biste li radije željeli da vas ostavim prije nego što stignemo u gradić?

— Ne. Naravno da ne. Zašto bih?

Upustio sam se u očajničku vratolomiju.

— čujte — rekoh — sutra ću, pretpostavljam, biti u Market Chadwellu. Ne znam hoćete li ješ uvijek biti ondje... Mislim, postoji li ikakva šansa da — da vas vidim?

— Vukao sam noge i okrenuo od nje glavu. Mislim da sam prilično pocrvenio. Ali ako sad ništa ne kažem, kako ću to izvesti?

— O, da — reče — neću se vraćati u London do večeri.

— Onda možda — biste li — vjerojatno je prilično bezobrazno...

— Nije.

— Možda biste došli i popili čaj u kafeteriji — mislim da se zove »Blue Dog«.

Prilično je zgodna — rekoh. — Sasvim je — mislim — nije mi padala na um riječ koju sam trebao upotrijebiti pa sam uzeo riječi koje sam koji put čuo od majke — sasvim prikladna za dame.

Ellie se nasmije. Vjerujem da jej je to zvučalo prilično čudno za današnje doba.

— Sigurna sam da će biti zgodno ondje — reče. — Da. Doći ću. Oko pola četiri. U redu?

— Bit ću ondje i Čekat ću vas — rekoh. — Ja — ja se veselim. — Nisam rekao zbog čega se veselim.

Stigli smo do posljednjeg zavoja ceste gdje počinju kuće.

— Onda do viđenja — rekoh — do sutra. Nemojte opet razmišljati o onome što je rekla stara vještica. Mislim da ona samo voli plašiti

ljude. Nije baš čitava — dodao sam.

— Osjećate li da je to mjesto zastrašujuće? — upita Ellie.

— »Ciganski posjed«? Ne, ne mislim — rekoh. To sam rekao možda malo preodlučno, ali stvarno nisam mislio da je zastrašujuće. Mislio sam, kao i ranije, da je to prekrasno mjesto, prekrasan ambijent za prekrasnu kuću...

Eto, tako je došlo do moga prvog susreta s Ellie. Slijedećeg dana sam bio u Market Chadwellu čekajući u »Blue Dogu« i ona je došla. Pili smo zajedno čaj i razgovarali. Nismo mnogo govorili o sebi, ni o našim životima. Najviše smo govorili o onome što smo zamišljali i osjećali; a onda Ellie pogleda na svoj sat i reče da mora otići jer njezin vlak za London odlazi u pet i trideset.

— Mislio sam da ste s autom — rekoh. Pogledala je malo zbunjeno i rekla da ono Jučer nije bio njezin auto. Nije rekla čiji je bio. Sjena zbunjenosti je opet pala između nas. Dao sam znak konobarici, platio račun i rekao otvorino Ellie: — Hoću li vas ikad opet vidjeti?

Nije gledala u mene; gledala je dolje u stol. Rekla je: — Bit ću u Londonu ješ četrnaest dana.

— Gdje? Kako? — rekoh.

Ugovorili smo sastanak u Regent parku za tri dana. Bio je lijep dan. Nešto smo pojeli u restoranu na otvorenom, šetali po vrtu Queen Mary, sjedili na ležaj kama i razgovarali. Od tog vremena počeli smo govoriti o sebi. Rekao sam jej da sam dobio priličnu naobrazbu, ali inače nisam mnogo vrijedio. Spomenuo sam poslove koje sam radio, u svakom slučaju neke od njih, kako se nikad nisam ni za šta vezivao, te koliko sam bio nemiran lutajući, pokušavajući sve i sva. Dosta čudno, ali ona je bila očarana slušajući sve to.

— Toliko drukčije — reče — toliko čudesno drukčije.

— Drukčije od čega?

— Od mene.

— Vi ste bogata djevojka?

— Da — reče — ja sam jedna mala bogata djevojka.

Zatim je nabacila ponešto o svom bogatom zaleđu, zagušljivoj udobnosti, dosadi i o tome kako nije mogla birati svoje prijatelje i nikad raditi što je htjela gledajući katkada ljude kako se zabavljaju, a ona ne. Majka jej je umrla kad je bila dijete, a otac jej se oženio ponovno. A onda je on nakon nekoliko godina umro. Shvatio sam da

jej nije mnogo stalo do maćehe. Uglavnom je živjela u Americi, ali i dosta putovala u inozemstvo.

Slušajući je, činilo mi se fantastičnim da bilo koja djevojka u tim godinama može živjeti pod noćijim okriljem i ograničenom slobodom kretanja. Doduše, ona je odlazila na primanja i zabave, ali tako se moglo živjeti prije pedeset godina. Tu kao da nije bilo nikakve intimnosti, nikakva užitka! Njen život se razlikovao od moga kao nebo od zemlje. Na neki način bilo je fascinantno slušati o tome, ali mi je zvučalo nođosljedno.

— Onda vi nemate nijednog pravog prijatelju? — rekoh zapanjeno.

— A kako je s momcima?

— Oni su ih birali za mene — reče prilično ogorčeno. — Svi su smrtno dosadni.

— To je kao u zatvoru — rekoh.

— Tako nekako.

— I stvarno nemate pravih prijatelja?

— Sad imam. Imam Gretu.

— Tko je Greta? — upitah.

— Došla je najprije kao au pair djevojka^[2] — možda ne baš tako. Ali svakako, prethodno sam imala jednu Francuskinju koja je živjela godinu dana kod nas radi francuskog jezika, a onda je došla Greta iz Njemačke radi njemačkog jezika, doista je bila drukčija. Sve je bilo drukčije kad je došla Greta.

— Vi je jako volite? — upitah.

— Ona mi pomaže — reče Ellie. — Na mojoj je strani. Ona mi omogućuje da učinim što želim, ili nekud odem. Za mene će i lagati. Ne bih bila mogla doći na »Ciganski posjed« da nije bilo Grete. Ona mi pravi društvo i brine se za mene u Londonu, dok je moja maćeha u Parizu. Ako nekud zaželim otići, napišem nekoliko pisama pa ih Greta šalje svaka 3-4 dana tako da imaju žig londonske pošte.

— Zašto ste htjeli doći baš na »Ciganski posjed«? — upitah. — Zbog čega?

Nije odmah odgovorila.

— Greta je to izvela — reče. — Ona je zbilja divna — nastavi. — Dovitljiva je.

Daje ideje.

— Kako izgleda ta Greta? — upitah.

— Greta je lijepa — reče. — Visoka plavuša. Sposobna u svakom pogledu.

— Mislim da mi se ne bi svidjela — rekoh. Ellie se nasmije.

— Bi. Sigurna sam da bi. Ona je vrlo mudra.

— Ne sviđaju mi se previše mudre djevojke — rekoh. — A ne sviđaju mi se ni visoke plavuše. Sviđaju mi se male djevojke s kosom boje jesenjeg lišća.

— Čini mi se da ste ljubomorni na Gretu — reče Ellie.

— Možda jesam. Vi je jako volite, zar ne?

— Da, jako je volim. Ona je potpuno promijenila moj život.

— Ona vam je i sugerirala da dođete ovamo. Zašto, pitam se? Nema mnogo što da se vidi ili učini u ovom dijelu svijeta. To mi je prilično tajanstveno.

— To je naša tajna — reče Ellie zbunjeno.

— Vaša i Gretina? Kažite mi.

Odmahne glavom. — Moram imati neke svoje tujne — reče.

— Zna li Greta da se sastajete sa mnom?

— Zna da se s nekim sastajem. To je sve. Onu ne postavlja pitanja. Zna da sam sretna.

Poslije toga nisam vidio Ellie tjedan dana. Njena maćeha se vratila iz Pariza s ješ nekim koga je zvala stric Frank, i Ellie mi je onako uzput objasnila da ima rođendan i da će se prirediti veliko primanje za nju u Londonu.

— Neću se moći izvući — reče. — Cijeli slijedeći tjedan. Ali nakon toga — nakon toga će moći biti drukčije.

— Zašto će sve biti drukčije?

— Onda ću moći raditi što me volja.

— S Gretinom pomoći, kao obično? — rekoh. Ellie se običavala nasmijati načinu na koji sam govorio o Greti. Rekla bi: »Glupo je što ste ljubomorni na Gretu.

Morate je jednog dana upoznati. Svidjet će vam se.«

— Ne sviđaju mi se djevojke koje nameću svoju volju — rekao sam tvrdoglavo.

— Zašto mislite da ona voli zapovijedati?

— Po načinu na koji govorite o njoj. Uvijek nešto poduzima.

— Ona je vrlo efikasna — reče Ellie. — Ona sve dobro obavlja. Zato se moja maćeha toliko se na nju oslanja.

Upitah kakav je njen stric Frank.

Ona reče: — Ne poznam ga baš previše dobro. On je muž očeve sestre, dakle ne pravi rod. Mislom da je uvijek bio prilično nemiran duh. Nekoliko puta je upao u neprilike. Znae kako ljudi vole prepričavati o nekome i donositi kojekakve zaključke.

— Društveno neprihvatljiv? — upitah. — Ništarija?

— Ne baš ništarija, ali vjerujem da se znao naći u škripcu. Financijskom. A njegovi opunomoćenici, advokati i drugi su ga izvlačili. I naravno plaćali za njega.

— Tako je to — rekoh. — On je crna ovca obitelji. Vjerujem da bih se bolje slagao s njim nego s uzornom Gretom.

— On zna biti jako simpatičan kad hoće — reče Ellie. — Ugodan je u društvu.

— Ali vi ga u stvari ne volite? — upitah kiselo.

— Pa volim... zapravo katkada, ne, ne mogu objasniti. Osjećam da ne znam što misli ili planira.

— Ješ jedan koji planira, zar ne?

— Ne znam zapravo kakav je — reče opet Ellie.

Nikad nije nastojala da upoznam ikog od njene obitelji. Katkad sam se upitao smijem li ja to spomenuti. Nisam znao što misli o toj temi. Napokon sam je izravno upitao.

— Slušajte, Ellie — rekoh. — Mislite li da bih ja trebao upoznati vašu obitelj, ili vi to ne želite?

— Ne želim da ih upoznate — reče ona brzo.

— Znam da baš nisam...

— Nije to u pitanju, ni najmanje! — Mislom da bi oni napravili zbrku. Zbrke ne podnosim.

— Nekako osjećam — rekoh — da je to pomalo podmuklo. To baca prilično loše svjetlo na mene, ne slažete se?

— Dosta sam stara da biram vlastite prijatelje — reče Ellie. — Imam skoro dvadeset jednu godinu. Kad navršim dvadeset jednu, mogu imati vlastite prijatelje i nitko mi ne može zabraniti. Ali sada, shvatite, kako rekoh, nastala bi velika zbrka i negdje bi me odvucli tako da vas ne bih mogla viđati. Bilo bi — molim vas nastavimo kao do sada.

— Odgovara mi ako vama odgovara — rekoh.

— Samo ne bih htio biti nepošten u cijeloj toj stvari.

— To ne znači biti nepošten. To znači imati prijatelja s kojim možeš razgovarati.

To je netko— iznenada se nasmiješi — netko s kim možeš maštati. Ni ne znate kako je to divno.

Da, bilo je tu mnogo maštanja! Sve više našega zajedničkog vremena išlo je u tom pravcu. Katkad sam to bio ja. Češće je to bila Ellie koja je znala reći: — Zamislimo da smo kupili »Ciganski posjed« i da ondje gradimo kuću.

Mnogo sam jej pričao o Santonixu i o kućama koje je sagradio. Pokušao sam joj opisati kakve su te kuće i njegove zamisli. Mislim da nisam to dobro opisivao, jer ja uopće ne znam opisivati. Ellie je, bez sumnje, imala svoju vlastitu sliku kuće — naše kuće. Mi nismo izgovorili »naša kuća«, ali smo znali da je takvom smatramo.

Zatim tjedan dana nisam smio vidjeti Ellie. Uzeo sam svu ušteđevinu (nije bila velika), i kupio sam jej mali zeleni prsten s irskim narodnim znakom. Dao sam joj ga kao rođendanski dar. Jako joj se svidio i bila je sretna.

— Prekrasan je — rekla je.

Nije nosila mnogo nakita, a kad jest bili su to bez sumnje dijamanti, smaragdi ili tako nešto. Ali njoj se sviđao moj zeleni irski prsten.

— Bit će to moj najdraži rođendanski dar — rekla je.

Zatim sam dobio hitnu poruku od nje. Odlazila je sa svojem obitelji u inozemstvo, na jug Francuske neposredno nakon svog rođendana.

— Ali ne brini — napisala je — vratit ćemo se za dva do tri tjedna, da bismo onda otišli u Ameriku. Ali svakako ćemo se onda opet sresti. Imam nešto posebno o čemu želim s tobom razgovarati.

Bio sam nemiran i osjećao se tjeskobno bez Ellie znajući da je otišla u Francusku.

Dobio sam neke vijesti o »Ciganskom posjedu«. Očigledno je bio prodan privatnim ugovorom, ali se nije baš znalo tko ga je kupio. Neko poduzeće londonskih zastupnika bilo je očevidno imenovano kao kupac. Nastojao sam saznati nešto više o tome, ali nisam uspio. Dotična firma je bila vrlo prepredena. Naravno, nisam se približavao direktorima. Sprijateljio sam se s jednim od službenika i dobio neku neodređenu informaciju. Posjed je kupljen za jednu vrlo bogatu mušteriju koja će ga držati kao dobru investiciju da bi kasnije zaradila kad se taj kraj više razvije.

Vrlo je teško nešto otkriti kad imate posla sa stvarno uglednim firmama. Sve je tako stroga tajna kao da su u najmanju ruku vojna obavještajna služba ili nešto slično. Svatko uvijek istupa u ime nekoga za koga se ne smije znati ili o kome se ne smije govoriti! Ponude na dražbi no dolaze za takve u obzir!

Postao sam strašno nemiran. Zatim sam prestao misliti o tome i otišao posjetiti majku.

Nisam je vidio već jako dugo.

6.

Moja majka je živjela u istoj ulici poslednjih dvadeset godina — u ulici bezbojnih kuća jako pristojnih, ali lišenih svake ljepote ili zanimljivosti. Prag pred kućom bio je lijepo izbijeljen ali izgledao je isto kao obično. Bio je to br. 46. I Pozvonio sam. Majka je otvorila vrata i zastala gledajući me. I ona je bila ista kao i obično. I visoka i koščata, sijede kose s razdeljkom u sredini, ustiju poput mišolovke, i vječito sumnjičavih očiju. Izgledala je čvrsta kao čelik. Ali kad se radilo o meni, postojala je negdje u njoj trag nježnosti. Nikad to nije pokazala, ako baš nije morala, ali sam otkrio da postoji. Ni na trenutak nije prestala željeti da budem drukčiji, Njezine želje se nikad neće ostvariti. Među ljudima je uvijek bilo stanje na mrtvoj točki.

— A, ti si to — reče.

— Da, ja sam — rekoh.

Malo se povukla da me propusti, ušao sam u kuću i produžio pokraj dnevnog boravka u kuhinju. Slijedila me je i zastala gledajući me: — Prošlo je dugo vremena — reče. — što si radio?

Slegnuh ramenima.

— Svašta — rekoh.

— Kao obično, je li?

— Kao obično — složio sam se.

— Koliko si zaposlenja promijenio otkad sam te zadnji put vidjela?

Promislio sam trenutak. — Pet — rekoh.

— Željela bih da odrasteš.

— Sasvim sam odrastao — rekoh. — Izabrao sam svoj način života. A kako si ti? dodah.

— Također kao obično.

— Zdrava i ostalo?

— Nemam vremena biti bolesna — reče moja majka. Zatim naglo upita: — zašto si došao?

— Moram li imati nekoga posebnog razloga da dođem?

— Obično imaš.

— Ne shvaćam zašto si toliko protiv toga da vidim svijeta?

— Vozeći luksuzna kola po čitavom kontinentu! Zar tako zamišljaš upoznavanje svijeta?

— Svakako.

— Nećeš na taj način imati velikog uspjeha. Ne, ako odbacuješ zaposlenje s otkazom od jednog dana i razboliš se, ostavljajući svoje mušterije u nekom divljem mjestu.

— Kako si za to saznala?

— Tvoja firma je nazvala. Htjeli su znati znam li tvoju adresu.

— Zašto su me trebali?

— Htjeli su te opet zaposliti, pretpostavljam — reče moja majka. — lako ne znam zašto.

— Jer sam dobar šofer i mušterije me vole. U svakom slučaju nisam mogao spriječiti da se imbolim, zar ne?

— Ne znam — reče moja majka.

Njeno gledište je svakako bilo da sam to mogao.

— Zašto im se nisi javio kad si se vratio u Englesku?

— Zato što sam imao prečeg posla — rekoh. Ona podigne obrve.

— Nove misli u tvojoj glavi? Nove lude ideje? Koji si posao radio od onda?

— Na benzinskoj pumpi. Kao mehaničar u garaži. Privremeni činovnik, perač suda u jednom zapuštenom restoranu noćnog kluba.

— Srozavaš se, u stvari — reče moja majka nekim mračnim zadovoljstvom.

— Ni govora — rekoh. — To je dio plana, plana!

Ona uzdahne. — Želiš li čaj ili kavu? Imam i jedno i drugo.

Izabrao sam kavu. Odvikao sam se običaja da pijem čaj. Sjedili smo tako sa šalicama pred sobom, a ona je izvadila iz posude domaći kolač i odrezala svakome po jednu krišku.

— Postao si drukčiji — reče ona iznenada.

— Ja? Kako?

— Ne znam, ali si drukčiji, što se dogodilo?

— Ništa se nije dogodilo, što bi se trebalo dogoditi?

— Uzbuđen si — reče.

— Kanim opljačkati banku.

Ona nije bila raspoložena za šalu. Samo je rekla: — Ne bojim se da bi ti to učinio.

— Zašto ne? čini se da je to u današnje doba vrlo lak način brzog bogaćenja.

— Za to bi trebalo previše raditi — reče. — I puno planirati. Naprezati mozak više no što ti želiš. A nije ni dovoljno sigurno.

— Ti misliš da znaš sve o meni — rekoh.

— Ne mislim. Ja zapravo ništa ne znam o tebi jer je među nama veća razlika nego od neba do zemlje. Ali ja znam kad nešto smjeraš. Ti sad nešto smjeraš, što je to, Micky? Neka djevojka?

— Zašto misliš da se radi o djevojci?

— Uvijek sam znala da će ti se to jednog dana dogoditi.

— Što misliš pod tim »jednog dana«? Ja sam imao mnogo djevojaka.

— To nije ono što mislim. To je samo bilo ponašanje mladića koji se ničim ne bavi.

Imao si iskustva s mnogim djevojkama, ali nikad do sada nisi mislio ozbiljno.

— Sada misliš da sam ozbiljan?

— Je li djevojka u pitanju, Micky? Izbjegao sam njezine oči. Skrenuo sam pogled i rekao: — Može se reći.

— Kakva je to djevojka?

— Prava za mene — rekoh.

— Namjeravaš li je dovesti da me vidi?

— Ne — rekoh.

— A tako je to, je li?

— Nije. Ne želim povrijediti tvoje osjećaje.

— Ne vrijeđaš moje osjećaje. Ne želiš da je vidim da ti ne bih rekla: »Nemoj«.

Je li tako?

— Ne bih ni obraćao pažnju kad bi to i rekla.

— Možda i ne bi, ali bi te to poljuljalo. Dirnulo bi te negdje unutra, jer te dirne ono što ja kažem ili mislim. Ima stvari koje sam shvatila o tebi — i možda sam pravilno shvatila a ti to znaš. Ju sam jedina osoba na svijetu koja može uzdrmati tvoje samopouzdanje. Je li ta djevojka koja to je uhvatila neka propalica?

— Propalica? — rekoh i nasmijan se. — Da je samo vidiš! Nasmijavaš me.

— Što želiš od mene? Ti nešto želiš. Ti uvijek nešto želiš.

— Želim nešto novaca — rekoh.

— Nećeš ih dobiti od mene. Zašto ti treba — da potrošiš na tu djevojku?

— Ne — rekoh. — želim kupiti prvoklasno odijelo za vjenčanje.

— Oženit ćeš je?

— Ako me bude htjela. To ju je potreslo.

Kad bi mi barem nešto rekao! — reče. — Dobro te je uhvatilo, to se vidi. Najviše sam se uvijek bojala toga da ćeš izabrati krivu djevojku.

— Krivu djevojku! Do vraga! — uzviknuo Kum. Bio sam bijesan.

Izašao sam iz kuće i zalupio vratima.

7.

Kad sam se vratio kući, čekao me je telegram - bio je poslan iz Antibesa.

Sastanak sutra 16.30 isto mjesto.

Ellie se promijenila. To sam odmah opazio. Sastoli smo se u Regent parku kao i obično i u početku smo bili malo tuđi jedan drugome i nespretni. Nešto sam joj morao reći i bio sam u nedoumici kako da to izvedem. Mislim da je tako svakome tko se sprema da predloži brak.

I ona se zbog nečega držala čudno. Možda je razmišljala o načinu na koji bi mi najzgodnije i najblaže rekla: »Ne«. Ali nekako sam slutio da nije tako. Sva moja vjera u život osnivala se na činjenici da me Ellie voli. Ali sad se stvorila u njoj neka nova nezavisnost i nova samouvjerenost koja nije mogla jednostavno nastati stoga što je godinu dana starija. Jedan rođendan više im može stvoriti toliku promjenu u djevojci. Ona i njejna obitelj bili su u južnoj Francuskoj. Nije ml previše o tome pričala. A zatim je rekla pomulo sramežljivo: — Ja — ja sam vidjela kuću o kojoj si mi govorio. Onu koju je gradio tvoj prijatelj arhitekt.

— Što — Santonix?

— Da. Išli smo tamo jednog dana na ručak.

— Kako si to izvela? Zar tvoja maćeha poznaje čovjeka koji tamo živi?

— Dmitri Constantina? Ne dobro, ali ga je upoznala i — eto — Greta je zapravo uredila da odemo tamo.

— Opet Greta — rekoh, dozvoljavajući da mi glas zvuči srdito kao obično.

— Rekla sam ti — reče ona. — Greta se zna izvrsno pobrinuti za sve.

— No, dobro. Dakle ona se pobrinula da ti i tvoja maćeha...

— I stric Frank — reče Ellie.

— Prava obiteljska zabava — rekoh — i Greta također, pretpostavljam.

— Ne, Greta nije došla jer — eto — oklijevala je — Cora, moja maćeha se ne ponaša prema Greti na taj način.

— Ona nije član obitelji, ona je siromašna rođakinja, zar ne? — rekoh. — U stvari samo jedna au pair djevojka. Mora da je Greta katkada ogorčena što se postupa s njem na taj način.

— Ona nije au pair djevojka, ona je neke vrste moja drugarica.

— Gardedama — rekoh — vodič, pratilac, guvernanta. Postoji mnogo izraza za to.

— Hajde, budi tiho — reče Ellie — reći ću ti. Sad znam na što si mislio kad si govorio o svom prijatelju Santonixu. To je divna kuća. Ona je ona je sasvim drukčija od bilo koje. Ako on gradio kuću za nas, zamišljam da će biti sjajna.

Upotrijebila je riječi sasvim nesvjesno. Za nas, rekla je. Išla je na Rivijeru i nagovorila Gretu da uredi stvar da bi vidjela kuću koju sam joj opisao, jer je htjela sebi jasnije dočarati kuću koju bismo u svijetu snova htjeli sagraditi za nas, a koju bi gradio Santonix.

— Drago mi je da tako misliš.

Nato ona upita: — Što si ti radio?

— Samo svoj dosadni posao — rekoh. — Bio sam na trkama, kladio sam se na jednog autsajdera. 30:1. Stavio sam sve što sam imao i on je pobijedio za jednu dužinu. Tko kaže da me ne služi sreća?

— Drago mi je da si pobijedio — reče Ellie ali to rekla bez uzbuđenja, jer staviti sve što imaš na svijetu na jednog autsajdera, a on pobjedi, ne znači ništa u Ellinom svijetu. Barem ne onoliko koliko znači u mome.

Išao sam posjetiti majku — dodah. Nisi nikad mnogo govorio o svojoj majci.

— Zašto bih? — rekoh. Zar je ne voliš?

Malo sam razmislio. — Ne znam — rekoh. — Kadkad mislim da je ne volim.

Napokon, čovjek odraste i — preraste roditelje. Majke i očeve.

— Mislim da ti je ipak stalo do nje — reče milio. — Inače ne bi bio tako nesiguran govoreći to .

Ja se nje nekako bojim. Predobro me poznaje. Hoću reći, ona zna ono najgore o meni.

— Netko i mora — reče Ellie.

— Što time misliš?

— Postoji izreka nekog od velikih pisaca da nijedan čovjek nije onakav kakav je u očima svog sluga. Možda bi svatko morao imati

slugu. Inače mora da je teško održavati dobro mišljenje koje ljudi imaju o tebi.

— Ti zbilja imaš ideja, Ellie — rekoh. Uzeo sam njenu ruku. — Znaš li ti sve o meni?

— Mislim da znam — reče Ellie. To je rekla sasvim mirno i jednostavno.

— Nikad ti nisam mnogo rekao.

— Hoćeš reći da nisi uopće ništa rekao; uvijek si zatvoren. Ali ja ipak znam vrlo dobro kakav si ti u biti.

— Pitam se znaš li — rekoh. Zatim nastavih: — Zvuči prilično glupo reći da te volim. Mislim da je prekasno za to, zar ne? Hoću reći, ti znaš to već odavno, zapravo već od početka, zar ne?

— Da — reče Ellie. — A i ti si znao za mene, je li tako?

— Stvar je u tome — rekoh — što ćemo učiniti u vezi s tim? To neće ići lako, Ellie. Ti znaš vrlo dobro što sam, što sam radio, način života koji sam vodio.

Otišao sam posjetiti majku i turobnu pristojnu malu ulicu u kojoj ona živi. To nije tvoj svijet, Ellie. Ne znam možemo li ih ikad sastaviti — ta dva svijeta.

— Mogao bi me odvesti da posjetim tvoju majku.

— Mogao bih — rekoh. — Ali radije ne bih. Tebi to vjerojatno zvuči vrlo grubo, možda okrutno, ali shvaćaš da ćemo nas dvoje voditi neobičan život zajedno. To neće biti život koji si ti do sada vodila, a niti onakav kakav sam ja imao. Mora to biti nov način života u kojem ćemo nekako spojiti moje siromaštvo i neznanje i tvoj novac, kulturu i društveni položaj. Moji prijatelji će misliti da si ti uobražena, a tvoji će pak misliti da ja nisam otmjen. Dakle, što da radimo?

— Ja ću ti točno reći što ćemo učiniti — reče Ellie. — Živjet ćemo na »Ciganskom posjedu« u kući — kući iz bajke — koju će tvoj prijatelj Santonix sagraditi za nas. — Zatim doda: — Najprije ćemo se vjenčati. To želiš, zar ne?

— Da — rekoh — želim. Ako si sigurna da je to dobro za tebe.

— To je vrlo lako — reče Ellie. — Možemo se vjenčati idućeg tjedna. Punoljetna sam. Mogu sad raditi što hoću. To sve mijenja. Mislim da imaš pravo što se tiče rodbine. Ja neću reći mojima i ti nećeš reći svojoj majci tako dugo dok sve ne bude gotovo, a onda oni mogu bjesnjeti ali neće biti važno.

— To je divno — rekoh — divno, Ellie. Ali postoji još nešto. Mrsko mi je govoriti o tome. Ne možemo živjeti na »Ciganskom posjedu«, Ellie. Gdje god sagradili svoju kuću, to ne može biti ondje jer je prodan.

— Znam da je prodan — reče Ellie. Smijala se. — Ne shvaćaš, Mike. Ja sam ta koja ga je kupila.

8.

Sjedili smo na travi uz potočić okruženi vodenim cvjetovima, malim stazama i stepenastim kamenjem. Svuda oko nas sjedilo je mnogo ljudi, ali mi nismo na njih obraćali pažnju, čak ni bili svjesni njihove prisutnosti, jer smo bili poput svih drugih — mladi par koji razgovara o svojoj budućnosti. Neprestano sam je gledao.

Nisam mogao govoriti.

— Mike — reče ona. — Ima nešto što ti moram reći. Nešto o sebi, naime.

— Ne moraš — rekoh. — Nema potrebe da mi išta govoriš.

— Ali moram. Trebala sam ti to reći već odavno, ali nisam željela jer — jer sam pomislila da bi te to otjeralo. Ali to objašnjava na neki način ovo sa »Ciganskim posjedom«.

— Ti si ga kupila? — rekoh. — Ali kako?

— Preko advokata, uobičajen postupak. To je vrlo dobra investicija, znaš.

Zemljište će dobiti na vrijednosti. Moji advokati su bili jako zadovoljni zbog toga.

Čudno je bilo tako iznenada slušati Ellie, nježnu i plašljivu Ellie kako govori s toliko znanja i samopouzdanosti o poslovnom svijetu kupnje i prodaje.

— Kupila si ga za nas?

— Da. Otišla sam jednom od svojih advokata, ne obiteljskom. Rekla sam mu što želim, natjerala ga da se zainteresira, sve sredila i pokrenula. Ješ dva čovjeka su bila zainteresirana, ali nisu bili toliko zagrijani i nisu htjeli ići na višu cijenu.

Važno je bilo da se cijela stvar postavi i sredi tako da ja samo stavim svoj potpis kad postanem punoljetna. Sad je sve potpisano i gotovo.

— Ali morala si unaprijed ostaviti neki depozit ili tako nešto. Je si li imala dosta novaca za to?

— Ne — reče Ellie — nisam imala mnogo novaca. Međutim, ima ljudi koji će ti pozajmiti novac. Ali ako se obratiš novoj firmi pravnih savjetnika, oni će htjeti da ih i dalje angažiraš za ugovaranje poslova

kad jednom dođeš do svog novca, pa su voljni da riskiraju u slučaju da umreš prije nego postaneš punoljetan.

— Toliko si poslovna — rekoh — da me zapanjuješ!

— Pustimo poslove — reče Ellie. — Moram se vratiti na ono o čemu sam govorila.

Nekako sam ti već rekla, ali mislim da ne razumiješ.

— Ne želim znati — rekoh. Podigao sam glas, vikao sam. — Ništa mi nemoj govoriti. Ne želim ništa znati o tome što si radila, koga si voljela ili što ti se događalo.

— Ne radi se ni o čemu sličnom — reče. — Nisam shvatila da se bojiš toga. Ne, ne radi se o tome. Ni o kakvim seksualnim tajnama. Ne postoji nitko osim tebe.

Stvar je u tome da sam ja — da sam ja bogata.

— To znam — rekoh — već si mi rekla.

— Da — reče Ellie sa slabašnim osmijehom — a ti si mi rekao: »Jadna mala bogata djevojka«. Ali na neki način ima tu više od toga. Moj djed, znaš, bio je enormno bogat. Nafta. Uglavnom nafta. A i druge stvari, žene za koje je plaćao alimentaciju su pomrle, ostao je bio samo moj otac i ja, jer su njegova druga dva sina poginula. Jedan u Koreji, a drugi u prometnoj nesreći. Tako je sve ostavljeno u ogromnom fondu, a kad je moj otac iznenada umro, sve je to prešlo na mene. Moj otac se već bio pobrinuo za maćehu, tako da nije dobila više ništa.

Sve je to bilo moje. Ja sam u stvari jedna od najbogatijih žena u Americi, Mike.

— Bože blagi — rekoh. — Nisam znao... da, u pravu si, nisam imao ni pojma da je to tako.

— Nisam ni htjela da znaš. Nisam ti htjela reći. Zato sam se bojala kad sam ti rekla svoje ime — Fenella Goodman. Mi ga pišemo G-u-t-e-m-a-n, pa sam pomislila da si možda čuo za Gutemane, zato sam ga brzo izgovorila i pretvorila ga u Goodman.

— Da — rekoh — vidio sam negdje ime Guteman. Ali mislim da ga ne bih ni tako prepoznao. Mnogo ljudi ima to prezime.

— To je razlog — reče — što sam bila toliko čuvana, ograđena i kao u zatvoru.

Čuvali su me detektivi, a mladiće koji su se sa mnom samo razgovarali prethodno su provjeravali. Kad god sam se s nekim

sprijateljila, morali su detaljno provjeriti da me slučajno nije nedostojan. Nemaš pojma kako je strašan život zatvorenika!

Ali sad je to sve prošlo, i ako ti ne smeta .

— Naravno da ne — rekoh — mnogo ćemo se zabavljati u stvari, za mene ne možeš biti dovoljno bogata!

Oboje smo se nasmijali. Ona reče: — Ono što mi se sviđa kod tebe je što tako prirodno primaš činjenice.

— Osim toga, pretpostavljam da plaćaš velike poreze na to, zar ne? To je jedna od prednosti za ljude poput mene. Sve što zaradim ide u moj džep i nitko mi to ne može oduzeti.

— Imat ćemo svoju kuću — reče Ellie — svoju kuću na »Ciganskom posjedu«. — Iznenada malo zadržće.

— Nije ti valjda hladno, draga. — Pogledah prema suncu.

— Ne — reče ona.

Bilo je stvarno vruće. Sunčali smo se. Mogla je to biti i južna Francuska.

— Ne — reče Ellie — razlog je samo ona — ona žena, Ciganka, onog dana.

— Nemoj na nju misliti — rekoh. — Ona je bila luda.

— Misliš da ona stvarno smatra da postoji prokletstvo na tom zemljištu?

— Mislim da su Cigani takvi. Znaš — oni uvijek rado izvode predstavu o nekakvim prokletstvima ili tako nešto.

— Znaš li ti mnogo o Ciganima?

— Baš ništa — rekoh iskreno. — Ako ne želiš »Ciganski posjed«, Ellie, kupit ćemo kuću negdje drugdje. Na vrhu planine u Walesu, na obali Španjolske ili na brežuljcima Italije, a Santonix nam može i tamo sagraditi kuću.

— Ne — reče Ellie — želim da bude ondje. Ondje sam te prvi put vidjela kako se penješ po cesti pojavljujući se nenadano iza ugla, a tada si me primijetio, stao i zagledao se u mene. To nikad neću zaboraviti.

— Niti ja — rekoh.

— Zato će kuća biti ondje. A tvoj prijatelj Santonix će je sagraditi.

— Nadam se da je još živ — rekoh tjeskobno.

— Bio je bolestan čovjek.

— O, da — reče Ellie — živ je. Otišla sam ga posjetiti.

— Otišla si ga posjetiti?

— Da. Kad sam bila na jugu Francuske. Bio je ondje u jednom sanatoriju.

— Svakog trena sve me više zaprepašćuješ, Ellie. Ono što radiš i kako ti sve polazi za rukom.

— On je stvarno divan čovjek — reče Ellie ali pomalo zastrašujući.

— Je li te uplašio?

— Da, nekako sam se uplašila.

— Jesi li s njim razgovarala o nama?

— Da, rekla sam mu sve o nama, »Ciganskom posjedu« i kući. Tada mi je rekao da ćemo s njim morati preuzeti rizik. On je vrlo bolestan. Rekao je da misli kako ješ uvijek u njemu ima života da ode i vidi lokaciju, da projektira, da je dočara u mislima i sve skicira. Rekao je da mu neće biti važno ako umre prije nego što kuća bude gotova, ali sam ja rekla da ne smije umrijeti prije jer želim da nas vidi kako živimo u njej.

— Što je on rekao na to?

— Pitao me znam li što radim kad se udaj em za tebe, a ja sam odgovorila da znam, naravno.

— A zatim?

— Rekao je da se pita znaš li ti što radiš.

— Svakako da znam — rekoh.

— Dodao je: »Vi ćete uvijek znati svoj put, gđice Guteman. Vi ćete uvijek ići kuda želite jer je to put koji ste odabrali.« Zatim je rekao: »Ali Mike bi mogao krenuti krivim putem. On ješ nije sasvim odrastao da zna kuda ide.« A ja sam rekla: »Sa mnom će on biti siguran.«

Imala je izvanredno samopouzdanje. Ali ja sam bio ljut zbog onog što je Santonix rekao. On je bio poput moje majke. Ona je uvijek, izgleda, znala više o meni nego ja sam.

— Ja znam kuda idem — rekoh. — Idem putem kojim želim, a proći ćemo ga zajedno.

— Već ruše ostatke »The Towersa«. Počela je s praktičnim razgovorima.

— Morat će se brzo raditi čim planovi budu gotovi. Moramo požuriti. Santonix je tako rekao. Da se vjenčamo idućeg utorka? — upita Ellie. — To je dobar dan u tjednu.

— A nitko neće biti prisutan — rekoh.

— Osim Grete — reče Ellie.

— Do đavola s Gretom — rekoš. — Ona neće doći na naše vjenčanje. Ti i ja i nitko drugi. Potrebne svjedoke možemo uzeti s ulice.

Stvarno mislim, gledajući unatrag, da je to bio najsretniji dan mog života ...

Drugi dio

9.

Tako je to bilo. Ellie i ja smo se vjenčali. Zvuči grubo tako to samo jednostavno reći, ali se baš tako dogodilo. Odlučili smo se vjenčati i to smo i učinili.

To je bio satno dio cijele priče — ne samo svršetak nekog romantičnog romana ili bajke. »I tako su se vjenčali i živjeli sretno zauvijek«. Napokon, nije potrebno to dramatizirati. Bili smo u braku i bili smo oboje sretni i to je bilo divno razdoblje prije nego što se itko upleo u naš život, prije nego što su počele uobičajene neprilike i komplikacije. Ali na to smo bili spremni.

Čitava stvar je bila uistinu izvanredno jednostavna. U svojoj čežnji za slobodom, Ellie je sve do sada uspjela vrlo pametno zamesti sve tragove. Efikasna Greta je poduzela sve potrebne korake i uvijek je stražarila nad njem. A ja sam ubrzo shvatio da se nitko nije previše brinuo za Ellie i za ono što ona radi. Imala je maćehu okupiranu svojim društvenim životom, ljubavnim avanturama. Ako Ellie nije željela da je prati bilo kuda po svijetu, nije ni morala. Imala je sve dobre guvernante i vlastite služavke i edukacione prednosti, i ako je htjela ići u Evropu, zašto ne? Ako je izabrala da proslavi svoj dvadeset prvi rođendan u Londonu, opet zašto ne? Sad kad je stekla ogromno bogatstvo imala je vlast nad svojom obitelji ukoliko se radilo o trošenju novca. Ako je željela vilu na Rivijeri ili dvorac na Costa Bravi ili jahtu ili bilo što drugo, samo je trebala reći i netko od svite kojem su okruženi milioneri pružit će joj sve to odmah na dlanu.

Gretu je, kako sam shvatio, Ellina obitelj smatrala divljenja vrijednom služavkom.

Kompetentnom, sposobnom da uvijek sve najefikasnije organizira, servilnom bez sumnje i šarmanтном prema maćehi, stricu i prema ješ nekolicini čudnih rođaka koji su se, izgleda, okolo motali. Ellie je imala ni više ni manje nego tri advokata pod svojom komandom, kako je tu i tamo spomenula. Bila je okružena ogromnom financijskom mrežom bankara, pravnika i službenika. To je bio svijet

u koji sam s vremena na vrijeme privirio doznavajući ponešto uglavnom iz onoga što je Ellie nemarno spominjala u toku razgovora. Nije jej naravno padalo na pamet da ja ne znam ništa o svemu tome. Odrasla je u toj sredini i naravno da je smatrala da cijeli svijet zna tko su oni, što rade i sve ostalo.

U stvari, dobivanje uvida u specifičnosti naših života neočekivano se pokazalo najvećim užitkom na početku našeg braka. Grubo rečeno, a ja sam to tako i postavljao u sebi jer je to bio jedini način da se uvedem u svoj novi život — siromašni ne znaju u stvari kako žive bogati, bogati ne znaju kako žive siromašni — a otkrivanje toga upravo oduševljava obje strane. Jednom, sam rekao nelagodno: — Čuj, Ellie. Hoće li biti strašne gužve oko svega ovog, naime oko našeg braka?

Primijetio sam da Ellie ne pokazuje za to velik interes.

— Da — reče ona — oni će biti vjerojatno odvratni. — A zatim doda: — Nadam se da te to neće mnogo smetati.

— Neće — zašto bi? — ali o tebi se radi, hoće li te gnjaviti zbog ovoga?

— To očekujem — reče Ellie — ali čovjek ih ne treba slušati. Glavno je da mi ne mogu ništa napraviti.

— Ali hoće li pokušati?

— Da — reče Ellie — pokušat će. — Tad doda zamišljeno: — Vjerojatno će pokušati da te potkupe.

— Da me potkupe?

— Ne budi tako zaprepašten — reče Ellie, a na licu jej se pojavi sretan smiješak male djevojčice. — Nije to doslovce tako. — Tada doda: — Potkupili su momka Minnie Thompson, znaš.

— Minnie Thompson? Je li to ona koju zovu naftnom nasljednicom?

— Tako je. Pobjegla je i udala se za spasioca na plaži.

— Čuj, Ellie — rekoh nelagodno — i ja sam jednom bio spasilac u Littlehamptonu.

— Ozbiljno? Baš smiješno! Dugo?

— Naravno da ne, samo jedno ljeto.

— Željela bih da se ne brineš — reče Ellie.

— Što se dogodilo s Minnie Thompson?

— Mislim da su išli sve do dvjesta tisuća dolara — reče Ellie. — On nije htio pristati na nižu svotu. Minnie je bila luda za muškarcima.

Nije baš bila puno pametna — doda.

— Zadivijavaš me, Ellie — rekoh. — Nisam dobio samo ženu. Dobio sam nešto što mogu zamijeniti za solidan gotov novac u bilo koje doba.

— Tako je — reče Ellie. — Pozovi sposobnog advokata i reci mu da želiš ozbiljno razgovarati. On će srediti razvod i visinu alimentacije — reče Ellie nastavljajući da me podučava. — Moja maćeha se udavala četiri puta — doda. — I dosta je pritom zaradila. — A zatim reče: — Mike, nemoj biti toliko šokiran.

Najsmješnije je što sam i bio šokiran. Osjećao sam krajnje gađenje prema korupciji suvremenog društva u bogatijim slojevima. U Ellie je postojala jedna crta male djevojčice, nešto jednostavno, gotovo dirljivo u njenom stavu, tako da sam bio iznenađen kad sam otkrio koliko je upućena u svjetovne stvari i koliko ih uzima kao nešto što se samo po sebi razumije. A ipak sam znao da sam u biti u pravu što se nje tiče. Znao sam vrlo dobro kakav je tip djevojke Ellie. Znao sam njenu jednostavnost, osjećajnost, njenu prirodnu ljupkost. To nije značilo da mora biti neznalica. Ono što je znala i uzimala za gotovo bio je prilično ograničen djelić ljudske naravi. Ona nije mnogo znala o mom svijetu, svijetu u kojem se otimaš za zaposlenje, o bandama s trkališta, narkomanima, i surovim opasnostima života, o onom jeftinom tipu ljudi koje sam tako dobro poznavao jer sam živio među njima čitav život. Ona nije znala što znači odrasti pristojno i čestito ali uvijek u nestašici novca, s majkom koja se namučila u ime ugleda odlučivši da će njen sin uspjeti u životu, škrtareći sa svakim penijem i štedeći ga. Nije mogla znati za ogorčenost majke kad je njen veseli, bezbrižni sin odbacio svoje šanse ili je cijelu zaradu riskirao na klađenju.

Ona je uživala slušajući o mom životu kao što sam i ja uživao slušajući o njenom.

Oboje smo istraživali strano područje.

Gledajući unatrag, uviđam kakav je to bio božanstveno sretan život, ti prvi dani s Ellie. U ono vrijeme primao sam ih kakvi jesu, kao i Ellie. Vjenčali smo se kod matičara u Plymouthu. Guteman nije neuobičajeno ime. Nitko, ni novinari nisu znali da je Gutemanova nasljednica u Engleskoj. Pojavili su se tu i tamo neki neodređeni članci u novinama, obavještavajući javnost da je ona u Italiji ili na

nečijej jahti. Vjenčali smo se u matičnom uredu, a svjedoci su bili matičarev činovnik i jedna sredovječna tipkačica. Održao nam je ozbiljan mali vatren govor o ozbiljnim odgovornostima života u braku i zaželio nam sreću. Zatim smo izašli, slobodni i vjenčani. Gospodin i gospođa Michael Rogers! Proveli smo tjedan dana u jednom hotelu na moru, a zatim otišli u inozemstvo. Bila su to divna tri tjedna.

Putovali smo kud god nas je mašta vodila i nismo marili za troškove.

Otišli smo u Grčku, zatim u Firencu pa u Veneciju, ležali na Lidu, zatim na francusku rivijeru pa onda na Dolomite. Više se ne sjećam polovinu naziva tih mjesta. Putovali smo avionima ili smo iznajmili jahtu ili velike lijepe automobile. A dok smo se mi zabavljali, Greta je — shvatio sam od Ellie — ješ uvijek bila na domaćem terenu radeći svoj posao.

Njen posao se sastojao u tome da putuje naokolo i šalje različite razglednice i pisma koje jej je Ellie ostavila napisavši ih unaprijed.

— Naravno, doći će dan obračuna — reče Ellie. — Navalit će na nas kao jato lešinara. Ali možemo bezbrižno uživati dok se to ne dogodi.

— Što je s Gretom? — rekoh. — Neće li se oni ljutiti na nju kad otkriju?

— Naravno — reče Ellie — ali Gretu to neće smetati. Ona je otporna.

— To bi joj moglo naškoditi da nađe novi posao?

— Zašto bi tražila novi posao? — reče Ellie. — Živjet će s nama.

— Ne — rekoh.

— Što misliš s tim »ne«, Mike? „

— Ne želim da itko živi s nama.

— Greta nam ne bi smetala — reče Ellie — a i bila bi i vrlo korisna. Stvarno ne znam što bih bez nje. Hoću reći, ona uspijeva sve urediti.

Namršio sam se. — Mislim da mi se to ne bi svidjelo. Uz to, želim svoju vlastitu kuću — našu kuću iz bajke. Ipak, Ellie, želimo je za sebe.

— Da — reče Ellie — znam na što misliš. Ali ipak — ona je oklijevala. — Htjela bih reći da bi bilo vrlo nepravedno prema Greti da nema gdje živjeti. Napokon, na mojoj je strani i čini sve za mene već četiri godine. A vidiš kako mi je pomogla da se udam.

— Neću da se upliće među nas cijelo vrijeme!
— Ali ona uopće nije takva, Mike. Nisi je ješ čak ni upoznao.
— Da, znam da nisam ali — ali to nema veze sviđa li mi se ili ne. Želimo biti sami, Ellie.

— Dragi Mike — reče Ellie tiho. Za trenutak smo napustili temu. Za vrijeme naših putovanja sreli smo Santonixa. To je bilo u Grčkoj. Odsjeli smo u maloj ribarskoj kolibi kraj mora. Prestrašio me je njegov bolesni izgled, izgledao je mnogo gore nego kad sam ga vidio prije godinu dana. Pozdravio je Ellie i mene vrlo srdačno.

— Znači učinili ste to vas dvoje — reče.
— Da — reče Ellie — a sad ćete nam sagraditi kuću, zar ne?
— Već imam ovdje crteže i planove — obrati se meni. — Je li ti rekla da mi je ušla u trag i izdala mi svoja naređenja — reče — pomno izabravši tu riječ.

— Ne! Ne naređenja — reče Ellie — samo sam vas molila.
— Znaš li da smo kupili zemljište? — upitah.
— Ellie mi je javila telegramom. Poslala mi je na tucete fotografija.
— Naravno, morate najprije doći i vidjeti ga — reče Ellie. — Možda vam se mjesto neće svidjeti.

— Zaista mi se sviđa.
— Ne možete to znati dok ga ne vidite.
— Ali ja sam ga vidio, dijete moje. Otputovao sam tamo avionom prije pet dana.

Upoznao sam tamo jednog od vaših advokata — onog Engleza oštih crta lica.

— G. Crawforda?
— Baš tog. U stvari, radnje su već počele: raščišćavanje zemljišta, uklanjanje ruševina stare kuće, postavljanje temelja — odvoda. — Kad se vratite u Englesku, dočekat ću vas. — Tada je izvadio planove i mi smo sjedili, razgovarali i gledali svoju buduću kuću. Tu je čak bila i njena gruba skica napravljena vodenim bojama, kao i arhitektonski planovi.

— Sviđa li ti se, Mike? Duboko sam uzdahnuo.
— Da — rekoh — to je to. To je apsolutno ono pravo.
— Ti si često običavao govoriti o njoj, Mike. Kad sam bio maštovito raspoložen, shvaćao sam da te je taj komad zemlje začarao. Ti si bio

zaljubljen u jednu kuću za koju se moglo dogoditi da je nikad ne posjeduješ, niti vidiš, niti da se ikad sagradi.

— Ali će se sagraditi — reče Ellie. — Sagradit će se, zar ne?

— Ako se prohtije bogu ili vragu — reče Santonix. — To ne ovisi o meni.

— Ti se ne osjećaš ništa — ništa bolje — upitah sumnjičavo.

— Utuvi to u svoju tvrdnu glavu. Nikad mi neće biti bolje. To ne stoji u kartama.

— Gluposti — rekoh. — Ljudi neprestano pronalaze nove lijekove. Doktori su surove životinje. Proglase čovjeka mrtvim, a onda im se on nasmije, pobije njihove argumente i živi daljnjih pedeset godina.

— Divim se tvom optimizmu, Mike, ali moja bolest nije takva. Prime te u bolnicu i dadu ti transfuziju pa se vratiš s malim produžetkom života, s malo dobivenog vremena. I tako dalje, svaki put si sve slabiji.

— Vi ste vrlo hrabri — reče Ellie.

— Ne, nisam hrabar. Kad je nešto sigurno, ne postoji razlog da budeš hrabar.

Sve što možeš učiniti je naći za sebe neku utjehu.

— Gradeći kuće?

— Ne, nije to. Imaš sve manje vitalnosti i zbog toga gradnja kuća postaje sve težom, a ne lakšom. Snaga te izdaje. Ali postoje utjehe. Katkada vrlo neobične.

— Ne razumijem te — rekoh.

— Ne, ti to ne možeš razumjeti, Mike. Ne znam može li Ellie. Možda bi mogla. — Nastavio je ne govoreći toliko nama koliko sebi.

— Dvije stvari teku usporedno jedna uz drugu. Slabost i snaga. Slabljenje vitalnosti i snaga frustrirane moći.

Nije važno, razumijete li, što sada radite! I onako ćete umrijeti. To vam ostavlja mogućnost da učinite sve što odaberete. Ništa vas ne može spriječiti i ništa zadržati. Mogao bih prošetati ulicama Atene pucajući u svakog muškarca ili ženu čije mi se lice ne sviđa. Zamislite to.

— Policija bi te ipak mogla uhapsiti — istaknuo sam.

— Naravno da bi. Ali što bi mogla učiniti? U najgorem slučaju oduzeti mi život.

Život će mi oduzeti veća sila od zakona u vrlo kratkom vremenu, što bi ješ mogla učiniti? Poslati me u zatvor na 20—30 godina. To bi bila ironija, zar ne? Ne postoji za mene 20—30 godina! Šest mjeseci — godina dana — osamnaest mjeseci najviše. Ništa mi nitko ne može. U razdoblju koje mi preostaje ja sam kralj. Mogu učiniti sve što mi se sviđa. Katkada je to vrlo opojna misao. Samo — samo vidite nema mnogo napasti za mene jer ne postoji ništa osobito egzotično ili nezakonito što bih želio učiniti.

Nakon što smo ga napustili, a dok smo se vozili natrag u Atenu Ellie mi reče: — On je neobična osoba. Znaš da ga se katkada bojim.

— Bojiš se Santonixa — zašto?

— Jer nije poput drugih ljudi i jer u njemu postoji — ne znam — neka nemilosrdnost i arogantnost. A mislim da nam je pokušavao u stvari reći da je saznanje da će uskoro umrijeti povećalo njegovu arogantnost. Pretpostavimo — doda Ellie gledajući me s nekako napetim izrazom na licu — pretpostavimo da nam sagradi lijep dvorac, našu lijepu kuću na rubu stijene tamo među borovima, pretpostavimo da odemo u nje živjeti. Tamo stoji on na pragu i pozdravlja nas dobrodošlicom i onda...

— Da, Ellie?

— Onda, pretpostavimo da on uđe za nama, polako zatvori vrata iza nas i žrtvuje nas ondje na pragu. Prereze nama vrat ili nešto slično.

— Plašiš me, Ellie. Na kakve sve pomisli dolaziš!

— Nevolja je s tobom i sa mnom, Mike, što mi ne živimo u stvarnosti.

Fantaziramo o nečemu što se možda nikad neće dogoditi.

— Nemoj dovoditi »Ciganski posjed« u vezu sa žrtvama.

— Radi se o imenu, pretpostavljam, i prokletstvu na njemu.

— Ne postoji nikakvo prokletstvo — viknuh. — To je sve besmislica. Zaboravi na to.

To je bilo u Grčkoj.

10.

Dogodilo se, mislim, slijedeći dan. Bili smo u Ateni. Iznenada, na stubama Akropole Ellie je naletjela na neke ljude koje je poznavala. Oni su pristali na obalu nakon krstarenja po Grčkoj. Jedna žena od oko trideset pet godina odvojila se od grupe i požurila po stubama do Ellie vičući: — Gle, nikad ne bih vjerovala! To si stvarno ti, Ellie Guteman? Što radiš ovdje?

Ne mogu vjerovati. Jesi li na krstarenju?

— Ne reče Ellie — tu sam odsjela.

— Bože, divno je što te vidim. Kako je Cora? Je li ona ovdje?

— Nije, vjerujem da je u Salzburgu.

— Vidi, vidi. — žena je gledala mene, a Ellie mirno reče: — Da te upoznam — g. Rogers, gđa Bennington.

— Drago mi je. Koliko ješ ostaješ ovdje?

— Sutra odlazim — reče Ellie.

— O, bože! Izgubit ću svoje društvo ako ne odem, a ne želim propustiti ni jednu riječ predavanja ili opisa. Oni se uvijek žure, znaš. Na kraju sam totalno iscrpljena. Ima li kakve mogućnosti da se nađemo da nešto popijemo zajedno?

— Ne danas — reče Ellie. — Odlazimo na izlet.

Gđa Bennington požuri da se pridruži svojoj grupi. Ellie, koja se sa mnom penjala stubama Akropole, okrene se i počne silaziti.

— To donekle sve rješava, zar ne? — reče mi.

— Sto to?

Ellie ne odgovori odmah. A tada reče s uzdahom: Večeras moram pisati...

— Kome pisati?

— Cori i stricu Franku a mislim i stricu Andrewu.

— Tko je stric Andrew? To je jedan novi.

— Andrew Lippincott. Nije mi pravi stric. On je moj glavni staratelj, skrbnik ili kako se to već zove. On je advokat — i to vrlo poznat.

— Što ćeš im reći?

— Reći ću im da sam se udala. Nisam mogla iznenada reći Nori Bennington: »Dopustite mi da vam predstavim svog muža.« Bilo bi tu strašnih krikova i uzvika i »Nisam čula da si se udala. Sve mi

ispričaj, draga itd. itd.« Ipak je red da moja maćeha i stric Frank i stric Andrew prvi to saznaju. — Uzdahne. — Do sada nam je bilo krasno.

— Što će oni reći ili učiniti? — upitah.

— Očekujem da će napraviti gužvu — reče Ellie svojim mirnim načinom. — A nije ni važno ako i bude tako. Valjda će biti toliko razumni da to uvide. Očekujem da ćemo se morati sastati s njima. Mogli bismo otići u New York. Bi li ti to htio? — Pogledala me ispitivački.

— Ne — rekoh — ne bih to ni najmanje htio.

— Onda će oni vjerojatno doći u London, ili bar netko od njih. Ne znam da li ti se to više sviđa.

— Ništa mi se od toga ne sviđa. Hoću biti s tobom i gledati našu kuću kako raste cigla za ciglom čim Santonix tamo stigne.

— Pa i možemo — reče Ellie. — Uostalom, obiteljski sastanci neće trajati dugo.

Vjerojatno će biti dovoljna jedna dobra svađa. Svršili bismo s tim jednim udarcem. Ili odletimo mi tamo ili oni ovamo.

— Mislim da si rekla da je tvoja maćeha u Salzburgu.

— To sam samo tako rekla. Zvučalo bi čudno da kažem da ne znam gdje se ona nalazi. Da — reče s uzdahom — otići ćemo kući i sastati se sa svima njima, Mike, nadam se da ti to neće previše smetati.

— Smetati? što — tvoja obitelj?

— Da. Neće te smetati ako budu neugodni prema tebi?

— Pretpostavljam da je to cijena što sam te oženio — rekoh. — Podnijet ću to.

— Onda — tu je i tvoja majka — reče Ellie zamišljeno.

— Zaboga, Ellie, valjda ne namjeravaš upriličiti susret između tvoje napirlitane maćeha i moje majke iz njene zabitne ulice. Što misliš da bi one uopće imale jedna drugoj reći?

— Da je Cora moja prava majka, mogle bi mnogo toga jedna drugoj reći — reče Ellie. — željela bih, Mike, da nisi toliko opsjednut klasnim razlikama!

— Ja! — rekoh zapanjeno. — Kao što vi Amerikanci kažete, ja dolazim s krivog kolosijeka, zar ne?

— Pa nećeš to napisati na plakat i objesiti ga na sebe.

— Ne znam kako se treba pravilno odijevati — rekoh gorko. — Ne znam kako treba voditi konverzaciju, a ne znam stvarno ništa ni o slikama, o umjetnosti ili glazbi. Ja sam samo naučio kome davati napojnicu i koliku.

— Zar ne misliš, Mike, da ti je zbog toga sve ješ uzbudljivije. Ja mislim da jest.

— Uostalom — rekoh — ti nećeš uvlačiti moju majku u društvo tvoje obitelji.

— Nisam predlagala da ikoga uvlačim u bilo što, ali smatram, Mike, da moram posjetiti tvoju majku kad se vratimo u Englesku.

— Ne — rekoh eksplozivno.

Ona me je pogledala prilično iznenađeno.

— Zašto ne, Mike? Mislim, bez obzira na sve, da je nepristojno to ne učiniti. Jesi li joj javio da smo se vjenčali?

— Ješ ne.

— Zašto?

Nisam odgovorio.

— Zar ne bi bilo najjednostavnije obavijestiti je o tome i povesti me k njoj u posjet kad se vratimo u Englesku?

— Ne — rekoh ponovno. Sad to više nije bilo eksplozivno, ali je ješ uvijek bilo odrešito.

— Ti ne želiš da je upoznam — reče Ellie polako.

Naravno da nisam to želio. Pretpostavljam da je to bilo dosta očito, ali nisam to mogao nikako objasniti. Nisam znao kako bih objasnio.

— To ne bi bilo dobro — rekoh polako. — Moraš to uvidjeti. Siguran sam da bi to prouzročilo nevolje.

— Misliš da jej se ne bih svidjela?

— Ne postoji čovjek kome se ti ne bi svidjela, ali to bi bilo — ne znam kako da to kažem. Ona bi se mogla uzrujati, zbuniti. Napokon ja sam se oženio izvan svoga društvenog kruga. To je staromodan izraz. To jej se ne bi svidjelo.

Ellie lagano odmahne glavom.

— Gleda li itko danas tako na stvari?

— Naravno. Čak i u tvojoj zemlji.

— Da — reče ona — u neku ruku to je istina ali — ako tamo netko uspije...

— Misliš ako se obogati?

— Ne samo to.

— Da — rekoh — novac je u pitanju. Ako čovjek stekne mnogo novaca, dive mu se i cijene ga i nije važno gdje je rođen.

— Pa tako je svugdje.

— Molim te, Ellie — rekoh — molim te, nemoj otići mojoj majci.

— Ješ uvijek mislim da je to nepristojno.

— Nije. Dopusti da ja bolje znam kakva je moja majka. Ona bi se uzrujala, kažem ti da bi.

— Ali moraš jej reći da si se oženio.

— Dobro — rekoh — to ću učiniti.

Palo mi je na pamet da će biti lakše pisati majci iz inozemstva. Te večeri dok je Ellie pisala stricu Andrewu, stricu Franku, Cori Van Stuwesant, svojoj maćehi, i ja sam pisao svoje pismo. Bilo je vrlo kratko.

»Draga mama« pisao sam, »morao sam ti to reći ranije, ali sam se osjećao malo neobično. Oženio sam se prije tri tjedna. Sve se to dogodilo prilično naglo. Ona je veoma zgodna i mila djevojka. Ima mnogo novaca što katkad ispada malo nezgodno. Sagradit ćemo vlastitu kuću negdje na selu. A sad upravo potujemo po Evropi. Sve najbolje. Tvoj Mike.«

Rezultati naše večernje korespondencije bili su različiti. Moja majka je pustila da prođe tjedan dana prije nego što je poslala pismo baš tipično za nju.

»Dragi Mike. Tvoje pismo me je obradovalo. Nadam se da ćeš biti vrlo sretan.

Tvoja majka koja te voli.«

Kao što je Ellie predvidjela mnogo više zbrke bilo je s njene strane. Dirnuli smo u osinjak. Bili smo opsjedani novinarima koji su željeli znati sve o našem romantičnom vjenčanju, izlazili su članci u novinama o Gutemanovoj nasljednici i njenom romantičnom bijegu, stizala su pisma od bankara i advokata. I napokon su bili fiksirani službeni sastanci. Našli smo Santonixa na »Ciganskom posjedu«, gledali planove i raspravljali, a kad smo tamo stvari pokrenuli otišli smo u London, uzeli apartman u hotelu Claridge i pripremili se, kako piše u prastarim knjigama, da dočekamo »konjicu«.

Prvi je stigao g. Andrew P. Lippincott. Bio je postariji čovjek ukočena izgleda, visok i mršav s ugodnim i učtivim manirama. Bio je

Bostonac, ali po njegovom govoru ne bi se raspoznalo da je Amerikanac. Nakon telefonskog dogovora, posjetio nas je u našem apartmanu u 12 sati. Ellie je bila nervozna, to sam mogao vidjeti iako je to vrlo dobro prikrivala.

G. Lippincott poljubi Ellie, a meni pruži ruku i prijazno se nasmiješi.

— No Ellie, draga moja, izgledaš vrlo dobro. Cvateš, može se reći.

— Kako ste, striče Andrew? Kako ste doputovali? Avionom?

— Ne, imao sam vrlo ugodnu plovidbu na Queen Mary. A to je tvoj muž?

— Da, to je Mike.

Držao sam se važno, ili sam bar tako mislio. — Kako ste, gospodine? — rekoh.

Onda sam ga upitao želi li piće što je učtivo odbio. Sjeo je u jedan ravni naslonjač s pozlaćenim naslonima za ruke i pogledavao, ješ uvijek se smješkajući, Ellie pa mene.

— Dakle — reče — vi mladi ste nas dobro šokirali. Sve je vrlo romantično, zar ne?

— Žao mi je — reče Ellie — stvarno mi je žao.

— Zaista? — reče g. Lippincott prilično suho.

— Mislila sam da je tako najbolje — reče Ellie.

— Ne slažem se sasvim s tvojim mišljenjem, draga moja.

— Striče Andrew — reče Ellie — ti znaš vrlo dobro da bi nastala strašna zbrka da sam to drukčije napravila.

— Zašto bi trebala nastati tako strašna zbrka?

— Vi znate kakvi bi oni bili — reče Ellie. — I vi također — doda optužujući. — Dobila sam dva pisma od Core. Jedno jučer a jedno jutros.

— Moraš odbiti nešto na račun uzbuđenosti, draga. To je sasvim prirodno u ovim okolnostima, ne slažeš se?

— Moja je privatna stvar za koga se udajem, kako, i gdje.

— Ti možeš tako misliti, ali moraš znati da bi se ženski dio bilo koje obitelji teško složio s tim.

— U stvari, svakome sam uštedjela mnogo neprilika.

— Možeš i tako na to gledati.

— Ali to je istina, zar ne?

— Ti si nas često varala potpomognuta osobom za koju bi bilo bolje da to nije radila.

Ellie pocrveni. — Misliš na Gretu? Ona je samo napravila što sam tražila od nje.

Jesu li svi jako bijesni na nju?

— Naravno. Ni ona ni ti niste mogle drugo očekivati, zar ne? Sjeti se, ona je bila osoba od povjerenja.

— Ja sam punoljetna. Mogu raditi što hoću.

— Ja govorim o vremenu kad nisi bila punoljetna. Varanja su počela onda, je li tako?

— Ne smijete kriviti Ellie, gospodine — rekoh ja. — Prije svega, ja nisam znao što se događa, a pošto su svi njeni rođaci bili u drugoj zemlji, nije mi bilo lako doći s njima u vezu.

— Potpuno razumijem — reče g. Lippincott — da je Greta slala izvjesna pisma i davala izvjesne informacije gđi Van Stuwesant, a i meni kao što je Ellie naređivala i, ako mogu tako reći, to je vrlo savjesno obavljala. Upoznali ste Gretu Andersen, Michael? Smijem vas zvati Michael, pošto ste Ellin suprug?

— Naravno — rekoh — zovite me Mike. Ne, nisam upoznao gđicu Andersen...

— Zaista? To me iznenađuje. — Gledao me je dugim zamišljenim pogledom. — Po svemu sam mogao zaključiti da je Greta prisustvovala vašem vjenčanju.

— Ne, Greta nije bila — reče Ellie. Pogledala me je s prijekorom i ja sam se nelagodno promeškoltio.

Pogled g. Lippincotta je ješ uvijek počivao na meni zamišljeno. To me je uznemiravalo. činilo se da hoće ješ nešto reći, a onda je odustao.

— Bojim se — reče nakon nekog vremena — da ćete se vas dvoje, Michael i Ellie, morati pomiriti s izvjesnim predbacivanjima i kritikama sa strane Elline obitelji.

— Pretpostavljam da će nahrupiti na mene u čoporu — reče Ellie.

— Vrlo vjerojatno — reče g. Lippincott. — Ja sam pokušao utrti put — doda.

— Vi ste na našoj strani, striče Andrew — reče Ellie smiješeći mu se.

— Teško da možete tražiti od jednoga razboritog advokata da ide tako daleko.

Naučio sam da je u životu pametno prihvatiti ono što je fait accompli.^[3] Vas dvoje ste se zaljubili i vjenčali i kako sam te razumio, Ellie, kupili zemljište u južnoj Engleskoj i već počeli graditi tamo kuću. Znači, odlučili ste živjeti u ovoj zemlji?

— Da, mi ćemo stvoriti ovdje svoj dom. Imate li što protiv toga? — rekoh s malo ljutine u glasu. — Ellie se udala za mene i ona je sad britanski državljanin.

Dakle, zašto ona sad ne bi živjela u Engleskoj?

— Nema razloga, uopće. U stvari nema razloga da Penella ne živi u bilo kojoj zemlji koju izabere, ili da ima nekretnine u više zemalja. Kuća u Nassau pripada tebi, zapamti, Ellie.

— A ja sam uvijek mislila da je ona Corina. Uvijek se ponašala kao da je tako.

— Ali stvarno pravo vlasništva je preneseno na tebe. Ti također imaš kuću na Long Islandu, kad god ti se prohtije otići tamo. Ti si i vlasnica velikoga broja naftonosnih polja na Zapadu. — Njegov glas je bio prijazan, ugodan, ali ja sam osjećao da su njegove riječi nekako čudno upućene meni. Je li možda pokušavao unijeti razdor između Ellie i mene? Nisam bio siguran. Nije izgledalo razumno turati pod nos mužu da njegova žena ima posjede na svim stranama svijeta i da je basnoslovno bogata. Ako sam išta očekivao bilo je da će on pridavati manje važnosti Ellinim posjedima, novcu i ostalom. Da sam ja svršena stvar lovac na miraz, kako je on očito mislio, to bi sve bila voda na moj mlin. Ipak sam shvatio da je g. Lippincott lukav čovjek. Bilo bi teško ikad znati na što cilja — što se skriva u njegovim mislima iza ljubeznog ponašanja. Je li pokušavao na svoj specifičan način prisiliti me da se osjećam neugodno, da shvatim da ću biti javno obilježen kao lovac na miraz? On reče Ellie: — Donio sam neke pravne dokumente koje ćeš morati sa mnom pregledati, Ellie.

Moram imati tvoj potpis za mnoge od njih.

— Naravno, striče Andrew, bilo kada.

— Kao što kažeš, bilo kada. Nema žurbe. Imam drugih poslova u Londonu i ostat ću ovdje desetak dana.

Deset dana, pomislio sam. To je dugo vrijeme. Više bih volio da g. Lippincott ne ostane ovdje deset dana. Držao se dosta prijateljski prema meni, kao što ste mogli zaključiti, ali se ipak osjetilo da ješ uvijek u izvjesnim točkama ne donosi svoj sud. Pitao sam se u tom

momentu je li mi stvarno neprijatelj. Ako jest, on nije bio čovjek koji bi otkrio svoje karte.

— Eto — nastavi on — sad kad smo se svi upoznali i dogovorili, ako se tako može reći, za budućnost, želio bih jedan kratak razgovor s tvojim suprugom.

— Možete govoriti s nama oboje — pobunila se Ellie. Stavio sam ruku na njenu.

— Ne uzbuđuj se, zlato; nisi ti kvočka koja štiti svoje piliće. — Upravio sam je nježno prema vratima koja su vodila u spavaću sobu. — Stric Andrew mi želi uzeti mjeru. Na to ima i pravo.

Gumuo sam je nježno kroz dvostruka vrata. Zatvorio sam ih oboja i vratio se u sobu. Bio je to velik lijep salon. Vratio sam se, uzeo stolac i suočio se s g. Lippincottom. — U redu — rekoh — ispalite.

— Hvala, Michael — reče on. — Prije svega, želim vas uvjeriti da ja nisam, kao što možda mislite, ni u kojem pogledu vaš neprijatelj.

— Drago mi je što to čujem. — Nije zvučalo uvjerljivo.

— Dopustite mi da govorim iskreno — reče g. Lippincott — iskrenije nego što sam mogao pred ovim milim djetetom čiji sam skrbnik i koje mnogo volim. Možda to ješ ne cijenite dovoljno, Michael, ali Ellie je izvanredno slatka i ljupka djevojka.

— Ne brinite vi ništa. Ja sam zbilja zaljubljen u nju.

— To uopće nije jedno te isto — reče g. Lippincott svojim suhoparnim načinom.

— Nadam se da uz to što ste u nju zaljubljeni znate cijeniti koliko je ona draga i u nekim stvarima jako ranjiva osoba.

— Trudit ću se — rekoh. — Mislim da se neću morati previše truditi. Ellie je najbolja od svih.

— Onda ću nastaviti s onim što sam namjeravao. Položit ću karte na stol s krajnjem iskrenošću. Vi niste tip mladića kojeg bih ja želio za Ellinog supruga, želio bih, kao i njena obitelj, da se udala za nekoga iz svoje sredine, iz svoga vlastitog društva.

— Drugim riječima, za finog kicoša iz otmjenih krugova.

— Ne, ne samo to. Smatram da je za temelj braka poželjna slična prošlost. Ne zauzimam snobovski stav. Napokon, Herman Guteman, njen djed, počeo je zarađivati kao lučki radnik. A konačno je postao jedan od najbogatijih ljudi u Americi.

— Što se toga tiče i ja bih mogao učiniti isto — rekoh. — Mogao bih postati jedan od najbogatijih ljudi u Engleskoj.

— Sve je moguće — reče g. Lippincott. — Imate li takvih ambicija?

— Ne radi se samo o novcu — rekoh. — Želio bih — želio bih nekamo stići i nešto postići i — oklijevao sam, prekinuo sam se.

— Vi posjedujete ambicije, je li tako? Pa to je vrlo dobro. Siguran sam.

— Počinjem s neusporedivom razlikom. Počinjem ni iz čega. Nisam nitko i ništa, a i neću se pretvarati da jesam.

On kimne odobravajući.

— Vrlo iskreno i lijepo rečeno. Ja to cijenim. Pa, Michael, ja nisam Ellin rođak ali sam jej staratelj, brinem se za njene poslove, to je odredio njen djed, vodim računa o njezinom kapitalu i investicijama. I zbog toga imam izvjesnu odgovornost. To je razlog zbog čega želim saznati sve što mogu o suprugu kojeg je izabrala.

— Pa — rekoh — možete se raspitati o meni i saznati dosta lako sve što želite.

— Baš tako — reče g. Lippincott. — To je jedan od načina. Poduzeti mjere opreza. Ali u stvari, Michael, želio bih saznati sve o vama iz vaših usta. Htio bih čuti vašu vlastitu priču O tome kakav je vaš život bio do sada.

Naravno, to mi se nije svidjelo. Vjerujem da je znao da mi se neće svidjeti. Nitko u mom položaju to ne bi volio. Prirodno je sebe prikazivati u najboljem svjetlu. To sam koristio u školi i inače, hvalio se koječime, ponešto izmišljao pomalo uljepšavajući istinu. Nisam se stidio toga. Smatram da je to prirodno. Smatram da se tako mora ako se želi napredovati. Nastojati govoriti sebi u prilog. Ljudi te sude po vlastitom sudu i nisam htio biti poput onog Dickensovog tipa. Davali su to na televiziji i moram reći da je to jedna nevjerojatna priča. Zvao se nekako Uriah, uvijek je izigravao poniznost trljajući ruke, a u stvari je planirao i smišljao skrivajući se iza te poniznosti. Nisam htio biti takav.

Pred drugovima s kojima sam se poznavao bio sam spreman da se hvalim ili da govorim sebi u prilog, a i pred eventualnim poslodavcem. Napokon, u nama postoji nešto dobro i nešto loše i nema nikakve svrhe pokazati svoju najgoru stranu i to isticati. Ne, do sada sam uvijek najljepše opisivao svoju djelatnost. Ali nisam se

zavaravao u pogledu g. Lippincotta. On je prezreo pomisao da se privatno raspituje o meni, ali uopće nisam bio siguran da on to ipak neće učiniti. Tako sam mu iznio, što bi se reklo, голу istinu.

Bijedni počeci, činjenica da je moj otac bio pijanica, ali da sam imao dobru majku koja je rintala da bi mi pružila dobru naobrazbu. Nisam tajio činjenicu da sam bio nemiran duh, da sam prelazio s jednog posla na drugi. On me je pažljivo slušao, i ohrabrivao, ako znate što mislim. S vremena na vrijeme sam ipak opažao koliko je lukav. Ubacivao je poneko pitanje ili komentar, poneku opasku na koju sam neoprezno mogao nasjesti bilo da potvrdim, bilo da zaniječem.

Svakako sam osjećao da je bolje da sam na oprezu i spreman na svaku zamku. I nakon deset minuta, kad se on naslonio natrag u naslonjač, bio sam sretan jer je inkvizicija bila gotova. A zapravo se to i ne bi moglo nazvati inkvizicijem.

— Imate avanturistički pristup životu, g. Rogers — Michael. Nije to loše. Recite mi nešto o kući koju vi i Ellie gradite.

— Pa — rekoh — nije daleko od gradića Market Chadwell.

— Da — reče on — znam točno gdje je to. U stvari otišao sam da to vidim.

Jučer, da budem precizan.

Bio sam malo zatečen. To je ukazivalo na to da je on neiskren momak koji ispituje mnogo više nego što bi se mislilo.

— To je prekrasan kraj — rekao sam braneći se, a i kuća koju tamo gradimo bit će prekrasna. Arhitekt koji je gradi je momak po imenu Santonix — Rudolf Santonix. Ne znam jeste li ikad čuli za njega, ali...

— Jesam — reče g. Lippincott. — To je jako poznato ime među arhitektima.

— Vjerujem da je radio i u Americi.

— Da, on je veliki talent i mnogo obećava. Nažalost, mislim da je slabog zdravlja.

— On misli da umire, ali ja to ne vjerujem. Vjerujem da će se izliječiti, da će se oporaviti. Liječnici su sposobni svašta reći.

— Nadam se da je vaš optimizam opravdan. Vi ste stvarno optimist.

— Jesam u pogledu Santonixa.

— Nadam se da će se sve vaše želje ispuniti. Mogu reći da smatram da ste vi i Ellie napravili dobru kupovinu s tim zemljištem.

Bilo je lijepo od njega što je upotrijebio zamjenicu »vi«. Nije naglasio da je Ellie sama to kupila.

— Posavjetovao sam se sa g. Crawfordom...

— Crawfordom? — Malo se namrštio.

— G. Crawford iz firme Reece i Crawford. To je jedna engleska trgovačka agencija. G. Crawford je kao član firme obavio kupovinu. To je dobra agencija i, koliko sam shvatio, posjed je kupljen jeftino. To me je malo začudilo. Upoznat sam s današnjim cijenama zemljišta u ovoj zemlji i našao sam se u nedoumici kako da to shvatim. Mislim da je i g. Crawford bio iznenađen što ga je dobio tako jeftino. Pitam se znate li vi razlog. G. Crawford nije dao nikakvo objašnjenje o tome. U stvari, izgledao mi je malo zbunjen kad sam mu postavio to pitanje.

— Da — rekoh — postoji neko prokletstvo na njemu.

— Oprostite, Michael. što ste rekli?

— Prokletstvo, gospodine — objasnio sam. — Cigansko upozorenje, tako nešto.

Mještanima je zemljište poznato kao »Ciganski posjed«.

— Ah, neka priča?

— Da. Čini se prilično zbrkana i ne znam koliko su ljudi od toga izmislili, a koliko je istina. Dogodilo se ondje davno neko ubojstvo. Muž, žena i ješ jedan čovjek.

Priča kaže da je muž ustrijelio njih dvoje, a onda sam sebe. Barem je tako glasila presuda koja je donesena. Ali svakojake druge priče kruže okolo. Sumnjam da itko točno zna što se dogodilo. Bilo je to prilično davno. Posjed je promijenio četiri ili pet vlasnika od onda, ali ni jedan nije tamo dugo ostao.

— Da, baš pravi engleski folklor — reče g. Lippincott oduševljeno. Pogleda me znatiželjno. — Ali vi i Ellie se ne bojite prokletstva? — To je rekao kao usput s lakim smiješkom.

— Naravno da ne — rekoh. — Ni Ellie ni ja ne vjerujemo u takve gluposti. U stvari, bila je to sretna okolnost da se posjed dobije tako jeftino. — čim sam to rekao iznenadna misao me je presjekla. Bila je to sretna okolnost na neki način, ali pomislio sam da sa cijelim Ellinim novcem, imanjjima i svim ostalim, njej ne znači mnogo kupi li komad zemljišta jeftino ili po najvišoj cijeni. A onda sam opet pomislio, ne, nemam pravo. Napokon, njezin djed je od lučkog

radnika postao milioner. A svi takvi žele kupovati jeftino i prodavati skupo.

— Ni ja nisam praznovjieran — reče g. Lippincott — a vidik s vašeg posjeda je stvarno veličanstven. — Malo je zastao. — Jedino se nadam da kad se uselite u tu kuću, Ellie neće slušati mnogo takvih priča koje kolaju.

— Sve ću to od nje tajiti koliko god budem mogao — rekoh. — Mislim da njoj nitko neće govoriti o tome.

— Narod po selima jako rado prepričava takve priče — reče g. Lippincott. — A sjetite se, Michael, da Ellie ipak nije tako otporna poput vas. Na nju se lako može utjecati. Samo u nekim stvarima, što me podsjeća — prekinuo se prije nego što je dorekao. Kucnuo je prstom po stolu.

— Sad ću vam govoriti o jednoj ozbiljnoj stvari. Rekli ste mi da niste upoznali Gretu Andersen.

— Ne, kao što sam rekao, nisam je ješ upoznao.

— Čudno. Vrlo čudno.

— Zašto? — Pogledao sam ga ispitivački.

— Pomislio bih da ste je svakako upoznali — reče on polako. — Koliko znate o njoj?

— Znam samo da je bila neko vrijeme s Ellie.

— Ona je bila s njem od Elline sedamnaeste godine. Imala je odgovorno i povjerljivo mjesto. Prvi put je došla u Ameriku u svojstvu sekretarice i družbenice. Jedna vrsta Elline gardedame, dok bi gđa Van Stuwesant, njena maćeha bala odsutna, što se događalo mogu reći vrlo često.

— Ovo je rekao naročito hladno. — Ona je kako sam obaviješten, djevojka iz dobre obitelji s izvrsnim preporukama, polušveđanka, polunijemica. Ellie jej je, sasvim prirodno, postala jako privržena.

— To sam i ja shvatio.

— U nekim stvarima, pretpostavljam, Ellie se previše na nju oslanjala. Ne zamjerite mi što to govorim.

— Ne, zašto bih zamjerio? U stvari, ja — ja sam i sam tako pomislio. Greta ovo, Greta ono. Doduše, znam da me se to ne tiče, ali katkad mi je toga dosta.

— A ona ješ nije izrazila želju da vas upozna s Gretom?

— Eto, — reko — to je nekako teško objasniti. Ali mislim, mislim da je ona to nastojala nekoliko puta blago sugerirati. Međutim, bili smo previše obuzeti jedno s drugim. Uz to, ja nekako nisam htio upoznati Gretu. Nisam htio dijeliti Ellie ni s kim.

— Shvaćam. Da, shvaćam vas. A Ellie nije nastojala da Greta prisustvuje vašem vjenčanju?

— Nastojala je.

— Ali — vi niste htjeli da ona dođe. Zašto?

— Ne znam. Stvarno ne znam. Imao sam osjećaj da se ta Greta, ta djevojka ili žena koju nikad nisam upoznao, uvijek u sve gura. Znae, planira Ellin život, šalje karte i pisma, prikriiva Ellie, pravi čitav raspored i prenosi ga obitelji. Shvatio sam da je Ellie ovisna o Greti na način koji Greti dopušta da njome vlada i da će ona napraviti sve što Greta hoće. Ja — oprostite, g. Lippincott, možda ne bih smio sve to govoriti. Recimo da sam jednostavno ljubomoran. Svakako, planuo sam i rekao da ne želim Gretu na vjenčanju, da je vjenčanje samo naše i da se to tiče samo nas i nikoga drugog. I tako smo otišli do matičara, a njegov činovnik i tipkačica su bili naši svjedoci. Bit će da je to bilo podlo od mene što sam odbio da Greta prisustvuje, ali htio sam imati Ellie samo za sebe.

— Shvaćam. Da, shvaćam. I mislim, ako smijem reći, da ste jako pametno postupili, Michael.

— Ni vi ne volite Gretu — reko pronicljivo.

— Ne možete reći »ni vi«, Michael, ako se vi čak niste ni upoznali s njem.

— Da, znam, ali hoću reći, ako mnogo slušate o nekome, možete formirati mišljenje o njemu i donijeti neki sud. Dobro, nazovimo to običnom ljubomorom.

Zašto vi ne volite Gretu?

— Nemam predrasuda — reče g. Lippincott — ali vi ste Ellin suprug, Michael, a ja želim Ellie sreću od sveg srca. Mislim da Gretin utjecaj na Ellie nije poželjan.

Ona je previše poduzetna.

— Mislite li da će pokušati praviti razdor među nama? — upitao sam.

— Mislim — reče g. Lippincott — da nemam nikakvo pravo davati ikakve izjave o tome.

Sjedio je gledajući me oprezno i treptao očima poput stare naborane kornjače.

Nisam znao što bih dalje rekao. On je progovorio prvi, birajući brižljivo riječi: — Je li pala kakva sugestija da Greta Andersen možda stanuje s vama?

— Ako ja to mogu spriječiti, neće.

— Ah. Tako osjećate. Znači o tome se raspravljalo.

— Ellie je stvarno nešto rekla o tome. Ali mi smo se tek vjenčali, g. Lippincott. Želimo svoju kuću, naš novi dom samo za sebe. Naravno, ona će katkada doći, pretpostavljam. To je prirodno.

— Kao što velite, to bi bilo prirodno. Međutim, možda shvaćate da će Greta biti u teškoj situaciji u pogledu drugog namještenja. Jer ne radi se samo o tome što Ellie misli o njoj, nego što misle ljudi koji su je zaposlili i imali povjerenja u nju.

— Hoćete reći da vi ili gđa Van, kako se već zove, nećete dati dobre preporuke za drugo takvo namještenje?

— Teško da će to napraviti, osim samo da zadovolji zakonsku formu.

— I vi smatrate da će ona doći u Englesku i živjeti na Ellin račun?

— Ne želim vas previše naoštriti protiv nje. Napokon, to je uglavnom samo moje mišljenje. Ne sviđaju mi se neke stvari koje je učinila i način na koji je to učinila.

Mislim da će Ellie sa svojim plemenitim srcem biti jako uznemirena što je, da tako kažemo, osujetila Gretine perspektive. Ona bi mogla impulzivno insistirati na tome da Greta dođe živjeti s vama.

— Mislim da Ellie neće insistirati — rekoh polako. Ipak zvučalo* je malo zabrinuto i mislim da je to Lippincott primijetio. — Ali da li bismo mi mogli — hoću reći Ellie — ne bi li je Ellie mogla otpremiti isplaćivanjem neke vrste mirovine?

— Ne bismo to mogli tako postaviti — reče g. Lippincott. — Potrebne su godine starosti da netko dobije mirovinu, a Greta je mlada žena, i mogu reći vrlo zgodna mlada žena. Dapače lijepa — doda on optužujućim, neodobravajućim glasom. — Ona je i jako atraktivna za muškarce.

— Pa onda će se možda udati — rekoh. — Ako je takva, kako to da se nije već udala?

— Bilo je ljudi koji su se, vjerujem, zagrijali ali ih ona nije uvažavala. Ipak mislim da je vaša sugestija vrlo zdrava. Mislim da bi se to moglo izvesti tako da ne pobudi ničije sumnje. Moglo bi biti sasvim prirodno, pošto je Ellie postala punoljetna, i udala se potpomognuta Gretinim postupcima — da jej se odredi jedna svota u znak zahvalnosti. — G. Lippincott je izgovorio posljedne riječi vrlo kiselo.

— Pa onda je sve u redu — rekoh veselo.

— Opet moram ustanoviti da ste optimist. Nadajmo se da će Greta prihvatiti to što jej se nudi.

— Zašto ne bi? Bila bi luda da ne prihvati.

— Ne znam — reče g. Lippincott. — Ja bih rekao da bi bilo neobično da ne prihvati, a one će naravno ostati prijateljice.

— Vi mislite — što mislite? — želio bih da se njezin utjecaj na Ellie prekine — reče g. Lippincott. Ustane.

— Vi ćete mi, nadam se, pomoći i učiniti sve da to postignemo?

— Možete se okladiti da hoću — rekoh. — Posljednja stvar koju želim je imati Gretu čitavo vrijeme na vratu.

— Možda ćete promijeniti mišljenje kad je vidite — reče g. Lippincott.

— Mislim da neću — rekoh. — Ne sviđaju mi se žene koje vole upravljati, koliko god one bile efikasne pa i zgodne.

— Hvala vam, Michael, što ste me tako strpljivo saslušali. Nadam se da ćete mi pružiti zadovoljstvo ako vi i Ellie večerate sa mnom. Možda idući utorak navečer?

Cora Van Stuy Vesant i Frank Burton će vjerojatno do tada biti u Londonu.

— A ja ih moram upoznati, pretpostavljam?

— Da, svakako, to je neizbježno. — Smješkao mi se i sad je njegov smijeh bio mnogo prirodniji nego ranije.

— Ne smijete se zbog toga puno brinuti — reče. — Očekujem da će Gora biti gruba s vama. Frank će biti samo netaktičan. Reuben neće doći, barem za sada.

Nisam znao tko je Reuben — ješ jedan rođak, pretpostavljao sam.

Pošao sam prema vratima koja su spajala sobe i otvorio ih.

— Dođi, Ellie — rekoh. — Saslušanje je gotovo.

Vratila se u sobu i brzo pogledala Lippincotta pa mene, a zatim pošla k njemu i poljubila ga.

— Dragi striče Andrew — reče — vidim da si bio fin prema Michaelu.

— Pa, draga moja, kad ne bih bio fin prema tvom suprugu, ti ne bi imala puno koristi od mene ubuduće, zar ne? Zadržao sam sebi pravo da tu i tamo dadem poneki savjet. Vi ste oboje vrlo mladi.

— U redu — reče Ellie. — Mi ćemo te rado poslušati.

— A sada, draga moja, htio bih prozboriti i koju riječ s tobom, ako smijem.

— Sad je na meni red da odem van — rekoh i odoh u spavaću sobu.

Zatvorio sam dvostruka vrata bučno, ali sam onda otvorio unutarnja ponovno.

Nisam bio tako dobro odgojen kao Ellie pa sam bio znatiželjan da otkrijem hoće li možda g. Lippincott ispasti dvoličan. Ali nije bilo ničeg što sam trebao prislušivati. Dao je Ellie nekoliko savjeta. Rekao je kako mora shvatiti da će meni kao siromašnom čovjeku biti možda teško što sam oženjen bogatom ženom, a onda je iznio dogovor u pogledu Grete. Ona se žustro složila s time i rekla da ga je i sama namjeravala o tome konzultirati. Zatim je sugerirao da bi i za Coru Van Stuwesant trebao dodatni ugovor.

— Ne postoji ništa na svijetu zbog čega bi ti to morala napraviti — reče. — Ona je vrlo dobro opskrbljena alimentacijama od nekoliko muževa, ali je se, kao što znaš, isplaćuje i dohodak iz fonda tvog djeda, iako to nije bogzna koliko.

— A vi smatrate da bih je trebala više dati?

— Mislim da to nije ni zakonska ni moralna obveza. Ali će na taj način biti snošljivija i manje pakosna. Ja bih to učino u formi povišenog dohotka koji ti možeš opozvati u svako doba. Ako saznaš da ona širi zlobne glasine o Michaelu i tebi ili vašem zajedničkom životu, saznanje da je možeš smanjiti dohodak će je spriječiti da baca svoje otrovne strelice što ona tako vješto radi.

— Cora me je uvijek mrzila — reče Ellie. — Znala sam to. — Zatim doda prilično stidljivo: — Vama se sviđa Mike, zar ne, striče Andrew?

— Mislim da je on naročito privlačan mladić reče g. Lippincott — i potpuno shvaćam što si se udala za njega.

To je bilo baš onoliko koliko sam mogao očekivati. Nisam bio njegov tip, i to sam znao. Pažljivo zatvorih unutrašnja vrata a nakon

nekoliko trenutaka Ellie dođe po mene.

Stajali smo oboje opraštajući se Lippincottom kad netko pokuca na vrata i uđe kurir s brzojavom. Ellie ga uzme i otvori. Malo iznenađena, zadovoljno uzvikne: — Od Grete je — reče. — Stiže večeras u London i sutra će nas doći posjetiti.

Što je to lijepo. — Pogleda nas obojicu. — Zar ne? — reče.

Vidjela je dva kisela lica i čula dva pristojna glasa. Jedan je rekao: — Da, zaista, draga moja — a drugi: — Naravno.

11.

Slijedećeg jutra sam otišao u kupovinu i vratio se u hotel kasnije nego što sam namjeravao. Ugledao sam Ellie kako sjedi u glavnom predvorju hotela, a nasuprot njeje visoka plava mlada žena. U stvari, Greta. Obje su govorile brzo kao iz mitraljeza.

Nikad nisam znao opisivati ljude, ali pokušat ću opisati Gretu. Prije svega, nije se moglo poreći da je, kao što je Ellie tvrdila, vrlo lijepa a i, kao što je G. Lippincott nevoljko priznao, vrlo atraktivna. Ova dva atributa ne znače baš isto. Ako kažete za jednu ženu da je atraktivna, to ne znači da jej se baš i vi morate diviti. G. Lippincott, zaključio sam, nije jej se divio. Ipak, ako bi Greta prolazila kroz predvorje u hotel ili restoran, muškarci bi se okretali za njem. Bila je nordijski tip, sa sasvim zlatnom kosom boje žita. Frizura jej je bila moderna, skupljena na glavi, nije padala s obje strane lica kao što je bio običaj u Chelseu. Izgledala je kao što je i bila, Šveđanka ili Nijemica. U stvari, pričvrstivši joj par krila, mogla je otići na krabuljni ples kao Valkira. Oči su jej bile jasnoplave, a obline zadivljujuće. Treba to priznati. Bila je žena i po!

Došao sam do mjesta gdje su sjedile i pridružio im se, pozdravivši obje na način za koji sam se nadao da je prirodan i ljubezan, iako nisam mogao spriječiti da se osjećam malo nespretnim. Nisam uvijek baš jako dobar u glumi. Ellie je odmah rekla: — Mike, konačno, to je Greta.

Rekao sam da sam i mislio da bi to mogla biti ona. To sam rekao na jedan šaljiv ali ne baš vedar način.

— Drago mi je da sam vas konačno upoznao, Greta — rekoh.

Ellie reče:

— Kao što vrlo dobro znaš, da nije bilo Grete mi nikad ne bismo bili u mogućnosti da se vjenčamo.

— Svejedno bismo mi to nekako izveli — rekoh.

— Ne, ako bi se obitelj sručila na nas kao lavina. Oni bi to već nekako spriječili.

Reci mi, Greta, jesu li bili jako neugodni? — upita Ellie. — Nisi mi o tome ništa pisala ni rekla.

— Nisam luda — reče Greta — da pišem o tome sretnom paru koji provodi svoj medeni mjesec.

— Ali jesu li se jako ljutili na tebe?

— Naravno, što misliš? Ali ja sam bila spremna na to, budi sigurna.

— Što su rekli? što su učinili? Greta reče veselo: — Sve što su mogli. Počeli su s otkazom, naravno.

— Da, pretpostavljam da je to bilo neizbježno. — Ali — što si ti učinila? Ipak ne mogu odbiti da ti dadu preporuke.

— Naravno da mogu — odgovori Greta. — I napokon, s njihove točke gledišta, ja sam bila postavljena na položaj od povjerenja i zloupotrijebila sam ga. — Tada doda: — A i zabavljala sam se zloupotrebljavajući ga.

— Ali što ćeš sada?

— Već imam posao koji me čeka.

— U New Yorku?

— Ne. Ovdje u Londonu. Kao sekretarica.

— Onda je sve u redu?

— Draga Ellie — reče Greta. — Kako bi moglo biti loše s onim pozamašnim čekom koji si mi poslala predviđevsi što će se dogoditi kad stvar pukne.

Njezin engleski je bio vrlo dobar, s jedva primjetnim akcentom, iako je upotrebljavala mnogo kolokvijalnih izraza koji katkada nisu u potpunosti odgovarali.

— Vidjela sam malo svijeta, smjestila se u Londonu i uz to kupila mnogo stvari.

— Mike i ja smo također puno stvari kupili — reče Ellie sjećajući se.

Bila je to istina. Puno smo kupovali na kontinentu. Bilo je stvarno divno što smo mogli trošiti dolare po volji bez ikakvih sitničarenja i ograničenja. Brokate i tkanine za kuću smo kupili u Italiji. A kupili smo i slike i u Italiji i u Parizu, plaćajući naizgled ogromne svote za njih. Jedan čitavi svijet se otvorio preda mnom, svijet za koji nikad nisam sanjao da će mi pripasti.

— Vi oboje izgledate izvanredno sretni — reče Greta.

— Ješ nisi vidjela našu kuću — reče Ellie.

— Bit će divna. Bit će baš onakva kakvu smo sanjali, zar ne, Mike?

— Vidjela sam je — reče Greta. — Prvi dan kad sam se vratila u Englesku, iznajmila sam auto i odvezla se tamo.

— Pa? — reče Ellie.

— Pa? rekoh i ja.

— Pa — reče Greta razmišljajući. Odmahivala je glavom.

Ellie je izgledala bolno pogođena, strašno zatečena. Ali ja se nisam dao prevariti.

Odmah sam vidio da se Greta malo šali s nama. Misao koja je preletjela mojim mozgom, da njena vrsta humora nije baš umjesna, nije se učvrstila. Greta prasne u smijeh, visok melodičan smijeh koji natjera ljude oko nas da okrenu glave i pogledaju nas.

— Trebali ste vidjeti svoja lica — reče ona naročito tvoje, Ellie. Moram vas malo peckati. To je divna kuća, prekrasna. Taj čovjek je genije.

— Da — rekoh — on je nešto izvanredno. Čekajte dok ga upoznate.

— Upoznala sam ga — reče Greta. — Bio je tamo onog dana kad sam došla. Da, on je izvanredna osoba. Ali malo zastrašujuća, slažete se?

— Zastrašujuća? — rekoh iznenađen. — U kom pogledu?

— Baš ne bih znala. Kao da gleda kroz vas i prozire vas. Te uvijek dovodi u nepriliku. — Zatim doda: — Izgleda prilično bolestan.

— On i jest bolestan, jako bolestan — rekoh.

— Kakva šteta. Što je s njim, tuberkuloza ili tako nešto?

— Ne — rekoh — mislim da nije to. Mislim da je to nešto u vezi s krvi.

— A, razumijem. Liječnici danas mogu gotovo sve učiniti, zar ne, osim ako vas ubiju prije nego što vas pokušaju izliječiti. Ali nemojmo misliti o tome. Mislimo o kući. Kad će biti gotova?

— Ubrzo, barem mislim po onome što sam vidio. Nikad nisam zamišljao da kuća može rasti tako brzo — rekoh.

— Za to je zaslužan novac — reče Greta bezbrižno. — Dvostruke smjene, nagrade i sve ostalo. Ti zaista ne znaš, Ellie, kako je divno imati toliko novca kao što ti imaš.

Ali ja sam znao. Ja sam naučio, naučio sam puno u nekoliko posljednjih tjedana.

Zakoračio sam, zahvaljujući braku, u jedan potpuno drukčiji svijet, a nisam ga takvim zamišljao gledajući ga sa strane. Do tada je u mom životu podvostručeni ulog u igri na sreću bilo moje najveće

poznavanje bogatstva. Meni se to činila gomila novca, a trošio sam ga što sam brže mogao na najveće užitke koje bih pronašao. Primitivno, naravno. Primitivnost moje društvene klase. Ali Ellin svijet je bio jedan drugi svijet. Nije bio onakav kakvim sam ga zamišljao, sa sve više super luksuza. Nisu kupaonice bile veće, kuće šire, ni više električnih instalacija, većih obroka ili bržih automobila. Nije to bilo trošenje radi samog trošenja i razmetanje pred drugima. Umjesto toga to je bilo neobično jednostavno — ona jednostavnost koja dolazi kad se prijeđe točka razbacivanja radi njega samog.

Ne želite tri jahte ili četiri auta, ne možete pojesti više od tri obroka dnevno, a ako kupite sliku stvarno velike vrijednosti, vjerojatno ne želite imati više od jedne u sobi. To je tako jednostavno, što god imate je najkvalitetnije, ne toliko što je to najbolje, nego zato što nema razloga da ne kupite bilo koju stvar koju želite. Ne postoji moment kad kažete: »Bojim se da si to ne mogu priuštiti«.

Tako je na jedan neobičan način katkada dolazilo do takve čudne jednostavnosti koju ja nisam mogao razumjeti. Razmišljali smo o kupovini jednog francuskog impresionista, mislim da je bio Cezanne. Morao sam to ime pažljivo naučiti. Uvijek sam ga zamjenjivao s tzigane što znači ciganski orkestar, zaključio sam. A kad smo šetali ulicama Venecije, Ellie se zaustavila da pogleda neke ulične umjetnike.

Uglavnom su prodavali neke strašne slike za turiste, a sve su izgledale jednake.

Portreti s velikim redovima blistavih zubi i obično plave kose spuštene niz leđa.

Onda je kupila jednu malu sliku koja je prikazivala djelić kanala. Čovjek koji ju je naslikao procjenio je naš izgled i ona ju je kupila za preračunato šest funti. Bilo je smiješno da Ellie jednako čezne za tom slikom od šest funti kao i za onom od Cezanna.

Isto je tako bilo jednog dana u Parizu. Iznenada mi je rekla: — Bilo bi zabavno — hajde da kupimo pravi lijepi prhki francuski hljepčić pa da ga pojedemo s maslacem i jednim od onih sireva zamotanih u lišće.

To smo i učinili i Ellie je uživala u tome više nego u jelu koje smo imali prethodne večeri, a koje je koštalo oko dvadeset engleskih funti. Iz početka to nisam mogao razumjeti, a poslije sam počeo

shvaćati. Neugodna stvar, koju sam tada uvidio, bila je u tome što brak s Ellie nije bio samo zabava i igra. Morao sam raditi domaće zadaće, učiti kako ući u restoran, kako izvršiti narudžbu i dati odgovarajuću napojnicu i kada zbog nekog razloga dati više nego obično. Morao sam zapamtiti što se pije uz određeno jelo. Sve sam uglavnom naučio gledajući.

Nisam mogao pitati Ellie za što služi ovo ili ono jer ona ne bi shvatila. Ona bi rekla: »Ali, dragi Mike, ti možeš naručiti sve što hoćeš, što smeta ako konobari misle da bi trebao određeno vino uz određeno jelo?« Njej to ne bi smetalo jer je rođena u tome, ali meni jest jer nisam mogao raditi što sam htio. To nije bilo jednostavno. Odijela, također. Ellie je tu bila od veće pomoći jer se u to bolje razumjela. Vodila me je na prava mjesta i govorila mi da pustim da se oni pobrinu za mene.

Naravno, nisam se još ispravno odijevao niti govorio. Ali to nije bilo jako važno.

Shvatio sam stvar dovoljno da mogu proći na ispitu kad ljudi kao što je stari Lippincott, i ubrzo po svoj prilici Ellina maćeha i stričevi pristignu. U budućnosti to neće uopće biti važno. Kad kuća bude gotova i kad se uselimo u nju, udaljit ćemo se od svakoga. To će biti naše kraljevstvo. Pogledao sam Gretu koja je sjedila nasuprot meni. Pitao sam se što ona stvarno misli o našoj kući. Svakako bila je onakva kakvu sam ja htio. To me je potpuno zadovoljavalo. Htio sam se odvesti tamo i šetati po privatnom puteljku između stabala i hodati dolje do one male uvale koja će biti naša vlastita plaža na koju nitko neće moći doći s kopnene strane. Bit će tisuću puta bolje kupati se na tom mjestu. Tisuću puta bolje nego na lidu koji se prostire uzduž obale sa stotinama ispruženih tjelesa. Nisam čeznuo za svim besmislenim skupim stvarima. Želio sam — to su bile opet riječi, moje vlastite riječi — želim, želim... Mogao sam osjetiti da me preplavljuju osjećaji, želio sam divnu ženu i divnu kuću kao što nema nitko, da moja divna kuća bude puna divnih stvari — stvari koje pripadaju meni, Sve će pripadati meni.

— On razmišlja o našoj kući — reče Ellie. Činilo mi se da me je dvaput upozorila da bismo morali sada ići u blagovaonicu. Pogledao sam je zaljubljeno.

Kasnije u toku dana — bilo je to te večeri — kad smo se oblačili da izađemo na večeru, Ellie reče malo provokativno: — Mike, tebi se svakako Greta sviđa, zar ne?

— Naravno — rekoh.

— Ne bih mogla podnijeti da ti se ne sviđa.

— Ali sviđa mi se — protestirao sam. — Zašto misliš da mi se ne sviđa?

— Nisam sasvim sigurna. Mislim da je I zbog toga što je uopće jedva gledaš čak i km razgovaraš s njem.

— Pretpostavljam da je to jer — pa, jer sam nervozan.

— Nervozan zbog Grete?

— Da, ona malo izaziva strah, znaš. Rekao sam Ellie kako mi Greta izgleda poput Valkire.

— Nije tako krupna kao one u operi — Ellie i nasmije se. Smijali smo se oboje. Rekoh...

— Za tebe je lako jer je poznaješ godinama. Ali ona je pomalo — pa, mislim ona je jako u f krasna, praktična i rafinirana. — Borio sam h s mnogim riječima koje baš nisu odgovarali Iznenada rekoh: — Osjećam se malodušnim kraj nje.

— O, Mike — Ellie je imala grižnju savjesti — znaš da imamo razgovarati o mnogim stvarima, Greta i ja. O starim šalama i svemu onom što se događalo.

Pretpostavljam — da, pretpostavljam da te to malo obeshrabruje. Ali vi ćete postati prijatelji. Ti se njej sviđaš. Jako joj se sviđaš. Rekla mi je.

— Čuj, Ellie, ona bi to rekla u svakom slučaju.

— Ne, ona ne bi. Greta je jako iskrena. Osvojio si je. Ono što je danas govorila.

Bila je istina da se Greta nije prenemagala za vrijeme ručka. Rekla je, obraćajući se vli meni nego Ellie: — Mora da ste katkada smatrali čudnim ni čin kojim sam podržavala Ellie dok vas nisam ješ ni poznavala. Ali ja sam pobjesnila — pobjesnila zbog života koji je bila prisiljena voditi. Vezana u čahuru njihovog novca, njihovih tradicionalnih ideja. Nikad nije imala prilike da se zabavi, da ode kamo sama želi i da radi što želi. Ona se je htjela pobuniti, ali nije znala kako. I tako — da, ja sam je potakla.

Sugerirala sam jej da se ogleda za posjedom u Engleskoj. Pa kad bude imala dvadeset jednu godinu, moći će kupiti svoj vlastiti posjed i reći do viđenja svima onim ljudima u New Yorku.

— Greta uvijek ima izvanredne ideje — reče Ellie. — Ona misli na stvari na koje ja vjerojatno nikad ne bih pomislila.

Koje su ono bile riječi koje mi je izgovorio g. Lippincott? »Ona ima previše utjecaja na Ellie«. Pitao sam se je li to istina. Dosta čudno, ali ja nisam u stvari mislio tako. Osjećao sam da negdje u Ellie postoji nešto što Greta, unatoč tome što je tako dobro poznaje, nije nikad dovoljno cijnila. Bio sam siguran da bi Ellie uvijek prihvatila ideju koja je odgovarala onome što je ona sama željela. Greta jej je propovijedala pobunu, ali Ellie se i sama htjela pobuniti, samo nije bila sigurna kako da to učini. Ali osjećao sam da je Ellie, sad kad sam je počeo bolje poznavati, bila jedna od onih veoma jednostavnih osoba koje posjeduju neočekivane rezerve u sebi. Mislio sam da bi Ellie bila svakako sposobna zauzeti svoj vlastiti stav da to zaželi. Bit je bila u tome što ona to nije često željela i onda sam pomislio kako je teško bilo koga razumjeti. I Ellie, čak i Gretu. Možda čak i moju vlastitu majku... Kako me je gledala sa strahom u očima.

Pitao sam se kako je s g. Lippincottom. Rekao sam, dok smo gulili neke ogromne breskve: — Čini se da je g. Lippincott prihvatio naš brak vrlo dobro. Bio sam iznenađen.

— G. Lippincott — reče Greta — je stara lisica.

— Ti uvijek tako govoriš, Greta — reče Ellie — a ja mislim da je on vrlo drag.

Vrlo točan, ispravan i ostalo.

— Misli ti i dalje tako ako ti se sviđa — reče Greta. — što se mene tiče, ja mu ne vjerujem ni najmanje.

— Njemu ne vjerovati! — reče Ellie. Greta odmahne glavom. — Znam. On je stup, autoriteta i povjerenja. On je sve što jedan staratelj i advokat mora biti.

Ellie se nasmije i reče: — Misliš li ti da on pronevjeruje moj novac? Ne budi luda, Greta. Postoje na tisuće revizora, a tu su banke i provjere i čitava masa toga.

— Vjerujem da je on stvarno na mjestu — reče Greta — ali ipak postoje ljudi koji vrše pronevjere. I oni kojima se vjeruje. A poslije

svatko kaže: »Nikad to ne bih očekivao od tog i tog. Posljednji čovjek na svijetu.« Da, tako se kaže.

Posljednji čovjek na svijetu.

Ellie reče zamišljeno da bi se njezin stric Frank prije upustio u nešto nepošteno.

Nije izgledala pretjerano zabrinuta ili iznenađena od te pomisli.

— Da, da, on izgleda kao varalica — reče Greta. To mu je hendikep, uza svu tu srdačnost i prijaznost. Ali on nikad neće biti u mogućnosti da bude lopov velikog stila.

— Je li to brat tvoje majke ili oca? — upitah. Nisam imao mnogo vremena razmišljati o Ellinim rođacima.

— On je muž očeve sestre — reče Ellie. — Ona ga je ostavila i udala se za nekog drugog i umrla prije 6—7 godina. Stric Prank je manje-više ostao u obitelji.

— Ima ih tri — reče Greta ljubezno i uslužno. — Tri se parazita motaju okolo, moglo bi se reći. Elini pravi stričevi su poginuli. Jedan u Koreji, a drugi u prometnoj nesreći, tako da sve što ima je jedna polovna maćeha, izvjesni stric Frank, jedan ugodni prišipetlja u obiteljskom krugu i bratić Reuben kojeg ona zove stric, ali jej je samo bratić, Andrew Lippincott i Stanford Lloyd.

— Tko je Stanford Lloyd? — upitah zbunjeno.

— Ješ jedan od skrbnika, je li Ellie? U svakom slučaju on upravlja tvojim investicijama i sličnim stvarima, što ne može biti teško, jer kad imate novca koliko ga Ellie ima, novac se nekako sve više gomila bez mnogo truda. To je glavna grupa koja je okružuje — doda Greta — i ne sumnjam da ćete ih ubrzo upoznati. Oni će doći ovamo da vas pogledaju.

Zagundao sam i pogledao Ellie. Ona reče vrlo nježno i slatko: — Ne brini, Mike, opet će otići.

12.

I došli su. Nijedan od njih nije ostao jako dugo. Ne tog puta — ne kod prvog posjeta. Došli su me pogledati. Teško sam ih razumio jer, naravno, bili su Amerikanci. Bili su tipovi kakve ješ nisam upoznao. Neki od njih su bili dosta ugodni. Stric Frank na primjer. Složio sam se s Gretom u pogledu njega. Ne bih mu vjerovao nimalo. Naletio sam na sličnog tipa u Engleskoj. Bio je krupan čovjek s velikim truhom i kesicama pod očima koje su mu davale izgled raskalašenosti, što nije bilo daleko od istine, kako mi se činilo. Imao je oko za žene, ali mnogo više za pravu priliku. Posudio je od mene novac jedanput ili dvaput ali sasvim mali iznos, tako reći, kao da prebrodi samo dan-dva. Mislio sam da mu nije toliko potreban novac nego da je htio mene testirati, da vidi posuđujem li lako novac.

Prilično sam se brinuo jer nisam bio siguran kako to najbolje shvatiti. Bi li bilo bolje odbiti bez okolišanja i dati mu na znanje da sam škrtac, ili bi bilo bolje navući izraz bezbrižne darežljivosti od čega sam bio vrlo daleko. Do vruga sa stricem Frankom, pomislio sam.

Cora, Ellina maćeha, je bila ta koja me je najviše interesirala. To je bila žena četrdesetih godina, vrlo društvena, obojene kose i gotovo pretjerano srdačnog ponašanja. Bila je sušta ljubeznost prema Ellie.

— Ne smiješ mi zamjeriti na pismima koja sam ti napisala — Ellie — rekla je. — Moraš dozvoliti da je to došlo kao strašan šok. Tvoja udaja na taj način. Tako tajnovito. Ali naravno, ja znam da je Greta ta koja te je navela da to tako učiniš.

— Ne smiješ optuživati Gretu — reče Ellie. — Nisam vas htjela tako uzrujati. Ja sam samo mislila — na, što manje zbrke...

— Ma naravno, draga Ellie, ima u tome nešto. Svi ljudi s kojima si u poslovnim vezama su bili izvan sebe od bijesa — Stanford Lloyd i Andrew Lippincott.

Pretpostavljam da se boje da će njih optuživati što nisu na tebe bolje pazili.

Naravno, oni nisu imali ni pojma kakav je Mike. Oni nisu znali koliko je on šarmantan. A nisam ni ja. — Nasmiješila mi se jednim vrlo slatkim smiješkom, ali i najneiskrenijim koji sam ikad vidio. Pomislio

sam da, ako ijedna žena mrzi nekog muškarca, to Cora mrzi mene. Znao sam da je njena ljubeznost prema Ellie prilično shvatljiva. Andrew Lippincott se je vratio u Ameriku i bez sumnje je upozorio da bude oprezna. Ellie je posjedovala neke posjede u Americi i, pošto je definitivno odlučila da živi u Engleskoj, namjeravala je dati veliko izdržavanje Cori tako da bi ova mogla živjeti gdje izabere. Nitko nije mnogo spominjao Corina muža. Nagadao sam da je on otišao na drugi kraj svijeta i da nije otišao sam. Po svojoj prilici je ješ jedna rastava bila u toku. Neće biti velike alimentacije s te strane. Corin posljednji brak je bio sa čovjekom mnogo mlađim od nje, s više fizičke privlačnosti nego financijske.

Cora je željela ovo izdržavanje. Bila je žena ekstravagantna ukusa. Nema sumnje da joj je stari Andrew Lippincott dosta jasno natuknuo da to može biti prekinuto kad god Ellie zaželi, ili ako se Cora previše zaboravi i previše kritizira Elliena muža.

Bratić Reuben, ili stric Reuben nije doputovao. Umjesto toga je napisao Ellie jedno ugodno, suzdrži jivo pismo u kojem jej izražava nadu da će biti vrlo sretna, ali da sumnja da će jej se svidjeti život u Engleskoj. »Ako ti se ne bude svidio, Ellie, vrati se odmah u Ameriku. Nemoj sumnjati u dobrodošlicu jer ćeš uvijek biti dobrodošla. Sasvim sigurno k tvom stricu Reubenu.«

— Zvuči prilično lijepo — rekoh Ellie.

— Da — reče Ellie zamišljeno, činilo se da nije sasvim sigurna u to.

— Voliš li ti ikoga od njih, Ellie? — upitah. — Ili ne bih smio to pitati?

— Naravno da me možeš pitati bilo što. — Ali ipak nije odmah odgovorila. Onda je rekla s nekom definitivnom odlučnošću: — Ne, mislim da ih ne volim. Čini se čudnim ali mislim da je to stoga što oni uopće ne pripadaju meni. Samo me okružuju, ali mi nisu rod. Ni jedan od njih nije moj krvni rod. Voljela sam svog oca, koliko ga se sjećam. Mislim da je bio priličan slabić i mislim da je moj djed bio jako razočaran u njemu jer nije imao smisla za biznis. Nije htio ući u poslovni život. Volio je otići u Floridu i loviti ribu i tome slično. A kad se kasnije oženio Corom, ja nisam nikad mnogo marila za Coru — a ni ona za mene što se toga tiče.

Moje majke se naravno ne sjećam. Voljela sam strica Henryja i strica Jeea. Bili su zabavni — nekako zabavniji od mog oca. On je,

mislim, bio miran i prilično melankoličan čovjek. Ali stričevi su se zabavljali. Stric Jee je bio malo razuzdan, ona vrsta razuzdanosti koju donosi bogastvo. To je bio onaj koji se smrskao u autu. Drugi je poginuo boreći se u ratu. U to vrijeme je moj djed već bio bolestan i za njega je bio strahovit udarac što su mu sva tri sina mrtva. Nije mu se sviđala Cora, ali nije ga bilo briga ni za jednog od njegovih daljnjih rođaka. Za strica Reubena, na primjer. Govorio je da se nikada ne može znati na što je sve spreman.

Zbog toga je izvršio pripreme da svoj novac ostavi pod skrbništvo. Mnogo toga je zavještao muzejima i bolnicama. Coru je dobro opskrbio a i strica Franka, kćerina muža.

— Ali najviše tebe?

— Da. A mislim da ga je to malo brinulo. Učinio je sve što je mogao da vode brigu o mom novcu.

— Stric Andrew i g. Stanford Lloyd. Advokat i bankar.

— Da. Pretpostavljam da je mislio da se ja ne mogu dobro brinuti za kapital, čudno je da je dopustio da ga dobijem kad navršim dvadeset jednu godinu. Nije ga ostavio pod skrbništvom do moje dvadeset pete godine kao što to mnogi ljudi rade. Vjerujem da je to zbog toga što sam djevojka.

— To je čudno— rekoh. — čini mi se da bi trebalo biti baš obrnuto.

Ellie odmahne glavom. — Ne — reče ona — moj djed je mislio da su mladi momci uvijek divlji, razbacuju se i plavuše s lošim namjerama ih se dočepaju. Mislio je da je bolje da imaju dovoljno vremena da se »izluduju«. To je vaša engleska izreka, zar ne? Ali meni je jednom rekao, ako djevojka uopće postane razborita to će biti doi dvadeset prve godine. Neće biti nikakve razlike ako ona čeka ješ četiri godine. Ako je budala onda će biti isto tako i u toj dobi. Ješ je rekao — Ellie me pogleda smiješeći se — da misli da ja nisam budala. Rekao je: »Možda ne znaš mnogo o životu ali si razborita, Ellie. Naročito u pogledu ljudi. Mislim da ćeš uvijek biti.«

— Pretpostavljam da mu se ja ne bih svidio — rekoh zamišljeno.

Ellie je bila vrlo iskrena osoba. Nije me ni pokušala razuvjeravati govoreći mi bilo što nego ono što je nedvojbeno bila istina.

— Da — rekla je — mislim da bi bio prilično užasnut. Na početku, to jest. Morao bi se priviknuti na te.

— Jadna Ellie — rekoh iznenada.

— Zašto to govoriš?

— To sam ti rekao već jednom ranije, sjećaš se?

— Da. Rekao si »jadna mala bogata djevojka«. I bio si u pravu.

Sada to nisam mislio na isti način — rekoh.

— Sada ne mislim da si jadna zato što si bogata.

— Oklijevao sam. — Ima previše ljudi koji te gnjave — rekoh — svuda oko tebe.

Previše ljudi koji nešto žele od tebe, ali kojima u stvari nije stalo do tebe. To je istina, zar ne?

— Mislim da je stricu Andrevra ipak stalo do mene — reče Ellie malo sumnjičavo.

— Uvijek je bio dobar prema meni, suosjećajan. Drugi — ne, imaš potpuno pravo.

Oni samo uzimaju.

— Dolaze i žicare od tebe, je li? Posuđuju novac od tebe i traže usluge, žele da ih vadiš iz neprilika i tome slično. Oni te napadaju!

Mislim da je to sasvim prirodno — reče Ellie mirno. — Ali sad sam sa svima njima završila, živjet ću u Engleskoj. Neću ih mnogo vidati.

Varala se, naravno, ali ješ nije shvatila tu činjenicu. Stanford Lloyd je došao kasnije sam. Donio je mnoštvo dokumenata i papira da ih Ellie potpiše i tražio njenu suglasnost u pogledu investicija. Govorio je o investicijama, dionicama, nekretninama koje je posjedovala i o raspolaganju kapitalom u fondovima. To je za mene bio kineski. Nisam je mogao pomoći ili je savjetovati. Nisam ni mogao spriječiti Stanforda Lloyda da je prevari. Nadao sam se da to ne radi, ali kako bi neznalica poput mene bio u to siguran.

Bilo je nečeg u Stanfordu Lloydu gotovo previše dobrog da bi bilo istinito. Bio je bankar i doimao se tako. Bio je prilično naočit čovjek iako ne mlad. Ponašao se vrlo učtivo prema meni, a mislio ružno o meni iako se trudio da to ne pokaže.

— No — rekoh kad je konačno otišao. — Ovaj je posljednji od gomile.

— Nisi baš dobio visoko mišljenje ni o jednom od njih, zar ne?

— Pa, mislim da je tvoja maćeha dvolična beštija. U to sam sasvim siguran.

Oprosti, Ellie, možda ne bih smio tako govoriti.

— Zašto ne, ako je to tvoje mišljenje? Vjerujem da nisi puno pogriješio.

— Mora da si bila usamljena, Ellie — rekoh.

— Da, bila sam usamljena. Poznavala sam djevojke svojih godina. Pohađala sam jednu uglednu školu, ali u stvari nisam nikad bila slobodna. Kad bih se sprijateljila s nekom, oni su nas odmah rastavljali i naturili mi umjesto ove drugu djevojku.

Sve se ravnalo po društvenom statusu. Da mi je bilo dovoljno stalo da podignem galamu — ali nisam se nikad potrudila. Nije bilo nikoga do koga bi mi bilo stvarno stalo. Dok nije došla Greta. Onda je bilo sve drukčije. Po prvi put me je netko uistinu volio. To je bilo divno. — Njezino lice se raznježi.

— Želio bih — rekoh, okrećući se prema prozoru.

— Što bi želio?

— Ne znam... Želio bih možda da nisi — da ne ovisiš toliko o Greti. Loše je biti toliko ovisan o bilo kome.

— Ti nju ne voliš, Mike — reče Ellie.

— Volim — protestirao sam žurno. — Naravno da je volim. Ali moraš shvatiti, Ellie, da je ona — no, stvarno tuđinac za mene. Pretpostavljam, suočimo se s time, da sam malo ljubomoran na nju. Ljubomoran jer ona i ti — nisam prije shvaćao koliko ste vas dvije povezane.

— Nemoj biti ljubomoran. Ona je samo osoba koja mi je bila dobra, koja se za me brinula dok te nisam upoznala.

— Ali si me upoznala — rekoh — i za me si se udala. — Onda sam ponovio ono što sam rekao ranije: — I mi ćemo živjeti zajedno sretni zauvijek.

13.

Učini ću sve što mogu, a to nije mnogo, da oslikam ljude koji su ušli u naš život, to jest koji su ušli u moj život, jer naravno oni su već postojali u Ellinu životu. Mi smo pogriješili pomislivši da će oni izići iz našeg života. Nisu. Nisu imali ni namjeru. Međutim, mi to tada nismo znali.

Sad je uslijedio engleski način našeg života. Naša kuća je bila završena, dobili smo brzojav od Santonixa. Bio je zatražio od nas da se ne pojavljujemo tjedan dana, a onda je stigao brzojav. Glasio je: — Dođite sutra.

Odvezli smo se tamo i stigli oko zalaska sunca. Santonix je čuo auto, izašao da nas dočeka zastavši pred kućom. Kad sam vidio našu kuću dovršenu, nešto je u meni uzdrhtalo kao da želi izletjeti iz mene! Bila je to moja kuća — napokon sam je imao! čvrsto sam držao Ellie za ruku.

— Sviđa vam se? — upita Santonix.

— Vrhunska je — rekoh. To je bilo glupo rečeno, ali je on shvatio što mislim.

— Da — reče — najbolje od svega što sam do sada napravio... Koštala vas je gomilu novca ali vrijedi do posljednje pare. Prekoračio sam sve svoje proračune.

Hajde, Mike — reče — podigni je i prenesi preko praga. Tako se radi kad ulaziš u vlastitu kuću s nevjestom.

Pocrvenio sam i tada podigao Ellie — bila je sasvim lagana, i prenio je preko praga kao što je Santonix sugerirao. Dok sam to radio, malo sam posrnuo i vidio da se Santonix namrštio.

— Izvolite — reče Santonix — Budi jej dobar, Mike. Vodi brigu o njej. Nemoj dopustiti da je išta pozlijedi. Ona se ne može brinuti sama o sebi. A misli da može.

— Zašto bi mi se išta zla dogodilo? — upita Ellie.

— Jer je svijet zao i u njemu ima zlih ljudi — reče Santonix. — I oko vas ima zlih ljudi, djevojčice. Ja to znam. Vidio sam jednog ili dva. Bili su tu. Došli su gurati nos njuškujući kao štakori. Oprostite na mojoj slobodi, ali netko vam je to morao reći.

— Neće nas oni gnjaviti — reče Ellie. — Svi su se vratili u Ameriku.

— Možda — reče Santonix. — Ali to je samo udaljenost od nekoliko sati leta, zrnate.

— Položio je ruke na njena ramena. One su bile vrlo tanke, blijede. Izgledao je strašno bolestan.

— Ja bih se brinuo za vas, dijete, kad bih mogao — reče — ali ne mogu. Neću više dugo. Morate se sami brinuti za sebe.

— Prekini sa ciganskim upozorenjima, Santonix — rekoh — i pokaži nam kuću.

Svaki njen kutak.

Tako smo krenuli po kući. Neke sobe su bile ješ uvijek prazne, ali većina stvari koje smo kupili: slike, namještaj, zastori već su se nalazili ondje.

— Nismo našli ime za nju — reče Ellie iznenada. — Ne možemo je zvati »The Towers«; to je smiješno ime. Koji je ono bio naziv koji si mi jednom spomenuo? — obratila se meni. — »Ciganski posjed«, zar ne?

— Nećemo je tako zvati — rekoh oštro. — Ne sviđa mi se to ime.

— U ovom se kraju uvijek tako zvala — reče Santonix.

— Ovdje živi veliki broj praznovjernih ljudi rekoh.

Tada smo sjeli na terasu gledajući zalaz sunca i vidik i smišljali ime za kuću. Bila je to neka vrsta igre. Počeli smo sasvim ozbiljno, a onda smo prešli na izmišljanje svih nemogućih smiješnih imena. »Svršetak putovanja«, »Zadovoljstvo srca«, te imena koja imaju pansioni — »Vidik na more«, »Lijepa obala«, »Borovi«. Zatim se naglo smračilo i postalo hladno, pa smo ušli unutra. Nismo povukli zastore, samo smo zatvorili prozore. Hranu smo bili ponijeli sa sobom. Slijedećeg će dana doći teško pronađena posluga.

— Oni će vjerojatno mrziti ovo mjesto. Reći će da je na osami i otići će — reče Ellie.

— A vi ćete im podvostručiti plaću da ostanu reče Santonix.

— Vi mislite — reče Ellie — da se svakoga može kupiti! — Samo to je rekla smijući se.

Bili smo donijeli pate en croute¹, francuski kruh i velike crvene rakove. Sjeli smo oko stola, smijali se, jeli i razgovarali, čak je i Santonix izgledao jači i veseliji, a u njegovim očima se isknilo neko divlje uzbuđenje.

I tad se iznenada dogodilo. Jedan kamen doleti kroz prozor i padne na stol.

Razbije jednu čašu i komadić stakla okrzne Ellino lice. Za trenutak smo sjedili paralizirani, a onda sam ja skočio, požurio prema prozoru, otvorio ga i izišao na terasu. Nije bilo nikoga na vidiku. Vratio sam se ponovno u sobu.

Uzeo sam papirnatu maramicu, nagnuo se nad Ellie i obrisao tanki trag krvi koji jej je curio niz lice.

— Ozlijeđena si... No, no, nije to ništa. To je samo sitna ogrebotina od komadića stakla.

Moje oči se susretnu sa Santonixovima.

— Zašto je to netko učinio? — reče Ellie. Bila je zbunjena.

— Dječaci — rekoh. — Znaš ti te mlade huligane. Možda su saznali da smo se uselili. Imala si sreću što su bacili samo kamen. Mogli su imati zračnu pušku ili tako nešto.

— Ali zašto bi nam to učinili? Zašto?

— Ne znam — odgovorih. — Obično divljaštvo.

Ellie naglo ustane. Reče:

— Uplašena sam. Bojim se.

— Sutra ćemo to istražiti — rekoh. — Mi ne znamo mnogo o ljudima oko nas.

— Je li to zbog toga što smo mi bogati, a oni siromašni? — upita Ellie. To nije pitala mene nego Santonixa, kao da on zna bolji odgovor nego ja.

— Ne — reče Santonix polako. — Mislim da to nije to...

Ellie reče:

— To je zato što nas mrze... Mrze Mikea i mene. Zašto? Zato što smo sretni?

Santonix ponovno odmahne glavom.

— Ne — reče Ellie, kao da se slaže s njim — ne, to je nešto drugo. Nešto što je nama nepoznato. »Ciganski posjed«. Svatko tko živi ovdje bit će omrznut. Bit će progonjen. Možda će uspjeti na kraju da nas otjeraju odavde...

Nalio sam čašu vina i pružio je Ellie.

— Nemoj, Ellie — molio sam je. — Nemoj tako govoriti. Popij ovo. Ružno je to što se dogodilo, ali to je bila samo glupost, gruba šala.

— Pitam se — reče Ellie — pitam se... Gledala me je uporno. — Netko nas pokušava otjerati, Mike. Otjerati nas iz kuće koju smo sagradili, iz kuće koju volimo.

— Nećemo dopustiti da nas otjeraju — rekoh. Dodao sam: — Ja ću se brinuti o tebi. Ništa te ne smije povrijediti.

Ona opet pogleda Santonixa.

— Vi biste morali znati — reče. — Bili ste tu dok se kuća gradila. Je li ikad itko nešto rekao vama? Dolazio ili bacao kamenje — sprječavao gradnju kuće?

— Moglo bi se svašta zamišljati — reče Santonix.

— Dakle bilo je nesreća?

— Uvijek ima pokoja nesreća kad se gradi kuća. Ništa ozbiljno ili tragično.

Netko padne s ljestava, nekome padne nešto na nogu, nekome uđe krhotina u palac pa nastane sepsa.

— Ništa više od toga? Ništa što bi se moglo smatrati hotimičnim?

— Ne — reče Santonix — ne. Kunem vam se, ne!

Ellie se okrene meni.

— Sjećaš se one Ciganke, Mike. Kako je bila čudna onog dana, kako me je upozoravala da ne dođem ovamo.

— Ona je samo malo luda, malo šašava.

— Gradili smo na »Ciganskom posjedu« — reče Ellie. — Učinili smo ono što je ona rekla da ne učinimo. — Udari nogom o pod. — Neću dopustiti da me otjeraju.

Neću nikome dopustiti da me otjera!

— Nitko nas ni ne smije otjerati — rekoh. — Ovdje ćemo biti sretni.

Rekli smo to kao izazov sudbini.

14.

Tako je počeo naš život na »Ciganskom posjedu«. Nismo našli drugo ime za kuću.

Već prve večeri nam se »Ciganski posjed« usjekao u pamet.

— Zvat ćemo ga »Ciganski posjed« — reče Ellie — baš da pokažemo! Jedna vrsta izazova, slažeš se? To je naš »Posjed«, i do vraga sa ciganskim upozorenjima.

Slijedećeg jutra je opet bila u svom elementu, vesela, a uskoro smo bili zaokupljeni sređivanjem i upoznavanjem okoline i susjeda. Ellie i ja smo odšetali do kolibe gdje je živjela stara Ciganka. Osjećao sam da bi bilo dobro kad bismo je našli kako kopa u vrtu. Jedini put kad ju je Ellie ranije srela, bilo je kad nam je proricala sudbinu. Kad bi Ellie vidjela da je ona obična starica koja okopava krumpir — ali nismo je našli. Koliba je bila zatvorena. Upitao sam je li umrla, ali susjeda koju sam upitao odmahнула je glavom.

— Mora da je otišla — reče. — Ona ode s vremena na vrijeme. Prava je Ciganka.

Zato se ne može skrasiti u kući. Odluta pa se opet vrati.

— Udari se prstom po čelu. — Tu jej nije sve u redu.

A odmah zatim reče, pokušavajući prikriti znatiželju: — Vi ste iz one nove kuće gore, zar ne? One na vrhu brežuljka koja je upravo sagrađena.

— Da — rekoh — uselili smo se sinoć.

— To je prekrasno mjesto — reče ona. — Svi smo išli gledati kad se gradila.

Razlika je, zar ne, vidjeti takvu kuću na mjestu gdje si uvijek navikao' gledati mračna stabla. — Tad se obrati Ellie prilično stidljivo: — Vi ste Amerikanka, je li, tako smo barem čuli.

— Da — reče Ellie — ja sam Amerikanka — to jest bila sam, ali sam se udala za Engleza i sad sam Engleskinja.

— I došli ste ovamo za stalno? Odgovorili smo potvrdno.

— Pa, nadam se da će vam se svidjeti, sigurna sam. — Zvučalo je kao da sumnja u to.

— Zašto ne bi?

— Pa, pusto je tamo, znate. Ljudi ne vole uvijek živjeti na pustom mjestu okruženom s puno drveća.

— »Ciganski posjed« — reče Ellie.

— A, vi znate kako ga mještani zovu? Ali kuća koja je ranije stajala tu zvala se »The Towers«. Ne znam zašto. Tamo nikad nije bilo nikakvih tornjeva, barem ne u moje vrijeme.

— Smatram da je »The Towers« glup naziv reče Ellie. — Mislim da ćemo je i dalje zvati »Ciganski posjed«.

— Moramo to naglasiti pošti — rekoh. — Inače nećemo dobivati pisma.

— Slažem se.

— Premda kad malo bolje o tome razmislim rekoh — bi li to bilo važno, Ellie? Zar ne bi bilo ljepše ne primati nikakva pisma?

— To bi moglo izazvati mnoge komplikacije reče Ellie. — Ne bismo dobivali čak ni račune.

— To bi bilo sjajno — rekoh.

— Ne bi — reče Ellie. — Sudski činovnici bi nagrnuli ovamo i ovdje se utaborili.

Uostalom, ne bih željela da ne dobivam nikakvih pisama. Hoću da mi se Greta javi.

— Pusti Gretu — rekoh. — Nastavimo istraživanje.

Tako smo istražili Kingston Bishop. To je lijepo selo, simpatični ljudi u trgovinama. Nije bilo ničeg zlokobnog u tom mjestu. Naša posluga ga nije voljela.

Zato smo na njihove slobodne dane uredili da ih iznajmljeni auto odvede do najbližeg primorskog gradića ili u Market Chadwell. Nisu bili oduševljeni lokacijem kuće, ali praznovjerje nije bilo ono što ih je smetalo. Naglasio sam Ellie da nitko ne može reći za kuću da je progone duhovi jer je tek sagrađena.

— Ne — složi se Ellie — ne radi se o kući. S kućom je sve u redu. To je izvan nje.

Radi se o cesti koja krivuda između drveća i onom dijelu mračne šume gdje je onog dana stajala ona žena i natjerala me da se stresem.

— Pa — rekoh — možemo slijedeće godine sasjeći ona stabla i posaditi mnogo rododendrona ili tako nešto.

Nastavili smo s planovima.

Greta je došla i ostala s nama preko vikenda. Bila je oduševljena kućom i čestitala nam na namještaju, slikama i kombinaciji boja. Bila je jako taktična.

Nakon vikenda rekla je da neće duže smetati par u medenom mjesecu, a i da se mora vratiti na posao.

Ellie je uživala pokazujući jej kuću. Mogao sam vidjeti koliko je Ellie voli.

Pokušavao sam se ponašati vrlo razborito i prijazno, ali sam bio sretan kad se Greta vratila u London, jer mi je njezin boravak kod nas bio napor.

Kad smo ovdje proboravili već nekoliko tjedana, bili smo prihvaćeni od okoline i upoznali smo »Boga«. Došao je jednog popodneva da nas posjeti. Ellie i ja smo raspravljali o tome gdje bismo napravili cvjetnu ogradu, kad nam je naš korektni (meni se ta korektnost činila pomalo lažnom) glavni sluga došao iz kuće da javi da je major Phillpot u salonu. Tada sam šapnuo Ellie: »Bog!«. Ellie me upita što to znači.

— Mještani ga takvim smatraju — rekao sam.

Tako smo ušli i tamo je bio majer Phillpot. Bio je ugodan, rezerviran čovjek blizu šezdesetih godina. Bio je odjeven u seljačku odjeću, prilično pohabanu; imao je sijedu kosu koja se na vrhu počela prorjeđivati, i kratak čekinjast brk. Ispričao se što njegova žena nije mogla doći da nas posjeti. Ona je gotovo invalid, rekao je. Sjeo je i brbljao s nama. Ništa što je rekao nije bilo značajno ni posebno interesantno. Imao je sposobnost da ljudima bude ugodno u njegovu društvu.

Dodirivao je lako razne teme. Nije postavio ni jedno direktno pitanje, ali je ubrzo shvatio naše posebne interese. Meni je govorio o trkama, a Ellie o tome kako će urediti vrt i koje biljke uspijevaju baš na ovom tlu. Bio je u Americi jedanput ili dvaput. Otkrio je da, iako Ellie ne mari za konjske trke, voli jahanje. Rekao jej je da ako želi držati konje može upotrebljavati jednu određenu stazu kroz borovu šumu kojem može stići sve do pojasa tresetišta, a tamo bi mogla natjerati konja u galop. Tada smo stigli do teme o našoj kući i pričama o »Ciganskom posjedu«.

— Vidim da znate lokalno ime — reče on — a i lokalno praznovjerje, vjerujem.

— Ovdje ima ciganskih opomena u obilju — i previše. Uglavnom od stare gđe Lee.

— O, bože — reče Phillpot. — Jadna stara Esther. Je li vas gnjavila?

— Je li ona malo šašava? — upitao sam.

— Ne toliko koliko se pravi. Osjećam se manje-više odgovornim za nju.

Smjestio sam je u onu kolibu — rekao je. — A nije mi baš za to zahvalna. Drago mi je to staro stvorenje, iako zna katkada biti gnjavator.

— Gatanjem?

— Ne, ne naročito. Zašto, je li vam proricala sreću?

— Ne znam može li se to nazvati proricanjem sreće — reče Ellie. — Bila je to prijetnja da ne dolazimo ovamo.

— To mi se čini prilično čudnim. — čekinjaste obrve majera Phillpota se podigoše. — Ona obično gata samo lijepe stvari: naočit stranac, vjenčana zvona, šestero djece i mnogo sreće i bogatstva u vašoj ruci, lijepa gospođo«. — Imitirao je prilično neočekivano plačljivi ton Ciganke. — Cigani su logorovali mnogo puta ovdje kad sam ja bio dječak — reče. — Mislim da sam ih onda volio, iako su bili lopovi, naravno. Uvijek su me privlačili. Tako dugo dok ne očekujete da se drže zakona, oni su u redu. Pojeo sam mnogo zdjela ciganskog gulaša dok sam bio đak.

Osjećali smo da naša obitelj nešto duguje gđi Lee. Spasila je život jednom od moje braće kad je bio dijete. Izvukla ga je iz ribnjaka kad je propao kroz led.

Napravio sam nespretnu kretnju i gurnuo staklenu pepeljaru sa stola. Smrskala se u komadiće.

Skupljao sam komadiće, a majer Phillpot mi je pomagao.

— Vjerujem da je gđa Lee u stvari sasvim bezopasna — reče Ellie. — Bilo je glupo od mene što sam se toliko uplašila.

— Uplašili ste se? — Njegove obrve se opet podigoše. — Zar je bilo tako strašno?

— Ne čudim se što se uplašila — rekoh brzo. — Bila je to više prijetnja nego upozorenje.

— Prijetnja! — rekao je zapanjeno.

— Pa, meni je tako zvučalo. A kad smo se uselili ovamo, prve noći se dogodilo ješ nešto.

Ispričao sam mu o kamenu koji je doletio kroz prozor.

— Bojim se da danas ima mnogo mladih huligana posvuda — rekao je — mada ih ovdje nema puno — ni izdaleka koliko drugdje. Ipak, događa se, žao mi je što to moram ustanoviti.

— Pogledao je Ellie. — Jako mi je žao što ste se uplašili. To je bilo tim gore što se dogodilo baš prve noći nakon vašeg useljenja.

— Već sam prešla preko toga — reče Ellie.

— Nije bilo samo to, bilo je ješ nešto što se dogodilo malo kasnije.

Ispričao sam i o tome. Jednog smo jutra bili sišli i našli mrtvu pticu probodenu nožem i pričvršćen komad papira na kojem je nepismenom črčkarijem stajalo: »Odlazite odavde ako znate što je dobro za vas«.

Phillpot je tada stvarno bio bijesan. Rekao je: — Trebali ste to> prijaviti policiji.

— Nismo htjeli — rekoh. — Napokon, to bi ga samo ješ više okrenulo protiv nas, ma tko to bio.

— Ali takve stvari moraju prestati — reče Phillpot. Iznenada se pretvorio u suca. — Inače ljudi će nastaviti s tim. Mislit će da je to šala, pretpostavljam.

Samo — samo to zvuči gore nego šala. Gadno, zlonamjerno — rekao je, više kao da govori sam sebi — ipak ovdje u ovom kraju nema nikog tko bi imao nešto protiv vas mislim protiv bilo kojega od vas osobno?

— Ne — rekoh — to ne može biti jer smo mi oboje ovdje tuđinci.

— Ja ću to ispitati — reče Phillpot. Spremio se da ode ogledavajući se oko sebe.

— Znate — reče — sviđa mi se ova vaša kuća. Nisam očekivao da će mi se svidjeti. Ja sam malo konzervativan, znate, ono što se kaže stari protivnik novotarija. Volim stare kuće i zdanja. Ne volim one kutije šibica koje se podižu svugdje po zemlji. Velike kutije. Poput košnica. Volim zdanja s nešto ukrasa, s gracioznošću. Ali ova mi se kuća sviđa. Jednostavna je, vrlo moderna, ali ima stila i svijetla je. A kad pogledate iz nje, sve vidite — nekako drukčije nego prije.

To je interesantno. Vrlo interesantno. Tko je napravio nacrt? Neki engleski arhitekt ili tuđinac?

Ispričao sam mu o Santonixu.

— Da — reče — mislim da sam negdje čitao o njemu. Možda je to bilo u House and Gardens? Neke slike i tako.

Rekao sam da je on prilično poznat.

— Volio bih se jednom upoznati s njim, premda mislim da mu ne bih imao što reći. Nisam umjetnički nastrojen.

Tada nas je zamolio da odredimo dan za ručak s njim i njegovom ženom.

— Vidjet ćete kako vam se sviđa moja kuća — reče.

— Pretpostavljam da je stara? — upitah.

— Sagrađena je 1720. Lijep period. Originalna kuća je bila elizabetinska. Ta je izgorjela oko 1700, a na istom mjestu je sagrađena nova.

— Vi oduvijek živite ovdje, dakle? — rekao sam. Nisam mislio on osobno, naravno, ali on je razumio.

— Da. Mi smo ovdje od elizabetinskog doba. Katkad se živjelo uspješno, nekad lošije prodavajući zemljište kad su stvari išle loše, a kupujući ga opet kad je išlo nabolje. Bit će mi drago da vam je pokažem — reče i gledajući Ellie doda sa smiješkom — Amerikanci vole stare kuće, znam. Vi vjerojatno ne dajete puno na to — reče mi.

— Neću se pretvarati da mnogo znam o starim stvarima — rekoh.

Ukočeno je otišao. U autu ga je čekao jedan španijel. Bio je to istrošen star auto s ostruganom bojom, ali do sada sam već naučio procjenjivati. Znao sam da je on na ovom području ješ uvijek bog i da nas je pozitivno ocijenio. To sam mogao vidjeti. Ellie mu se svidjela. Bio sam sklon misliti da sam mu se i ja svidio, iako sam primijećivao ocjenjivačke poglede koje mi je dobacivao s vremena na vrijeme, kao da stvara brzi sud o nečemu na što nije prije naišao.

Kad sam se vratio u salon, Ellie je stavljala krhotine stakla pažljivo u košaru za otpatke.

— Žao mi je da se razbila — rekla je sa žaljenjem. — Svidala mi se.

— Možemo kupiti drugu takvu — rekoh. — Modema je.

— Znam! Što te je uplašilo, Mike? Razmišljao sam trenutak.

— Nešto što je Phillipot rekao. Podsjetilo me je na nešto što se dogodilo kad sam bio dijete. Jedan moj školski drug i ja izostali smo iz škole i otišli se klizati po obližnjem ribnjaku. Led nas nije mogao

izdržati, nas dva mala magarca kakvi smo bili. On je propao i utopio se prije nego što ga je itko mogao izvući.

— Oh, grozno.

— Da. Bio sam zaboravio sve o tome dok Phillipot nije spomenuo ono o svom bratu.

— Meni se on sviđa, Mike. A tebi?

— Da, jako. Pitam se kakva mu je žena.

Otišli smo na ručak kod Phillipotovih na početku slijedećeg tjedna. Bila je to bijela georgijanska kuća, prilično lijepih oblika premda ne naročito uzbudljivih.

Unutrašnjost je bila otrcana ali udobna. Na zidovima duge blagovaonice visjeli su portreti za koje sam smatrao da su preci. Mnogi od njih su bili prilično loši, pomislio sam, iako bi mogli izgledati bolje da su bili očišćeni. Bila je i jedna slika djevojke svijetle kose u ružičastom satenu koja mi se prilično svidjela. Majer Phillipot se nasmiješi i reče: — Izabrali ste jednu od naših najboljih slika. To je Gainsborough, i to jedan dobar, iako je lice na njoj prouzrokovalo neprilike u njeno doba. Bila je pod jakom sumnjem da je otrovala muža. Možda su to bile predrasude jer je bila tuđinka.

Gervase Phillipot ju je pokupio negdje u inozemstvu.

Ješ je nekoliko susjeda bilo pozvano da nas upozna — dr. Shaw, postariji čovjek ljubezna ali umorna držanja. Morao je odjuriti prije nego što smo dovršili s jelom.

Tu je bio i župnik koji je bio mlad i ozbiljan, i jedna sredovječna žena brutalnog glasa koja je odgajala pse. Tu je bila i jedna visoka, atraktivna, tamnokosa djevojka koje se zvala Claudia Hardcastle, koja je čini se živjela za konje, iako ju je u tome sprječavala neka vrst alergije od koje je dobivala peludnu groznicu.

Ona i Ellie su se prilično složile. Ellie je obožavala jahanje, a i ona je imala neprilike s alergijem.

— U Americi mi najviše škodi limunik — reče ona — ali katkada i konji. Sad nemam neprilika jer postoje izvrsne stvari koje vam doktori daju za različite vrste alergije. Dat ću vam nekoliko mojih kapsula. One su svijetlonarančaste. I ako se sjetite uzeti jednu prije nego što krenete, nećete čak ni kihnuti.

Claudia Hardcastle reče da bi to bilo odlično.

— Deve mi ješ više škode nego konji — reče. — Bila sam prošle godine u Egiptu i suze su mi tekle niz lice cijelim putem oko piramida.

Ellie reče da neki ljudi imaju alergiju od mačaka.

— I od pernatih jastuka. — Nastavile su razgovor o alergijama.

Sjedio sam blizu gospođe Phillpot, koja je bila visoka i vitka a govorila je isključivo o svom zdravlju u periodama kad nije obilno jela. Dala mi je potpun izvještaj o svojim raznim oboljenjima i o tome kako je velik broj eminentnih medicinskih stručnjaka bio zbunjen njezinim slučajem. Povremeno je prelazila na društvenu temu raspitujući se što ja radim. Izbjegao sam odgovor, a ona je napravila mlak pokušaj da sazna koga poznam. Mogao sam iskreno odgovoriti — nikoga — ali mislio sam da je bolje da se suzdržim — naročito zato jer nije bila pravi snob i nije stvarno željela to saznati. Gospođa »Pas« čije pravo ime nisam uhvatio bila je upornija u svom ispitivanju, ali ja sam okrenuo razgovor na opću pokvarenost i neznanje veterinara! Sve je bilo sasvim ugodno i miroljubivo, iako pomalo dosadno.

Kasnije, kad smo površno obišli vrt, Claudia Hardcastle mi se priključila.

Ona reče dosta naglo: — čula sam o vama — od mog brata.

Bio sam iznenađen. Nisam mogao zamisliti da poznajem brata Claudije Hardcastle.

— Jeste li sigurni? — upitao sam. Izgledalo je da se zabavlja.

— U stvari, on je sagradio vašu kuću.

— Hoćete reći da je Santonix vaš brat?

— Polubrat. Ne poznam ga jako dobro. Rijetko se viđamo.

— On je divan — rekoh.

— Znam da neki ljudi tako misle.

— A vi ne mislite?

— Nisam nikad sigurna. Kod njega postoje dvije strane. Jedno vrijeme je propadao — ljudi nisu htjeli imati posla s njim. A onda — izgleda da se promijenio.

Počeo je uspijevati u svojoj struci na najneobičniji način. Bilo je to kao da se — napravila je stanku prije riječi — posvetio.

— Mislim da jest upravo tako.

Onda sam je zapitao je li vidjela našu kuću.

— Ne — ne od kada je završena.

Rekao sam jej da mora doći i vidjeti je.

— Neće mi se svidjeti, upozoravam vas. Ne volim moderne kuće. Moj omiljeni period je period kraljice Ane.

Rekla je da će Ellie upisati u golf klub. A onda će zajedno i jahati. Ellie će kupiti jednog konja — možda i više činilo se, da su se ona i Ellie sprijateljile.

Dok mi je Phillpot pokazivao svoje staje, rekao mi je nekoliko riječi o Claudiji.

— Dobar je jahač u lovu s psima — rekao je. — šteta što je upropastila svoj život.

— Zaista?

— Udala se za jednog bogataša mnogo starijeg od sebe. Jednog Amerikanca. Ime mu je Lloyd. Nije se održalo. Rastali su se gotovo odmah. Ona je uzela natrag svoje ime. Mislim da se više nikad neće udati. Ona je protivnik muškaraca, šteta.

Dok smo se vozili kući, Ellie reče: — Dosadno — ali zgodno. Simpatični ljudi. Bit ćemo vrlo sretni ovdje, zar ne, Mike?

Odgovorili: — Bit ćemo — skinuo sam ruku s volana i položio je na njezinu.

Kad smo stigli, Ellie je izašla a ja sam odveo auto u garažu.

Dok sam se vraćao kući, čuo sam slabašne zvukove Elline gitare. Imala je prilično lijepu staru španjelsku gitaru koja je sigurno mnogo koštala. Imala je običaj pjevati uz nju mekanim, tihim, prigušenim glasom. Vrlo ugodnim za uho. Većinu pjesama nisam poznao. Bile su to dijelom duhovne američke pjesme, neke stare irske i škotske balade — ljupke i prilično tužne. Nije to bila pop glazba ili nešto takvoga. Možda su to bile narodne pjesme.

Prešao sam preko terase i zastao kraj prozora prije nego sam ušao. > Ellie je pjevala jednu od mojih omiljenih pjesama. Ne znam kako se zvala. Riječi je pjevuckala tiho za sebe, glavom nagnutom nad gitarom i lagano prebivala po žicama. Pjesma je imala ljupku tužnu melodiju koja se ponavljala.

Čovjek je stvoren za Veselje i
I kad to shvatimo
Kroz Život hodamo sigurno...
Tugu

Svake Večeri i svakog Jutra

Neki se rađaju za Jad.

Svakog Jutra i svake Večeri

Neki se rađaju za Slatke Užitke,

Neki se rađaju za Vječitu Noć...

Podigla je pogled i ugledala me.

— Zašto me tako gledaš, Mike?

— Kako?

— Gledaš me kao da me voliš.

— Naravno da te volim. Kako bih te drukčije gledao?

— Ali što si pomislio baš u ovom času? Odgovorio sam polako i iskreno: — Mislio sam o tome kako sam te prvi put vidio — dok si stajala uz tamnu jelu. — Da, sjećao sam se tog prvog momenta kad sam ugledao Ellie, iznenađenja zbog toga i uzbuđenja...

Ellie mi se nasmiješi i nastavi tiho pjevati: Svakog Jutra i svake Večeri

Neki se rađaju za Slatke Užitke,

Neki se rađaju za Slatke Užitke,

Neki se rađaju za Vječitu Noć.

Čovjek ne uočava u svom životu uistinu važne trenutke dok nije prekasno.

Onog dana kad smo bili kod Phillpotovih na ručku i vratili se tako sretni, bio je takav trenutak. Ali ja tada to nisam znao — tek kasnije.

Rekao sam: — Pjevaj onu pjesmu o mušici. — I ona prijeđe na jednu veselu plesnu melodiju i zapjeva: Mušice mala,

Tvoju ljetnu igru

Moja nepromišljena ruka

Je prekinula.

Nisam li ja

Mušica poput tebe?

Ili nisi li ti čovjek poput mene?

Jer ja plešem

Pijem, pjevam

Dok neka nevidljiva ruka

Ne otkine moje krilo.

Ako je misao život Snaga i dah a pomanjkanje Misli smrt;

Onda jesam li ja Sretna mušica Bilo da živim ili umrem.

Oh, Ellie — Ellie...

15.

Zapanjujuće je na tom svijetu kako stvari ne ispadnu kako vi to očekujete!

Uselili smo se u našu kuću, živjeli u njoj i udaljili se od svakoga baš kako sam ja htio i planirao. Samo, naravno, ne baš od svakoga. Nahrupili su na nas preko oceana, a i na druge načine.

Prva je bila Ellina prokleta maćeha. Slala je pisma i brzojave i tražila od Ellie da posjeti agente za nekretnine. Rekla je da ju je toliko fascinirala naša kuća da svakako mora imati i svoju kuću u Engleskoj. Dodala je da bi vrlo rado provodila nekoliko mjeseci godišnje u Engleskoj. I gotovo odmah nakon njenog posljednjeg brzjava došla je osobno i trebalo ju je voditi po okolici, a tražila je da pogleda mnogo toga. Na kraju se manje-više smjestila u jednoj kući udaljenoj oko 15 milja od nas. Nismo je željeli ovdje; mrzili smo i samu pomisao na to — ali to joj nismo mogli reći. Ili bolje rečeno, da smo joj čak i rekli ne bi je spriječilo da to učini ako je to željela. Nismo joj mogli zabraniti da dođe ovamo. Bilo je to posljednje što bi Ellie željela. Znao sam to. Međutim, dok je očekivala izvještaj nadzornika, stiglo je nekoliko brzjava.

Stric Frank je, izgleda, opet upao u neku gužvu. Nešto nepošteno, prevarantsko, nagađao sam. Bit će potrebna povećana suma novca da ga se izvuče. Izmjenjivali su se i brzjavi između g. Lippincotta i Ellie. A zatim su iskrsele neke neprilike između Stanford Lloyda i Lippincotta. Došlo je do svađe oko nekih Ellinih investicija. Osjećao sam, u svom neznanju i lakovjernosti, da su Amerikanci jako daleko od nas. Nisam do sad shvaćao da Ellinim rođacima i poslovnim prijateljima ništa nije značilo uzeti avion za Englesku na dvadeset četiri sata i onda odletjeti natrag. Prvi je doletio Stanford Lloyd pa se opet vratio. Zatim je došao Andrew Lippincott.

Ellie je morala ići u London da se s njima nađe. Nisam se razumio u te financijske stvari. Mislim da je svatko bio prilično oprezan u onom što je govorio. Radilo se o skidanju skrbništva nad Ellie, a postojala je mračna slutnja da stvar zadržava Lippincott ili Stanford Lloyd.

U predahu između ovih briga, Ellie i ja smo otkrili naš »Folly«. Ješ uvijek nismo istražili cijelo naše imanje (samo dio oko kuće). Imali

smo običaj da slijedimo puteljke kroz šumu i otkrivamo kamo vode. Jednog dana smo slijedili jednu stazu koja je bila toliko zaraštena da smo na početku jedva mogli razabrati gdje je. Ali na kraju smo je otkrili i završavala je na onome što je Ellie nazvala »Folly« — bila je to jedna mala bijela smiješna kućica poput hrama. Nalazila se u dosta dobrom stanju. Očistili smo je, dali oličiti i postavili unutra stol, nekoliko stolaca, kauč i kutni ormar u koji smo stavili porculan, čaše i nekoliko boca. Bilo je veoma zabavno. Ellie je rekla da ćemo prokrčiti stazu da bude pristupačnije, a ja sam rekao da nećemo, jer će biti mnogo zabavnije ako nitko ne zna za ovo osim nas.

Ellie se složila da je to romantična ideja.

— Svakako nećemo dozvoliti Cori da sazna — rekoh, a Ellie se složila.

Dogodilo se to kad smo se jednom vraćali odatle, ne prvi put nego kasnije, nakon što je Cora otišla, a mi se nadali da ćemo opet imati mira. Ellie koja je skakutala ispred mene, iznenada se spotakne preko korjena nekog stabla, padne i iščaši gležanj.

Doktor Shaw je stigao i rekao da je to gadno iščašenje, ali će opet biti sve u redu možda za tjedan dana. Ellie tada pošalje po Gretu. Nisam mogao prigovarati.

Nismo imali nikoga koji bi se dobro brinuo za nju, nijedne žene, naime. Posluga koju smo imali bila je prilično beskorisna, a i u svakom slučaju Ellie je htjela Gretu. Tako je Greta došla.

Došla je i bila pravi blagoslov, naravno za Ellie. A i za mene, kad se to već tako dogodilo. Ona je sve organizirala i brinula se da se kućanstvo održava u redu.

Posluga nam je već bila dala otkaz. Rekli su da je ovdje previše pusto — ali ja sam vjerovao da ih je Cora iznervirala. Greta je dala oglas i gotovo odmah dobila drugu poslugu. Brinula se za Ellin gležanj, zabavljala je, nabavljala jej stvari za koje je znala da ih ona voli: knjige, voće i slične stvari — stvari o kojima ja ništa nisam znao. I one su izgledale jako sretne zajedno. Ellie je svakako bila oduševljena što je Greta došla. Bilo kako bilo, Greta više nije otišla... Ostala je.

Ellie mi je rekla:

— Je li da ti ne smeta ako Greta ješ malo ostane?

Rekoh: — Ne, ne, naravno da ne.

— Tolika je utjeha što je ona tu — reče Ellie. — Znaš, ima toliko mnogo stvari koje su nama ženama zajedničke. Žena postaje jako usamljena bez druge u blizini.

Svakog dana sam primjećivao da Greta preuzima sve više toga u svoje ruke: izdaje naređenja, vlada svim i svačim. Pretvarao' sam se da mi se sviđa da je Greta ovdje, ali jednog dana, dok je Ellie ležala u salonu držeći nogu na povišenom a Greta i ja bili vani na terasi, iznenada je došlo do svađe među nama. Ne mogu se sjetiti točnih riječi koje su izazvale svađu. Nešto što je Greta rekla uzrujalo me je i ja sam oštro uzvratio. Nastavili smo svom žestinom. Povećali smo glasove.

Svašta mi je izgovorila, sve opake, nemile stvari koje je mogla smisliti, a ja sam jej uzvraćao punom mjerom. Rekao sam jej da je sklona zapovijedanju i uplitanju u sve, da ima previše utjecaja na Ellie i da neću podnositi da jej stalno zapovijeda. Vikali smo jedno na drugo, a tada je Ellie iznenada izišla šepajući na terasu i prelazila pogledom s jednog na drugog. A ja rekoh: — Draga, žao mi je. Stvarno mi je žao. Ušao sam u kuću i smjestio Ellie opet na sofu. Ona reče: — Nisam shvatila. Nisam uopće shvatila da ti — da ti je stvarno mrsko što je Greta ovdje.

Tješio sam je i umirivao i rekao da ne smije obraćati pažnju, da sam samo izgubio živce, da sam katkada svadljiv. I ješ sam rekao da se radi samo o tome što osjećam da Greta voli zapovijedati. Možda je to prirodno jer je tako navikla. Na kraju sam rekao da zbilja volim Gretu, ali sam izgubio kontrolu nad sobom jer sam uzrujan i zabrinut. Završilo je tako da sam praktički molio Gretu da ostane.

To je bila velika scena. Mislim da ju je dosta ljudi u kući također čulo. Naš novi sluga i njegova žena svakako, jer kad se razljutim, stvarno vičem. Bit će da sam zbilja malo pretjerao. Takav sam.

Činilo se da je Greta u pravu što se toliko brine o Ellinu zdravlju, govoreći jej što smije i što ne smije.

— Ona baš, znate, nije naročito jaka — reče mi.

— Ništa joj nije — rekoh; — zdravlje joj je perfektno.

— Nije, Mike. Ona je nježnog zdravlja.

Kad je doktor Shaw došao slijedeći put da pregleda Ellin gležanj i da joj usput kaže da je opet sve u redu, da samo stavi zavoj kad hoda po neravnu tlu, postavio sam mu glupo pitanje kao-što čine svi

muževi: — Ona nije nježnog zdravlja, ili tako nešto, zar ne, doktore Shaw?

— Tko kaže da jest? — Doktor Shaw je bio od onih liječnika opće prakse kakvi su danas prilično rijetki. U ovom kraju je bio poznat pod geslom »prepustite sve prirodi«.

— Ništa joj ne manjka koliko mogu vidjeti— reče. — Svatko može iščašiti gležanj.

— Nisam mislio na njen gležanj. Pitao sam se ima li slabo srce ili tako nešto.

Pogledao me je kroz gornji dio svojih naočala.

— Nemojte izmišljati stvari, mladiću, što vani je to puhnilo u glavu? Vi niste tip koji ima običaj da se brine zbog ženskih oboljenja.

— To je samo zbog toga što je gđica Andersen to spomenula.

— Ah, gđica Andersen. što ona zna o tome? Nije medicinski kvalificirana, zar ne?

— Ne — rekoh.

— Vaša žena posjeduje veliko bogatstvo — reče — kako čujem po pričanju mještana. Naravno, neki ljudi misle da su svi Amerikanci bogati.

— Ona i jest bogata — rekoh.

— Onda morate upamtiti ovo: bogate žene često prolaze najgore. Doktori im uvijek daju praške, pilule, stimulanse ili pilule za energiju ili pak smirenje, a bilo bi bolje da ne uzimaju ništa od toga. Danas su žene sa sela mnogo zdravije jer se nitko ne brine za njihovo zdravlje na taj način.

— Ona stvarno uzima nekakve kapsule — rekoh.

— Pregledat ću je, ako želite. Mogu usput pogledati kakvo smeće su joj davali.

Kažem vam, do sada sam govorio ljudima: »Bacite sve to u košaru za otpatke«.

Govorio je s Gretom prije nego što je otišao. Rekao je: — G. Rogers me je zamolio da izvršim opći pregled gđe Rogers. Ne mogu pronaći da joj išta naročito manjka. Mislim da bi joj činilo dobro više kretanja na zraku, što uzima od lijekova?

— Ima neke tablete koje uzima kad je umorna. I neke koje uzima za spavanje kad su joj potrebne.

Ona i doktor Shaw su pogledali Elline recepte. Ellie se smiješila.

— Ne uzimam sve te stvari, doktore Shaw — reče. — Samo kapsule protiv alergije.

Shaw je pogledao kapsule, pročitao recept i rekao da joj one neće škoditi, te prešao na recept za pilule za spavanje.

— Imate problema sa spavanjem?

— Ne ovdje na selu. Mislim da nisam uzela niti jednu jedinu pilulu za spavanje otkad sam tu.

— To je dobro. — Potapšao ju je po ramenu. — Ništa vam nije, draga moja.

Katkada ste skloni brigama, rekao bih. To je sve. Ove kapsule su dovoljno blage.

Mnogo ljudi ih danas uzima i ne škode im. Nastavite s njima, ali pustite na miru pilule za spavanje.

— Ne znam zašto sam se brinuo — rekoh Ellie ispričavajući se. — Pretpostavljam da je kriva Greta.

Ellie se nasmije i reče: — Greta pretjeruje brigom oko mene, a ona sama nikad ne uzima lijekove. — Zatim doda: — Napraviti ćemo veliko spremanje i pobacati većinu ovih stvari.

Ellie je napredovala u sklapanju prijateljstva s mnogima od naših susjeda. Claudia Hardcastle je dolazila prilično često, pa su s vremena na vrijeme ona i Ellie odlazile na jahanje. Ja nisam jahao. Cijeli svoj život sam se bavio automobilima i mehanikom. Nisam imao ni pojma o konjima unatoč tome što sam jednom tjedan — dva čistio staje u Irskoj, ali sam odlučio da jednom, kad budemo u Londonu, odem u neku otmjenu konjušnicu i naučim dobro jahati. Nisam htio započeti ovdje. Vrlo vjerojatno bi mi se ljudi smijali. Mislio sam da je jahanje dobro za Ellie. Činilo se da uživa u tome.

Greta ju je ohrabivala da jaši, premda ona sama, kao ni ja, nije imala pojma o konjima.

Ellie i Claudia su otišle na sajam konja. Na Claudijin savjet Ellie je kupila za sebe konja kestenjave boje koji se zvao Conquer.

Salijetao sam Ellie molbama da bude oprezna kad ide sama na jahanje, ali mi se ona smijala.

— Jašim od svoje treće godine — reče. Tako je obično išla na jahanje dva-tri puta tjedno. Greta je običavala voziti auto i ići u Market Chadwell u kupovinu.

Jednog dana za vrijeme ručka Greta reče: — Vi i vaši Cigani! Nabasala sam jutros na jednu groznu staru ženu. Stajala je nasred ceste. Mogla sam je i pregaziti. Stajala je tamo direktno ispred auta. Morala sam zakočiti. Uputila se uzbrdo.

— Zašto, što je htjela?

Ellie nas je oboje slušala, ali nije ništa rekla. Ipak mi se činilo da je zabrinuta.

— Prokleta bezobraznica; prijetila mi je — repe Greta.

— Prijetila? — rekoh oštro.

— Pa, rekla mi je da se čistim odavde. Ješ je rekla: »Ovo je ciganska zemlja.

Vratite se. Vratite se svi skupa. Vratite se odakle ste došli, ako želite biti sigurni«. Podigla je šaku i prijetila mi njem. Rekla je: »Ako vas prokunem, neće više nikada biti sreće za vas. Kupiti našu zemlju i graditi na njoj kuće! Ne želimo nikakve kuće tamo gdje bi trebali biti šatori«.

Greta je rekla ješ mnogo toga. Kasnije mi je Ellie rekla malo se mršteći: — Sve je to zvučalo jako nevjerojatno, slažeš li se sa mnom, Mike?

— Mislim da je Greta malo pretjerivala — rekoh.

— Nekako nije zvučalo istinito. Pitam se je li Greta nešto od toga izmislila?

Razmislio sam. — Zašto bi izmišljala? — Zatim zapitah naglo: — U posljednje vrijeme nisi vidjela našu Esther, zar ne, kad si jahala?

— Ciganku? Ne.

— Kao da nisi baš sigurna, Ellie — rekoh.

— Mislim da sam je katkad načas primijetila — reče Ellie. — Znaš, kako stoji među drvećem i viri, ali nikada dovoljno blizu da budem sigurna.

Međutim, jednog dana Ellie se vrati s jahanja, drhtala je i bila vrlo blijeda.

Starica se pokazala ispred drveća. Ellie je pritegnula uzde i zaustavila se da s njem porazgovara. Rekla je da je stara mahala šakom i mrmrljala pod glas. Ellie reče: — Tada sam se naljutila. Rekla sam joj: »što želite ovdje? Ova zemlja ne pripada vama. To je naša zemlja i naša kuća.«

Stara je nato rekla:

»Nikada to neće biti vaša zemlja i nikada vam neće pripadati. Opomenula sam vas jedanput i opominjem vas drugi put. Više vas neću opominjati. Više neće dugo trajati — to vam mogu reći. Vidim smrt. Tamo iza vašeg lijevog ramena. Smrt stoji uz vas, smrt će vas dostići. Ovaj konj kojeg jašite ima jednu bijelu nogu.

Zar ne znate da jahati konja s jednom bijelom nogom donosi nesreću? Vidim smrt i velebnu kuću koju ste sagradili kako se raspada«.

— Ovo mora prestati — rekoh ljutito.

Ellie to ovoga puta nije primila kao šalu. I ona i Greta su izgledale uzrujane.

Otišao sam ravno u selo. Najprije sam se uputio prema kolibi gde Lee. Trenutak sam oklijevao ali nije bilo svjetla pa sam otišao na policiju. Poznavao sam dežurnog narednika Keenea, poštenoga, razumnog čovjeka. Saslušao me, a onda rekao: — Žao mi je da ste imali nepritika. Ona je jako stara i možda postaje dosadna.

Do sada nismo s njem imali nikad nekih pravih nevolja. Govorit ću s njem i reći joj da se okani toga.

— Ako biste bili tako dobri — rekoh. Oklijevao je malo i onda rekao: — Ne želim ništa sugerirati — ali znate li možda g. Rogers, postoji li itko u ovom kraju koji bi mogao — možda iz nekoga beznačajnog razloga — imati nešto protiv vas ili vaše supruge?

— Smatram to apsolutno nevjerojatnim. Zašto?

— Stara gđa Lee je u posljednje vrijeme krcata novcem — a ne znam odakle taj novac potiče.

— O čemu govorite?

— Moglo bi biti da je netko plaća — netko tko vas želi istjerati odavde. Došlo je do jednog incidenta — prije mnogo-godina. Dobila je od nekoga u selu novaca — da uplaši jednog susjeda da bi ga istjerala. Radila je baš ovakve stvari — prijetnje — opomene — uroci. — Suseljani su praznovjerni. Bili biste iznenađeni koliko sela u Engleskoj ima svoju privatnu vješticu, da tako kažem.

Onda smo je opomenuli, i koliko ja znam, odonda više nije pokušavala. Moglo bi biti tako. Voli novac. Takvi će učiniti mnogo za novac.

Ja, međutim, nisam mogao prihvatiti tu ideju. Naglasio sam Keeneu da smo ovdje potpuni tuđinci. — Nismo imali vremena da stvorimo

neprijatelje — rekao sam.

Otišao sam kući pješice, zabrinut i zbunjen. Kad sam skrenuo za ugao terase, čuo sam slab zvuk Elline gitare i ugledao visoki lik kako stoji kod prozora gledajući unutra. Okrene se i pođe prema meni. Na trenutak sam pomislio da je to naša Ciganka, a onda sam se opustio jer sam prepoznao Santonixa.

— To si ti — rekoh malo zadihan. — Otkud si iskrsnuo? Nisi nam se javljao čitavu vječnost.

Nije mi odmah odgovorio. Samo me je uhvatio za ruku i odvuкао me od prozora.

— Ona je tu, znači! — reče. — Ne čudim se. I mislio sam da će doći prije ili kasnije. Zašto si joj dopustio? Ona je opasna. Trebao bi to znati.

— Misliš na Ellie?

— Ne, ne na Ellie. Ona druga. Kako se zove? Greta.

Buljio sam u njega.

— Ti znaš kakva je Greta, ili možda ne znaš? Došla je, zar ne? Preuzela vlast!

Nećeš je se sad riješiti. Došla je i ostat će.

— Ellie je iščašila gležanj — rekoh. — Greta je došla da se brine za nju.

Predpostavljam da će ona uskoro otići.

— Ne znaš ti ništa o tome. Uvijek je namjeravala doći. Znao sam to. Prosudio sam njen karakter već kad je došla dok se kuća gradila.

— Čini se da je ona potrebna Ellie — promrmljao sam.

— Da, ona je s Ellie već neko vrijeme, zar ne? Ona zna kako da s njem upravlja.

To je rekao i Lippincott. I sam sam shvatio u posljednje vrijeme koliko je to istina.

— Želiš li ti, Mike, da je ona ovdje?

— Ne mogu je izbaciti iz kuće — rekoh iritirano. — Ona je Ellina stara prijateljica. Njena najbolja prijateljica, što do vruga mogu u vezi s tim poduzeti?

— Ne — reče Santonix — pretpostavljam da ne možeš ništa — možeš li?

Pogleda me. To je bio vrlo čudan pogled. Santonix je bio čudan čovjek. Nikad nisi bio nacistu što njegove riječi stvarno znače.

— Znaš li kuda ideš, Mike? — reče. — Imaš li pojma? Katkad mislim da ništa uopće ne znaš.

— Naravno da znam. Radim ono što želim. Idem kamo želim.

— Zaista? Pitam se. Pitam se znaš li stvarno što želiš. Bojim se za tebe zbog Grete. Ona je jača od tebe, znaš.

— Ne znam zašto to tvrdiš? To nije pitanje snage.

— Nije? Mislim da jest. Ona je tvrd tip, tip koji uvijek postizava sve što želi.

Nisi htio da ona bude ovdje. Tako si rekao. Ali ona je tu i ja sam ih promatrao.

Nju i Ellie kako sjede zajedno, kod kuće zajedno, brbljajući i fino se osjećajući.

Što si ti, Mike? Outsajder? Ili nisi?

— Ti si lud. Kakve stvari govoriš. Što hoćeš reći time — ja sam outsajder? Ja sam Ellin muž, zar ne?

— Jesi li ti Ellin muž ili je ona tvoja žena?

— Ti si luckast. Kakva je tu razlika?

On uzdahne. Iznenada njegova ramena se opuste kao da je sva snaga izašla iz njega.

— Ne mogu te dokučiti — reče Santonix. — Ne mogu te navesti da me čuješ. Ne mogu te natjerati da me razumiješ. Katkada mislim da ipak razumiješ, a katkada da ne znaš uopće ništa ni o sebi ni o drugima.

— Slušaj — rekoh. — Sad je bilo dosta, Santonix. Ti si divan arhitekt, ali — Njegovo lice se čudno promijeni.

— Da — reče — ja sam dobar arhitekt. Ova kuća je nešto najbolje što sam ikad napravio. Gotovo sam sasvim njeme zadovoljan, ukoliko je to uopće moguće, želio si takvu kuću. I Ellie je također željela takvu kuću da bi živjela u njoj s tobom.

Dobila ju je, a i ti. Otjeraj tu drugu ženu, Mike, prije nego što bude prekasno.

— Kako mogu uzrjati Ellie?

— Ta te žena već vrti oko malog prsta — reče Santonix.

— Slušaj — rekoh — ja ne volim Gretu. Ide mi na živce. Neki dan sam se čak strašno posvadio s njem. Ali to nije tako jednostavno kako ti misliš.

— Ne, neće biti s njem jednostavno.

— Tko god je nazvao ovo mjesto« »Ciganski posjed« i rekao da na sebi nosi prokletstvo, možda je imao pomalo pravo — rekoh ljutito. — Imamo Cigane koji iskaču iza drveća i prijete nam šakama i upozoravaju nas da će nas zateći neka strašna sudbina ako se odavde ne maknemo. A ovo mjesto bi trebalo biti dobro i lijepo.

To so bile neobične riječi, ove posljednje. Rekao sam ih kao da ih netko drugi govori.

— Da, trebalo bi biti baš takvo — reče Santonix. — Trebalo bi. Ali ne može, zar ne, ako ga je zaposjelo nešto opako.

— Ti valjda ne vjeruješ u ...

— U mnoge čudne stvari ja vjerujem... Ja znam ponešto o zlu. Zar ne shvaćaš, zar nisi često osjetio da sam i ja sam djelimično zao? Uvijek sam bio. To je razlog što znam. Znam kad mi je blizu, iako ne znam uvijek točno gdje je...

Želim da ova kuća bude očišćena od zla. Razumiješ? — Njegov ton je bio prijeteći. — Razumiješ? To mi je važno.

Tada se cijelo njegovo ponašanje promijenilo.

— Hajde — reče. — Nemojmo govoriti gluposti. Uđimo pozdraviti Ellie.

Tako smo ušli kroz staklena vrata i Ellie je pozdravila Santonixa s velikim zadovoljstvom.

Santonix se te večeri normalno ponašao. Više nije bio dramatičan; bio je opet onaj stari, šarmantan i veseo. Uglavnom je govorio s Gretom, prosipajući blagonaklono sav svoj šarm. A imao ga je mnogo. Svatko bi se mogao zakleti da ga je impresionirala, da mu se svidjela, da se svojski trudi da joj ugodi. Osjetio sam da je Santonix stvarno vrlo opasan čovjek; u njemu je bilo mnogo više nego što sam ikad primijetio.

Greta je uvijek reagirala na divljenje. Pokazala se u svom najboljem svjetlu. U pojedinim je prilikama znala zasjeniti svoju ljepotu ili je razotkriti, a večeras je izgledala ljepša nego ikad. Smješkala se Santonixu, slušajući ga kao začarana.

Pitao sam se što se skriva iza njegovog ponašanja. Nikad nisi bio nacistu sa Santonixom. Ellie je rekla da se nada da će ostati nekoliko dana, ali je on odmahnuo glavom. Rekao je da mora otići slijedećeg dana.

— Gradite li sada nešto? Jeste li zaposleni? Zanimjao je, upravo se bio vratio iz bolnice.

— Ješ jedanput su me pokrпали — reče. — Ali to je vjerojatno posljednji put.

— Pokrпали? Što vam to rade?

— Ispuste svu lošu krv iz mog tijela i ubace nešto dobre, crvene krvi — odvрати.

— On! — Ellie malo zadrhti.

— Ne brinite — reče Santonix — vama se to nikad neće dogoditi.

— Ali zašto se mora događati vama? — upita Ellie. — To je okrutno.

— Ne, nije okrutno — reče Santonix. — Čuo sam što ste malo prije pjevali: Čovjek je stvoren za Veselje i Tugu
I kad to shvatimo

Kroz Život hodamo sigurno.

Ja koračam sigurno jer znam zašto sam tu. A što se vas tiče, Ellie, Svakog Jutra i svake Večeri Neki se rađaju za Slatke Užitke.

To ste vi.

— Željela bih da osjećam sigurnost — reče Ellie.

— Zar je ne osjećate?

— Ne volim kad mi se prijete — reče Ellie. — Ne volim da me netko proklinje.

— Govorite o svojoj Ciganki?

— Da.

— Zaboravite na to — reče Santonix. — Zaboravite večeras. Hajde da se razveselimo. Ellie, u vaše zdravlje — Za vaš dugi život — i jedan brz i milostiv kraj za mene — i sreću za Mikea.

— Zastao je, a njegova čaša se podigne prema Greti.

— Da? — reče Greta. — A za mene?

— Za vas ono što vam pripada! Uspjeh, možda? — doda jednim ironičnim tonom, napola ispitivački.

Otišao je rano slijedećeg jutra.

— Kakav je to čudan čovjek — reče Ellie. — Nikad ga nisam razumjela.

— Ja nikad ne razumijem polovinu onoga što kaže — rekoah ja.

On pozna život — reče Ellie zamišljeno.

— Misliš da pozna budućnost?

— Ne — reče Ellie — nisam to mislila. Pozna ljude. Već sam ti to jednom prije rekla. On pozna ljude bolje nego što oni poznaju sami sebe. Katkada ih mrzi zbog toga, a katkada ih žali. Iako mene ne žali — doda zamišljeno.

— Zašto bi te žalio? — upitao sam.

— Jer — reče Ellie.

16.

Slijedećeg dana popodne, dok sam dosta brzo hodao po najmračnijem dijelu šume gdje je sjena borova bila ješ više prijeteća nego igdje drugdje, ugledao sam lik visoke žene koja je stajala na putu. Impulzivno sam sišao sa staze. Uzeo sam za gotovu činjenicu da je to naša Ciganka, ali sam stao naglo se trgnuvši kad sam vidio tko je to u stvari. Bila je to moja majka. Stajala je tamo, visoka, sumorna, sijeda.

— Blagi bože — rekoh. — Uplašila si me, mama. Što radiš ovdje? Došla si nas posjetiti? Često smo te molili, zar ne?

U stvari i nismo. Poslao sam joj jedan prilično mlak poziv, to je bilo sve. Sročio sam ga na način koji je osiguravao da ga neće prihvatiti. Nisam je želio ovdje.

Nikad je nisam, ovdje želio.

— Imaš pravo — reče ona. — Napokon sam došla da vas posjetim. Da vidim jeste li dobro. Znači, to je ta veličanstvena kuća koju ste sagradili. I stvarno je veličanstvena — reče, gledajući preko mog ramena. Učinilo mi se da čujem neodobravajuću kiselost u njenom glasu, što sam i očekivao.

— Previše veličanstvena za ovakve poput mene, zar ne? — rekoh.

— Nisam to rekla, sine.

— Ali si mislila.

— Za tako nešto nisi rođen, i nikakvo dobro ne proizlazi udaljavanjem iz svoga društvenog položaja.

— Nitko ništa ne bi postigao kad bi tebe slušao.

— Znam, to je ono što ti kažeš i misliš, ali ja ne znam što je ambicija išta dobrog nekome donijela. To je nešto što ostavlja gorak okus u ustima.

— Za boga miloga, nemoj gundati — rekoh. — Hajde. Dođi da vidiš sama našu divnu kuću i da pokažeš svoj prezir. I dođi da upoznaš moju divnu ženu i da prezreš i nju ako se usuđuješ.

— Tvoju ženu? Već sam je upoznala.

— Što to znači, da si je upoznala?

— A nije ti rekla?

— Što? — upitah.

— Da je došla da me vidi.

— Došla je da te vidi? — upitao sam zapanjeno.

— Da. Jednog dana je stajala pred vratima, pozvonila, izgledajući malo uplašena. Ona je lijepa cura i jako slatka, bez obzira na svu tu finu odjeću koju je imala na sebi. Rekla je: »Vi ste Mikeova majka?« A ja sam odgovorila: »Da, a tko ste vi?« Ona reče: »Ja sam njegova žena.« Zatim je rekla: »Morala sam doći da vas vidim. Nije mi se činilo poštenim da ja ne poznam Mikeovu majku...« A ja sam rekla: »Kladim se da on to nije želio.« Oklijevala je, a ja sam dodala: »Možete mi to slobodno kazati. Znam svog dečka i znam što bi on želio ili ne.«

Ona je rekla: »Mislite — da se on možda vas stidi jer ste on i vi siromašni a ja bogata, ali to nije uopće tako. On uopće nije takav. Nije. Stvarno nije.« Rekla sam ponovno: »Ne trebate mi to govoriti, djevojko. Znam koje mane ima moj dečko.

Ta nije jedna od njih. Ne stidi se on svoje majke niti svojih početaka.«

— »On se ne stidi mene.« Rekla sam joj: »Ako> išta, onda me se boji. Znam previše o njemu, razumijete?« Izgledalo je da je to zabavlja. Rekla je: »Vjerujem da se majke uvijek tako osjećaju — da znaju sve o svojim sinovima. I vjerujem da su sinovi uvijek zbunjeni upravo zbog toga!«

— Rekla sam da je to možda točno. Kad si mlad, uvijek se pretvaraš pred svijetom. I sama pamtim kad sam bila dijete u kući moje tete. Na zidu iznad mog kreveta nalazilo se ogromno oko u pozlaćenom okviru. Pisalo je: »Bog te vidi.«

Osjećala sam žmarce po cijeloj kralješnici prije nego sam zaspala.

— Ellie mi je trebala reći da je otišla da te vidi — rekoh. — Ne vidim razloga da to drži u takvoj tajnosti. Trebala mi je reći.

Bio sam ljut. Bio sam jako ljut. Nisam imao ni pojma da bi Ellie nešto tajila od mene.

— Bila je malo uplašena od toga što je učinila, možda, ali nije imala razloga da se tebe boji, sine.

— Dođi — rekoh — dođi da vidiš našu kuću.

Ne znam je li joj se naša kuća svidjela ili nije. Mislim da nije. Pregledavala je sobe, podigla obrve, a zatim je otišla u sobu koja je vodila na terasu. Tamo su sjedile Ellie i Greta. Upravo su se vratile

izvan i Greta je imala crveni vuneni ogrtač prebačen preko ramena. Moja majka ih je obje pogledala. Stajala je tamo trenutak kao da je srasla s tim mjestom. Ellie je skočila i prešla preko sobe.

— To je gđa Rogers — rekla je. A zatim, okrenuvši se prema Greti: — To je Mikeova majka koja je došla da vidi našu kuću i nas. Nije li to lijepo? Ovo je moja prijateljica Greta.

Zatim je ispružila obje ruke i prihvatila mamine, mama ju je pogledala a onda preko njenog ramena vrlo oštro u Gretu.

— Shvaćam — rekla je za sebe — shvaćam.

— Što shvaćate? — upita Ellie.

— Pitala sam se — reče mama. — Pitala sam se kakoi će sve to ovdje izgledati. — Pogledala je oko sebe. — Da, lijepa je to kuća. Fini zastori, fini stolci, fine slike.

— Morate popiti čaj — reče Ellie.

— Čini se da ste vi završili sa čajem.

— Čaj se uvijek može piti — reče Ellie. Obrati se Greti: — Neću pozvoniti, Greta, hoćeš li otići u kuhinju i skuhati lončić svježeg čaja?

— Naravno, draga — reče Greta i izađe iz sobe pogledavši preko ramena svoju majku oštro, ali i nekako uplašeno.

Moja majka je sjela.

— Gdje vam je prtljaga — upita Ellie. Hoćete li ostati? Nadam se da hoćete.

— Ne, djevojko, neću ostati. Odlazim natrag vlakom za pola sata. Samo sam vas htjela pogledati. — Onda je dodala prilično brzo, vjerojatno zato što je željela da to izbacij prije nego što se Greta vrati: — Nemojte se brinuti, draga moja, rekla sam Mikeu kako ste došli da me posjetite.

— Žao mi je, Mike, što ti nisam rekla — reče Ellie čvrstim glasom — samo sam mislila da je bolje da ti ne kažem.

— Došla je stoga što ju je na to navela dobrota srca — reče majka.

— Dobru djevojku si oženio, Mike, i lijepu. Da, vrlo lijepu. — Onda je glasno dodala: — žao mi je.

— Žao — reče Ellie malo zbunjeno.

— Žao što sam mislila ono što jesam — reče moja majka i doda s malim naporom: — No, kao što kažete, majke su takve. Uvijek naginju sumnjičavosti prema snahama. Ali kad sam vas vidjela,

znala sam da je imao sreću. Izgledalo mi je previše dobro da bude istinito, stvarno.

— Kakva drskost — rekoh, ali sam joj se nasmiješio dok sam to govorio. — Uvijek sam imao izvrstan ukus.

— Uvijek si imao skup ukus, to hoćeš reći— reče moja majka i pogleda brokatne zavjese.

— Nisam valjda zato lošija što spadam u taj njegov skupi ukus? — reče Ellie smješkajući joj se.

— Natjerajte ga da uštedi malo novca s vremena na vrijeme — reče mama; — to će biti dobro za njegov karakter.

— Ne pristajem da mi se popravlja karakter rekoh. — Prednost ženidbe je u tome što žena misli da je sve što muž radi perfektno. Je li da je tako, Ellie?

Ellie je opet izgledala sretna. Nasmijala se i rekla: — Ti si nemoguć, Mike! Tvoja umišljenost!

Greta se vrati sa čajnikom. Napetost koju smo ranije osjećali bila je gotovo nestala. Međutim, kad se Greta vratila i napetost se opet pojavila. Moja majka je odoljela svim Ellinim pokušajima nagovaranja da ostane, pa je Ellie nakon kratkog vremena prestala insistirati. Ona i ja smo ispratili majku po krivudavoj cesti među drvećem do izlaznih vratiju.

— Kako je zovete? — majka naglo upita. Ellie reče: — »Ciganski posjed«.

— A, da — reče moja majka. — Ovuda se motaju Cigani, zar ne?

— Kako si to saznala? — upitali.

— Vidjela sam jednu kad sam dolazila. Pogledala me je čudno.

— Nije u stvari loša — rekoh. — Malo šašava. To je sve.

— Zašto kažeš da je šašava? Imala je čudan pogled. Ima li nešto protiv vas?

— Mislim da ne, u stvari — reče Ellie. — Mislim da je sve to izmislila. Da smo je istjerali s njezine zemlje, tako nešto.

— Vjerujem da hoće novac — reče moja majka. — Takvi su Cigani. Naprave veliku buku katkada — o tome kako su ih izagnali na ovaj ili onaj način. Ali ubrzo prestanu kad dobiju nešto novca na svoje svrbljive dlanove.

— Ne volite Cigane — reče Ellie.

— Oni su lopovska banda. Oni nemaju stalan posao, a ne drže svoje ruke podalje od onoga što im ne pripada.

— Pa — reče Ellie — mi — mi se više ne brinemo.

Moja majka se oprostila i onda dodala: — Tko je mlada dama koja živi s vama?

Ellie objasni kako je Greta bila s njem tri godine prije udaje i kako bi joj bez Grete život bio jadan. — Greta je učinila sve da nam pomogne. Ona je divna osoba — reče Ellie. — Ne bih znala kako— kako da nastavim bez nje.

— Ona živi s vama ili je u posjeti?

— Pa — reče Ellie. Izbjegla je pitanje. — Ona — ona momentalno živi s nama jer sam iščašila gležanj i morala sam imati nekoga da pazi na mene. Ali sad sam opet zdrava.

— Za bračni par je najbolje da budu sami na početku braka — reče moja majka.

Stajali smo kod vratiju gledajući je kako maršira niz brijeg.

— Ona je veoma jaka ličnost — reče Ellie zamišljeno.

Ljutio sam se na Ellie, stvarno jako ljutio jer je pronašla i posjetila moju majku, a da mi nije ništa rekla. Ali kad se okrenula, pogledala me, malo podignuvši jednu obrvu, s neobičnim, poluplašljivim, poluzadovoljnim smiješkom male djevojčice.

Nisam mogao, a da se ne smekšam. — Kakav si ti lukav mali stvor — rekoh.

Ellie reče: — Pa i morala sam biti katkada, znaš.

— To je kao u jednoj Shakespeareovoj drami koju sam jednom vidio. Izvodili su je u mojoj školi. — Recitirao sam prilično smeteno: — Prevarila je svog oca pa može prevariti i tebe.

— Koga si ti glumio — Otela?

— Ne — rekoh — ja sam glumio oca djevojke. Zato se i sjećam tog govora, pretpostavljam. To je praktički jedino što sam morao reći.

— »Prevarila je svog oca pa može prevariti i tebe« — reče Ellie zamišljeno. — Nikad nisam prevarila svog oca koliko se sjećam. Možda i bih kasnije.

— Pretpostavljam da tvoju udaju za mene ne bi lijepo primio — rekoh. — Ništa bolje od tvoje maćehe.

— Da — reče Ellie. — Vjerojatno da ne bi. Bio je prilično konvencionalan, mislim.

Zatim mi se opet nasmiješila onim svojim smiješkom male djevojčice. — Pa tako pretpostavljam da bih morala biti kao Desdemona, prevariti svog oca i pobjeći s tobom.

— Zašto si toliko željela vidjeti moju majku upitah znatiželjno.

— Nije u tome stvar da sam je željela vidjeti — reče Ellie. — Ali sam se strašno neugodno osjećala zato što ništa ne poduzimam. Nisi spominjao majku često, ali sam shvatila da je uvijek učinila sve za tebe što je mogla. Uvijek pomagala i teško radila da ti pruži bolje školovanje i ostalo. I pomislila sam da ću ispasti vrlo podla i bahata zbog svog bogatstva ako joj ne priđem.

— Pa to ne bi bila tvoja greška nego moja.

— Da — reče Ellie — shvaćam da nisi htio da odem i vidim je.

— Misliš da imam kompleks manje vrijednosti zbog majke? To uopće nije istina, Ellie. Uvjeravam te da nije. Nije se radilo o tome.

— Ne — reče Ellie zamišljeno. — Sada to znam. Razlog je što nisi želio da se ponaša majčinski.

— Majčinski? — upitah.

Ellie reče: — Sad vidim da je ona osoba koja vrlo dobro zna što ljudi trebaju činiti. Hoću reći, ona bi željela da se baviš nekim poslom.

— Baš tako — rekoh. — Stalnim poslom. Da se skrasim.

— Sad to ne bi i onako mnogo značilo — reče Ellie. — Rekla bih da je to bio dobar savjet, ali to nikad ne bi bio pravi savjet za tebe, Mike. Ti nisi taj tip koji se može skrasiti. Ti ne želiš biti postojan. Ti želiš vidjeti sve i učiniti sve — biti na vrhu svijeta.

— Želim ostati ovdje s tobom u ovoj kući — rekoh.

— Za neko vrijeme, možda... I mislim — mislim da ćeš se uvijek htjeti vratiti ovdje. A i ja. Mislim da ćemo se vraćati ovamo svake godine i mislim da ćemo ovdje biti sretniji nego igdje drugdje. Ali ti ćeš željeti ići po svijetu. Htjet ćeš putovati, vidjeti i kupovati. Možda smišljati nove planove za uređenje vrta ovdje.

Možda ćemo ići pogledati talijanske parkove, japanske vrtove, perivoje svih vrsta.

— Život uz tebe izgleda vrlo uzbudljiv — rekoh. — Žao mi je što sam se ljutio.

— Ne smeta mi što si se ljutio — reče Ellie: — Ne bojim te se. — Onda doda mršteći se: — Tvojoj majci se Greta nije svidjela.

— Mnogim ljudima se ne sviđa — rekoh.

— Uključujući tebe.

— Gledaj, Ellie. To uvijek govoriš. Nije istina. Na početku sam samo bio ljubomoran na nju, to je sve. Sada se dobro slažemo. — Onda dodah: — Mislim da ona možda utječe na ljude tako da se osjećaju prilično defenzivno.

— G. Lippinoott je ne voli, zar ne? On misli da ona ima previše utjecaja na mene — reče Ellie.

— A ima li?

— Pitam se zašto to pitaš. Da, mislim da ima. Ali to je prirodno. Ona je prilično dominantna ličnost, a ja sam morala imati nekoga kome bih vjerovala i na koga bih se oslanjala. Nekoga tko se zanima za mene.

— I pobrine se da ideš vlastitim putem? — upitah je smijući se.

Ušli smo u kuću držeći se ispod ruke. Iz nekog razloga izgledalo je mračno tog popodneva. Pretpostavljam zato što je sunce upravo iščezlo s terase i ostavilo iza sebe dojam tame. Ellie reče: — Što je, Mike?

— Ne znam — rekoh. — Upravo sam osjetio da je netko prešao preko mog groba.

— Smrt te je prešla. To se zapravo tako kaže, zar ne? — upita Ellie.

Grete nije bilo nigdje. Posluga je rekla da je otišla u šetnju.

Sad kad je moja majka saznala sve o mom braku i vidjela Ellie, učinio sam ono što sam stvarno namjeravao učiniti već ranije. Poslao sam joj veliki ček. Poručio sam joj da se preseli u bolju kuću i da kupi sebi ješ pokućstva koje želi. Tako nešto.

Sumnjao sam naravno, da će uopće prihvatiti ček. To nije bio moj novac koji sam zaradio i stvarno se nisam mogao pretvarati da jest. Kao što sam i očekivao, poslala je ček natrag poderan na dva dijela s načrčkanom porukom: »Ne želim imati nikakvog posla s tim«, napisala je. »Nikad se nećeš promijeniti. Sada to znam. Neka ti bog pomogne«. Bacio sam pisamce pred Ellie.

— Pogledaj kakva je moja majka — rekoh. — Oženio sam se s bogatom djevojkom, živim od novca moje bogate žene i stara nadžak-baba to ne odobrava!

— Ne brini — reče Ellie. — Mnogi ljudi tako gledaju na to. Preboljet će. Ona te jako voli, Mike.

— Onda zašto me cijelo vrijeme želi promijeniti? Urediti me po svojoj šabloni.

Ja nisam majčin mali sinčić da me se modelira na način koji se njoj sviđa. Ja sam svoj gospodar. Odrastao sam. Ja sam ja!

— Ti si ti — reče Ellie — i ja te volim. Zatim, možda zato da me rastrese, reče nešto prilično uznemiravajuće.

— Što misliš o ovom našem novom sluzi? Nisam razmišljao o njemu, što bi o njemu trebalo misliti? Ako išta, bio mi je draži od prijašnjeg, koji se nije trudio da sakrije svoje nisko mišljenje o mom društvenu statusu.

— Dobar je — rekoh. — Zašto?

— Baš sam se pitala je li on možda iz službe sigurnosti.

— Iz sigurnosti? Na što misliš?

— Detektiv. Pomislila sam da je to možda organizirao stric Andrew.

— Zašto bi?

— Pa pretpostavljam zbog kidnapiran ja. U Americi, znaš, obično smo imali čuvare — naročito na ladanju.

Ješ jedna loša strana posjedovanja novca o kojoj ništa nisam znao!

— Kakva odvratna zamisao!

— Pa ne znam baš... Pretpostavljam da sam se navikla, što to smeta? Niti ne primjećuješ.

— Je li i njegova žena u tome?

— Morala bi biti, mislim, iako vrlo dobro kuha. Vjerujem da je stric Andrew ili možda Stanford Lloyd, koji god je od njih to smislio, isplatio našu prijašnju poslugu da ode i postavio ovo dvoje na njihovo mjesto. Bilo bi to sasvim lako.

— I da ti ne kaže? — Ješ uvijek nisam mogao vjerovati.

— Nikad ne bi ni pomišljali da mi kažu. Mogla bih stvoriti gužvu. U svakom slučaju, možda se varam u pogledu njih — nastavila je sanjarski — čovjek posumnja jer je naviknut na ljude te vrste oko sebe.

— Jadna mala bogata djevojka — rekoh bijesno.

Ellie to uopće nije smetalo.

— Pretpostavljam da je to prilično dobar opis — reče.

— Što sve ja doznajem o tebi, Ellie — rekoh.

17.

Kakva je misteriozna stvar san. Odeš u krevet brinući se o Ciganima i tajnim neprijateljima, detektivima ubačenim u tvoju kuću, o mogućnostima kidnapiran ja i stotinu drugih stvari, a san te od svega toga brzo udalji. Otputuješ jako daleko i ne znaš gdje si bio, ali kad se probudiš, probudiš se u jedan potpuno novi svijet, bez briga, bez bojazni. Umjesto toga, kad sam se probudio sedamnaestog rujna, osjećao sam se po* sebno uzbuđen.

— Divan dan — rekoh sam sebi s uvjerenjem. — Ovo će biti divan dan. — Stvarno sam tako mislio. Sličio sam onim ljudima na reklamama, koje nude kuda sve možeš otići i što sve možeš učiniti. Prešao sam u mislima svoje planove. Dogovorio sam se s majerom Phillpotom da se nađemo na jednoj rasprodaji u nekoj ladanjskoj kući udaljenoj oko 15 milja. Tamo je bilo dobrih stvari i već sam bio zapisao dvije-tri u katalog. Bio sam jako uzbuđen zbog svega toga.

Phillpot je bio dobro upućen u stilski namještaj, srebreninu i takve stvari, ne zato što je bio umjetnički nastrojen — bio je izrazito sportski tip — nego zato jer je imao znanja, čitava njegova obitelj je bila obrazovana.

Pregledavao sam katalog za vrijeme doručka. Ellie je sišla u jahaćem odijelu. Sad je jahala gotovo svakog jutra — katkada sama, katkada s Claudijem. Imala je američki običaj da pije kavu, sok od naranče i nešto ješ malo za doručak. Moj ukus sad kad ga nisam morao obuzdavati ni na koji način sličio je ukusu viktorijanskog posjednika! Volio sam imati mnogo jela na stolu. Jutros sam jeo bubrege, kobasice i slaninu. Vrlo ukusno.

— Što ćete vi raditi, Greta — upitah. Greta reče da će se naći s Claudijem Hardcastle na stanici u Market Chadwellu i da idu u London na bijelu rasprodaju.

Upitah je što to znači.

— Mora li sve tamo biti bijelo?

Greta me pogleda prezirno i reče da bijela rasprodaja znači prodaju kućne posteljine, ručnika, plahti itd. U Bond Streetu u jednom specijalnom dućanu bilo je nekih povoljnih prilika, a oni su joj bili poslali katalog.

Rekoh Ellie: — Ako Greta ide u London na cijeli dan, zašto se ti ne bi dovezla do-Bartingtona da se nađemo kod »Georgea«? Hrana je tamo vrlo dobra, barem tako kaže stari Phillpot. Spomenuo je da bi mogla doći. U jedan sat. Prođeš Market Chadwell i nakon tri milje skreneš. Mislim da postoje znakovi.

— Dobro — reče Ellie — doći ću. Pomogao sam joj da se popne na konja i ona je odjahala između drveća. Ellie je obožavala jahanje. Jahala je po krivudavim stazama, izbijala na pašnjake gdje je galopirala prije povratka kući. Manji auto sam ostavio za Ellie jer ga je bilo lakše parkirati, a sam sam uzeo Chrvslera.

Stigao sam u kuću u Bartingtonu baš kad je prodaja trebala započeti. Phillpot je već bio tamo i pričuvao mi mjesto.

— Ima nekih vrlo dobrih stvari — reče. — Par dobrih slika, Jedan Roimnev i jedan Reynolds. Ne znam interesira li vas to?

Odmahnuo sam glavom. Tog trenutka sam bio zainteresiran samo za moderne umjetnike.

— Tu je nekoliko trgovaca — nastavi Phillpot, —, Neki; su iz Londona. Vidite li onoga mršavog čovjeka tamo s rasječenom usnom? To je Cressington. Prilično je poznat. Niste doveli suprugu?

— Ne — rekoh — ona baš ne voli rasprodaje. U svakom slučaju, jutros baš nisam želio da dođe.

— Ne? Zašto?

— To će biti iznenađenje za Ellie — rekoh. — Jeste li primijetili artikl četrdeset dva?

Bacio je pogled u katalog a zatim pogledao po sobi.

— Hm. Onaj papirmaše stalak? Prilično lijep komad. Jedan od najboljih primjera papirmašea kojeg sam vidio. I stol je prilično vrijedan. Ima mnogo stalaka za stolove, ali ovo je jedan primjerak iz ranog razdoblja. Nikad ranije nisam vidio takvog.

Taj mali komad je bio inkrustriran prizorom Windsor Castlea, a na stranama imao bukete ruža, čičaka i žućkaste irske djeteline.

— U dobrom je stanju — reče Phillpot. Pogledao me znatiželjno. — Ja nikad ne bih pomislio da je takav vaš ukus, ali ...

— Ne, nije — rekoh. — Ovo je previše kićeno i ženskasto za mene. Ali Ellie to obožava. Za tjedan dana joj je rođendan i želim joj to pokloniti kao iznenađenje.

Zato nisam htio da sazna da danas licitiram. Ali znam da joj ništa ne bi pružilo više zadovoljstva. Stvarno će se iznenaditi.

Ušli smo, sjeli i dražba je počela. U stvari komad koji sam želio dostigao je prilično visoku cijenu. Oba londonska trgovca su se jako zainteresirala za njega, iako je jedan od njih bio toliko iskusan i rezerviran da se jedva moglo primijetiti gotovo nezatno pomicanje njegovog kataloga što je dražbovatelj pažljivo promatrao¹. Kupio sam i izrezbareni rokoko stolac za koji sam smatrao da će dobro pristajati u naše predsoblje, i neke ogromne brokatne zavjese u dobru stanju.

— No, vi ste se, čini se, dobro zabavljali — reče Phillpot ustajući čim je dražbovatelj završio jutarnju dražbu. — Hoćete li se vraćati poslije podne?

Odmahnuo sam glavom.

— Ne, nema ničeg u drugom dijelu dražbe što bih želio. Većinom pokušstvo za spavaću sobu, sagovi i takve stvari.

— I mislio sam da vas neće interesirati. No— reče pogledavši na sat — bolje je da krenemo. Hoćemo li se naći s Ellie kod »Georgea«?

— Da, doći će tamo.

— A — gđica Andersen?

— Ne, Greta je otišla u London — rekoh. — Otišla je na ono što se zove bijela rasprodaja. S gđicom Hardcastle, vjerujem.

— A, da, Claudia je rekla nešto o tome neki dan. Cijene plahti i takvih stvari su danas fantastične. Zna li što stoji jedna platnena jastučnica? 32 šilinga.

Nekoć smo je plaćali 6 šilinga.

— Dobro ste upućeni u kupovine za kućanstvo — rekoh.

— Čujem kad se moja žena tuži na njih. — Phillpot se nasmiješi. — Vi izgledate u punoj formi, Mike. Kao sretan veseljak koji prodaje pijesak.

— To je zato što sam dobio papirmaše stalak rekoh — ili u svakom slučaju, djelimično zbog toga. Jednostavno sam se jutros ustao sretan. Zna li one dane kad vam sve na ovom svijetu izgleda kako treba.

— Hm — reče Phillpot — budite oprezni. Takvo raspoloženje se smatra nagovještajem smrti.

— Nagovještaj smrti? To je neko škotsko vjerovanje, zar ne?

— To dolazi prije katastrofe, Mike — reče Phillpot. — Bolje bi bilo da obuzdate svoje veselje.

— Ne vjerujem ja u ta glupa praznovjerja — rekoh.

— Ni u ciganska proročanstva?

— Nismo vidjeli našu Ciganku u posljednje vrijeme. Barem ne posljednjih tjedan dana.

— Možda je otišla odavde — reče Phillpot. Zamolio me da ga odbacim autom.

Pristao sam.

— Nema potrebe da uzmemo dva auta. Možete me ovdje iskrcati na povratku, zar ne? što je s Ellie? Hoće li ona doći svojim autom?

— Da, doći će malim autom.

— Nadam se da će kod »Georgea« biti dobro jelo — reče Phillpot.

— Gladan sam.

— Jeste li što kupili? — rekoh. — Bio sam previše uzbuđen da bih primijetio.

— Da, morate biti sabrani kad licitirate. Morate paziti što rade trgovci. Ne, nisam ništa kupio. Jedanput ili dvaput sam licitirao, ali je sve uvelike prešlo moju cijenu.

Shvatio sam da iako Phillpot posjeduje ogromne površine zemlje unaokolo, njegov stvarni prihod nije velik. Njega bi se moglo opisati kao siromašnog čovjeka iako je bio veleposjednik. On bi jedino prodajem dobrog dijela zemlje mogao doći do novca za trošenje. Ali nije htio prodavati svoju zemlju. Obožavao ju je.

Stigli smo kod »Georgea« i našli već veliki broj parkiranih automobila. Neki su vjerojatno stigli s dražbe. Ali Ellin auto nisam primijetio. Ušli smo i ja sam se ogledao ne bih li je vidio, ali se ješ nije pojavila. Međutim, tek je bilo prošlo jedan.

Popili smo nešto za barom dok smo čekali da Ellie stigne. Bila je prilična gužva.

Pogledao sam u blagovaonicu; naš stol su ješ držali rezerviranim. Bilo je mnogo mještana koje sam poznavao, a za stolom kraj prozora sjedio je neki čovjek čije lice mi se činilo poznatim. Bio sam siguran da ga poznajem, ali se nisam mogao sjetiti kad i gdje sam ga upoznao. Nisam mislio da je odavde. Bio sam siguran da je tuđinac jer njegova odjeća nije odgovarala ovom kraju. Naravno, nailazio

sam na mnoge ljude ranije, i razumljivo je da se ne mogu lako sjetiti svih njih. Ali ovo je lice, pomislio sam, koje sam vidio nedavno. Nisam ga opazio na dražbi.

Vrhovna boginja kod »Georgea« pristupi mi šušajući svojem uobičajenom crnom svilom afektiranog edvardijanskog stila, koju je uvijek nosila, i reče: — Hoćete li uskoro sjesti za svoj stol, g. Rogers? Neki ljudi čekaju.

— Moja supruga će stići svakog časa.

Opet sam se pridružio Phillpotu. Pomislio sam da je možda Ellie pukla guma na autu.

— Bolje je da uđemo — rekoh. — čini se da se dosta uzrujavaju zbog toga. Danas je tu prilična gužva. Bojim se — dodah — da Ellie nije baš od onih najtočnijih.

Phillpot reče na svoj staromodan način: — Dame stavljaju sebi u zadatak da nas puste čekati, zar ne? Dobro, Mike, ako tako želite. Ući ćemo i početi s ručkom.

Ušli smo u blagovaonicu, izabrali odrezak i paštetu od bubrega a la carte i počeli.

— To stvarno nije lijepo od Ellie— rekoh — da nas ovako ostavi na cjedilu. — Dodao sam da je to vjerojatno zbog toga što je Greta u Londonu.

— Ellie je, znate, jako navikla na Gretinu pomoć kad se radi o sastancima, podsjeća je na njih, šalje je u točno vrijeme.

— Je li jako ovisna o gđici Andersen?

— U tom pogledu, jest — rekoh.

Nastavili smo jesti i prešli od odreska i paštete od bubrega na pitu od jabuka sa zbrčkanim komadom tobožnjeg kolača na vrhu.

— Pitam se nije li potpuno zaboravila — rekoh iznenada.

— Možda bi bilo najbolje da nazovete.

— Da, mislim da je to najbolje.

Otišao sam do telefona i nazvao. Javila se gđa Carson, kuharica.

— A, vi ste to, g. Rogers. Gđa Rogers ješ nije došla kući.

— Što to znači, nije došla kući? Otkuda?

— Nije ješ stigla kući s jahanja.

— Ali to je bilo nakon doručka. Nemoguće je da je jahala cijelo jutro.

— Ništa drugo nije rekla. Očekivala sam je.

— Zašto me niste nazvali ranije i obavijestili me o tome — upitah.

— Ne bih ni znala kako da dođem do vas. Nisam znala kamo ste otišli.

Rekao sam joj da sam kod »Georgea« u Bartingtonu i dao joj broj. Trebala je nazvati onog trenutka kad Ellie stigne ili kad dobije vijesti o njoj. Onda sam se vratio Phillpotu. Odmah je vidio na mom licu da nešto nije u redu.

— Ellie nije došla kući — rekoh. — Jutros je otišla na jahanje. To obično čini ujutro, ali to traje samo pola sata, najviše jedan sat.

— Nemojte se sad odmah zabrinuti prije potrebe, dečko — reče on ljubezno.

— Vi stanujete u vrlo pustom kraju, znate. Možda joj je konj ošepavio pa možda hoda do kuće. Sve to tresetište i prudine iznad šume. Nema nikoga u tom kraju po kome bi mogla poslati poruku ili tako nešto.

— Ako je odlučila promijeniti svoj plan i odjahati nekome u posjetu — rekoh — nazvala bi ovamo. Ostavila bi poruku za nas.

— Nemojte se odmah uspaničiti — reče Phillpot. — Mislim da je najbolje da odmah sad krenemo i izvidimo što je.

Dok smo išli prema parkiralištu, jedan drugi auto je odlazio. U njemu je bio čovjek kojeg sam spazio u blagovaonici i iznenada mi je sinulo tko je to. Stanford Lloyd ili netko sasvim sličan njemu. Pitao sam se što on može ovdje raditi. Možda je došao da nas posjeti? Ako je tako, čudno je što nas nije obavijestio. U autu s njim bila je žena koja je sličila Claudiji Hardcastle, ali ta je svakako u Londonu s Gretom, u kupovini. To me je sve zbunilo u priličnoj mjeri...

Dok smo se vozili, Phillpot me je pogledavao. Uhvatio sam jedanput njegov pogled i rekao prilično ogorčeno: — Dobro. Rekli ste jutros da je moje veselje nagovještaj smrti.

— Nemojte ješ o tome misliti. Mogla je pasti i iščašiti gležanj ili tako nešto.

Premda je ona prilično dobra jahačica — reče. — Vidio sam je. Ne vjerujem da je nesreća uistinu moguća.

Rekoh: — Nesreće se stalno događaju.

Vozili smo brzo i napokon stigli do ceste iznad prudina nad našim posjedom, ogledavajući se dok smo vozili. Tu i tamo smo zastajali da upitamo ljude.

Zaustavili smo nekog čovjeka koji je kopao treset i tu smo dobili prve vijesti.

— Vidio sam konja bez jahača — reče on. — Prije dva sata ili duže. Uhvatio bih ga, ali je odgalopirao kad sam mu se približio. Nikog drugog nisam vidio.

— Najbolje je da vozite kući — sugerirao je Phillipot — možda tamo ima vijesti o njoj.

Odvezli smo se kući, ali nije bilo vijesti. Potražili smo konjušara i poslali ga da odjaši preko tresetišta u potragu za Ellie. Phillipot je nazvao svoju kuću i poslao i odande jednog čovjeka. On i ja smo krenuli zajedno po stazi koja se penjala kroz šumu, po onom putu kojim je Ellie često išla i izbili smo na prudine.

Najprije nismo ništa vidjeli. Onda smo hodali uz rub šume prema mjestu na koje su izlazile druge staze i — našli smo je. Vidjeli smo nešto što je sličilo zbrkanoj hrpi odjeće. Konj se vratio i sad je stajao i brstio pokraj te zbrkane hrpe. Počeo sam trčati. Phillipot me je slijedio brže nego što bih pomislio da može čovjek njegovih godina.

Ona je bila tamo — ležala je u skvrčenoj gomili, a njeno-malo blijeđe lice je bilo okrenuto prema nebu. Rekao sam: — Ne mogu — ne mogu — i okrenuo lice na drugu stranu.

Phillipot je prišao i kleknuo pokraj nje. Gotovo odmah se digao.

— Dozvat ćemo liječnika — reče. — Shawa. On je najbliži. Ali — mislim da nema nikakve koristi, Mike.

— Mislite — ona je mrtva?

— Da — reče — ne treba se zavaravati.

— O bože! — rekao sam i okrenuo se. — Ne mogu vjerovati. Nije to Ellie.

— Izvolite, uzmite ovo — reče Phillipot. Izvadio je bočicu iz džepa, odvrnuo poklopac i dao mi je. Dobro sam povukao iz nje.

— Hvala — rekoh.

Uto je stigao konjušar i Phillipot ga pošalje po doktora Shawa.

18.

Shaw je stigao u rasklimanom starom landroveru. Pretpostavljam da je taj auto upotrebljavao za posjete izoliranim farmama po lošem vremenu. Jedva je pogledao nas dvojicu. Otišao je pravo do Ellie i nagnuo se nad nju. Onda je prišao nama.

— Već je mrtva tri ili četiri sata — reče. — Kako se to dogodilo?

Ispričao sam mu kako je otišla na jahanje kao obično ujutro nakon doručka.

— Je li imala ikakvu nesreću do sada kad je išla na jahanje?

— Ne — rekoh — bila je dobra jahačica.

— Znam da je bila dobra. Vidio sam je nekoliko puta. Jahala je od djetinjstva, kako sam čuo. Pitaو sam se je li nedavno možda doživjela kakvu nesreću koja je mogla djelovati na njene živce. Ako joj se konj poplašio...

— Zašto bi se? To je mirna životinja...

— Nema ništa opasnog u ovom konju — reče majer Phillpot. — On se dobro ponaša, nije nervozan. Je li slomila koju kost?

— Ješ nisam obavio kompletan pregled, ali naoko izgleda da nema nikakve povrede. Možda postoje unutarne. Mogao je biti šok, pretpostavljam.

— Ali ne umire se od šoka — rekoh.

— Ljudi su umirali i prije od šoka. Ako je imala slabo srce...

— U Americi su rekli da ima slabo srce ili u svakom slučaju neku manu.

— Hm. Nisam mogao baš naći nekog traga tome kad sam je pregledao. Ipak, nismo imali kardiograf. Svakako sad nema smisla u to ulaziti. Znat ćemo kasnije.

Nakon sudske istrage.

Pogledao me je obzirno, a onda me potapšao po ramenu.

— Idite kući i pravo-u krevet — reče. — Vi ste taj koji je pretrpio šok.

Na onaj neobičan način na koji se ljudi na selu iznenada stvore na licu mjesta, već je pokraj nas stajalo troje-četvero - jedan izletnik koji je došao s glavne ceste kad je vidio našu malu grupu, jedna žena

ružičastih obraza koja je, mislim, išla na jednu farmu prečacem, i jedan stari cestar. Oni su dobacivali uzvike i primjedbe.

— Jadna mlada gospođa.

— I tako mlada. Bačena s konja, je li?

— Nikad nisi siguran s konjima.

— To je gđa Rogers, je li? Amerikanka iz »The Towersa«?

Tek kad su svi drugi izrekli svoje čuđenje, stari je cestar progovorio.

Odmahujući glavom, reče:

— Mora da sam vidio kad se to dogodilo! Mora da sam vidio kad se to dogodilo.

Liječnik se oštro okomio na njega.

— Što ste vidjeli da se dogodilo?

— Vidio sam konja kako je uplašeno jurnuo.

— Jeste li vidjeli kad je gospođa pala?

— Ne, nisam. Jahala je na vrhu šume kad sam je vidio, a nakon toga sam okrenuo leđa i dalje tucao kamenje za cestu. A zatim sam čuo kopita, pogledao, i tamo je galopirao konj. Nisam ni pomislio da je došlo do nesreće. Pomislio sam da je možda gospođa sišla i pustila konja. Nije išao prema meni. Išao je u drugom pravcu.

— Niste vidjeli gospođu kako leži na zemlji?

— Ne, ne vidim baš dobro na daljinu. Vidio sam konja jer se ocrtao na horizontu.

— Je li sama jahala? Je li netko bio s njem ili blizu nje?

— Nitko nije bio blizu nje. Ne. Bila je sama. Jahala je nedaleko od mene, prošla mimo mene nastavljajući onim putom. Mislim da je krenula prema šumi. Ne, nikog nisam uopće vidio osim nje i konja.

— Možda ju je Ciganka prestrašila — reče žena ružičastih obraza. Ja se naglo okrenuh.

— Koja Ciganka? Kada?

— Mora da je to bilo — pa, mora da je to bilo prije tri ili četiri sata kad sam jutros išla niz cestu. Možda je bilo petnaest do deset, kad sam vidjela tu Ciganku.

Onu koja živi u kolibi u selu. Barem mislim da je to bila ona. Nisam bila dovoljno blizu da bih bila sigurna. Ali ona jedina hoda okolo u crvenu ogrtaču. Hodala je po stazi kroz drveće. Netko mi je rekao da je govorila neugodne stvari jednoj mladoj Amerikanki. Prijetila joj.

Govorila joj kako će se nešto loše dogoditi ako ne ode iz ovog kraja, čujem da je jako prijetila.

— Ciganka — rekoh. — Onda, gorko sam sebi, iako naglas: — »Ciganski posjed«, želio bih da nikad nisam vidio to mjesto.

Treći dio

19.

Neobično je kako se teško mogu sjetiti što se nakon toga događalo — hoću reći — onog što je slijedilo. Do tog trenutka, razumijete, sve mi je bilo jasno u glavi.

Samo sam bio u nedoumici gdje da počnem, to je bilo sve. Ali od tada, bilo je kao da je pao nož i presjekao moj život na dva dijela. Ono što se događalo nakon Elline smrti čini mi se kao nešto na što nisam bio spreman. Nastala je konfuzija svih tih ljudi, elemenata i događaja koje ja više nisam mogao kontrolirati. Stvari se nisu događale meni, nego oko mene. Tako se činilo.

Svi su bili prema meni vrlo ljubezni. čini se da se toga najbolje sjećam. Posrtao sam okolo i izgledao omamljen i nisam znao što bih. Greta je, sjećam se, bila u svom elementu. Ona je posjedovala onu zadivljujuću moć žene da preuzme kontrolu nad situacijem i zavlada njeme. Kad kažem zavlada, želim reći, svim onim malim nevažnim detaljima za koje se netko mora pobrinuti. Ja bih bio nesposoban da se time bavim.

Mislim da je prva stvar koje sam se jasno sjetio nakon što su odnijeli Ellie i ja se vratio u kuću — našu kuću — onu kuću — bio Shaw koji je išao sa mnom i obraćao mi se. Ne znam koliko je vremena proteklo. On je bio miran, ljubezan, razuman — i blago mi sve objašnjavao.

Organizacija. Sjećam se da je upotrijebio riječ organizacija. Kakva mrska riječ.

I sve ono što implicira. Sve ono što u životu ima pompozne nazive — ljubav — seks — život — smrt — mržnja, uopće nije ono što vlada egzistencijem. Njeme vladaju mnoge druge sitničave, ponižavajuće stvari. Stvari koje morate izdržati, stvari na koje se nikad ne misli sve dok se ne dogode vama. Vlasnici pogrebnog zavoda, dogovori oko sprovoda. I posluga koja ulazi u sobe i spušta rolete. Zašto bi se rolete trebale spuštati ako je Ellie mrtva? Uz sve ostale gluposti!

To je bio razlog, sjećam se, da sam bio jako zahvalan doktoru Shawu. On se bavio tim stvarima tako ljubezno i razumno, objašnjavajući mi blago zašto-se neke stvari moraj obaviti — govoreći prilično polako tako da bude siguran da sam shvatio.

Nisam znao kakva će biti istraga. Nikad nisam ni jednoj prisustvovao, činila mi se neobično nestvarnom, diletantskom. Istražitelj je bio sitan, pedantan čovjek sa cvikerima. Morao sam obaviti identifikaciju, opisati posljednji put kad sam vidio Ellie za doručkom i njen odlazak na uobičajeno jahanje i dogovor da se nađemo kasnije na ručku. Izgledala je, rekao sam, potpuno isto kao obično, savršeno zdrava.

Iskaz doktora Shawa je bio miran, nedefinitivan. Nikakve ozbiljne povrede osim slomljene ključne kosti i modrice kao posljedice pada s konja, ne baš ozbiljne prirode, nanesene u vrijeme smrti. Činilo se da se nije pomakla nakon pada. Smrt je nastupila praktički momentano. Nije postojala nikakva specifična povreda koja bi prouzročila smrt i on nije mogao dati drugo objašnjenje osim da je umrla od kljenuti srca prouzročene šokom. Koliko sam mogao razabrati iz medicinskih izraza koje je upotrebljavao, Ellie je jednostavno umrla od posljedica pomanjkanja disanja — od neke vrste gušenja. Njeni organi su bili zdravi, sadržaj želuca normalan.

Greta, koja je također dala iskaz, naglasila je s više odlučnosti nego ranije doktoru Shawu, da je Ellie prije tri ili četiri godine bolovala od nekoga srčanog oboljenja. Nikad nije ništa čula određeno, ali Ellina rodbina je povremeno govorila da joj je srce slabo i da mora paziti da ni u čemu ne pretjera. Nikad ništa određenije nije čula.

Onda je došao red na ljude koji su vidjeli ili bili u blizini u vrijeme nesreće.

Starac koji je kopao treset bio je prvi. Vidio je kako gospođa prolazi, bila je udaljena oko pedeset jardi. Znao je tko je ona iako nikad nije govorio s njem. Ona je bila gospodarica nove kuće.

— Poznavali ste je iz viđenja?

— Ne, ne baš iz viđenja, ali sam prepoznao konja, gospodine. Ima bijeli čuperak nad kopitom. Ranije je pripadao gospodinu Carevju iz Shettlegrooma. Uvijek sam o njemu slušao da je miran i dobro se ponaša, pogodan za žene.

— Je li bilo kakvih neprilika s njim kad ste ga vidjeli? Je li se poigravao na bilo koji način?

— Ne, bio je dosta miran. Jutro je bilo lijepo. Nije bilo unaokolo mnogo ljudi, rekao je.

Nije ih mnogo primijetio. Ta dotična staza preko tresetista se nije mnogo upotrebljavala osim povremeno kao prečac prema jednoj od farmi. Druga staza ju je sjekla na razdaljini od oko milje. Vidio je jednog ili dva prolaznika tog jutra.

Ništa posebno — jedan na biciklu, drugi pješice. Bili su mu predaleko da ih prepozna, a i nije baš obraćao pažnju. Ranije, rekao je, prije nego što je vidio gospođu na konju, vidio je staru gđu Lee ili je bar tako mislio. Išla je po stazi prema njemu, a onda je skrenula i ušla u šumu. često je šetala preko tresetista i ulazila ili izlazila iz šume.

Istražitelj je upitao zašto gđa Lee nije u sudnici. Mislio je da je dobila poziv da prisustvuje. Rekli su mu da je gđa Lee napustila selo prije nekoliko dana — nitko ne zna točno kada. Nije ostavila nikakvu adresu. To nije bio njen običaj. Često je odlazila i vraćala se a da nikog nije obavijestila, pa tako u tome nije bilo ničeg neobičnog. U stvari, jedan ili dva čovjeka su izjavili da misle da je već bila napustila sek> prije nesreće. Istražitelj se opet obratio starcu.

— Mislite da je to ipak bila gđa Lee koju ste vidjeli?

— Ne bih baš mogao reći. Ne bih htio tvrditi. To je bila jedna visoka žena, koračala je velikim koracima i nosila crveni ogrtač kakav je katkada nosila gđa Lee. Ali nisam je bolje zagledao. Bio sam zaposlen. Mogla je biti ona, a možda i netko drugi. Tko zna.

Što se ostalog tiče, ponovio je ono što je rekao nama. Vidio je ženu koja je projahala u blizini, i prije ju je često viđao. Nije obraćao nikakvu posebnu pažnju.

Tek kasnije je vidio konja koji je galopirao sam. činilo se da ga je nešto uplašilo, rekao je. — Barem tako bi moglo biti. — Nije znao reći koliko je bilo sati. Moglo je biti jedanaest, možda ranije. Vidio je konja mnogo kasnije, u daljini, činilo se da se vraća prema šumi.

Tada me je istražitelj opet pozvao i postavio mi ješ nekoliko pitanja o gđi Lee — gđi Esther Lee iz Vine Cottagea.

— Vi i vaša supruga ste je poznavali iz viđenja?

— Da — rekoh — prilično dobro.

— Jeste li razgovarali s njem?

— Jesmo, nekoliko puta. Ili bolje rečeno — dodah — ona je razgovarala s nama.

— Je li vam ikad prijetila, vama ili vašoj supruzi?

Zastao sam na trenutak.

— Na neki način jest — rekoh polako. — Ali nikad nisam pomislio...

— Nikad niste pomislili što?

— Nikad nisam pomislio da to ozbiljno misli.

— Je li to tako zvučalo kao da ima nešto protiv vaše supruge?

— Moja supruga je to jedanput rekla. Rekla je da misli da ona ima nešto posebno protiv nje, ali nije mogla shvatiti zašto.

— Jeste li joj vi ili vaša supruga ikad naredili da se gubi s vašeg posjeda, prijetili joj, postupali grubo s njem na bilo koji način?

— Napadi su dolazili samo s njene strane.

— Jeste li ikad dobili dojam da je neuravnotežena?

Razmislio sam. — Da — rekoh. — Pomislio sam da ona vjeruje da zemljište na kojem smo sagradili kuću pripada njoj ili njenom plemenu ili kako se već nazivaju.

To je bila neka vrsta opsesije u nje. — Dodao sam polako: — Mislim da je postajala sve gora, sve više opsjednuta tom idejom.

— Razumijem. Nikad nije pokušala fizičko nasilje prema vašoj supruzi?

— Ne — rekoh polako. — Ne bi bilo pošteno da to izjavim. To je sve bilo — pa, nekakva ciganska upozorenja: »Doživjet ćete nesreću ako ostanete, na vas će pasti prokletstvo ako ne odete«.

— Je li spomenula riječ smrt?

— Mislim da jest. Nismo je shvaćali ozbiljno. Barem — ispravih se — ja nisam.

— Mislite da vaša supruga jest?

— Bojim se da katkada jest. Stara je, znate, znala biti prilično zastrašujuća.

Mislim da u stvari nije bila odgovorna za ono što kaže ili čini.

Preliminarna istraga je završila kad je istražitelj odgodio istragu za četrnaest dana. Sve je ukazivalo na smrt izazvanu nesretnim slučajem, ali nije bilo dovoljno dokaza da se ustanovi što je bio uzrok nesretnog slučaja. On je odgodio istražni postupak dok ne dobije izkaz Esther Lee.

20.

Dan nakon istrage otišao sam majeru Phillpotu i rekao mu otvoreno da želim njegovo mišljenje. Netko koga je starac kopajući treset prepoznao kao gđu Esther Lee bio je viđen kako ide onog jutra uzbrdo prema šumi.

— Vi poznate staru — rekoh. — Mislite li vi stvarno da bi ona bila u stanju prouzročiti nesreću zlonamjerno?

— Ne mogu to u stvari vjerovati, Mike — reče on. — Da bi se učinilo tako nešto potreban je jak motiv — osveta zbog neke osobne uvrede koja vam je nanesena.

Tako nešto. A što joj je Ellie ikad učinila? Ništa.

— čini se luda i pomisao, znam. Zašto se stalno pojavljivala na taj čudni način, prijeteci Ellie, govoreći joj da ode? Čini se da je imala nešto protiv nje, ali kako je mogla imati nešto protiv nje? Nikad ranije nije upoznala ni vidjela Ellie. što je Ellie bila njoj osim savršeno nepoznate Amerikanke? Ne postoji nikakva prošlost, nikakva veza između njih dvije.

— Znam, znam — reče Phillpot. — Ne mogu a da ne pomislim, Mike, da tu postoji nešto što mi ne razumijemo. Ne znam koliko puta je vaša supruga bila u Engleskoj prije braka. Je li ikad živjela u ovom dijelu svijeta bilo kada?

— Ne, siguran sam u to. To je sve tako teško. Ja u stvari ne znam ništa o Ellie.

Naime, koga je poznavala, kamo je išla. Mi smo se samo — sreli. — Obuzdao sam se i pogledao ga. Rekao sam: — Vi ne znate kako smo se upoznali, zar ne? Ne — nastavio sam. — Ne biste pogodili ni za sto godina kako smo se upoznali. — Iznenada, protiv svoje volje, počeo sam se smijati. A onda sam se pribrao.

Osjetio sam da sam blizu histerije.

Vidio sam njegovo strpljivo ljubezno lice kako čeka da se saberem. On je, bez sumnje, bio uslužan čovjek.

— Tu smo se upoznali — rekoh. — Ovdje na »Ciganskom posjedu«. Čitao sam oglasnu ploču o prodaji »The Towersa«, a onda pošao po cesti uzbrdo, jer me je interesiralo to mjesto. Tako sam je prvi put vidio. Stajala je ispred jednog drveta. Prestrašio sam je — ili

je možda ona prestrašila mene. U svakom slučaju, tako je sve počelo. Tada smo došli živjeti ovdje na to prokleta, opako mjesto koje donosi nesreću.

— Jeste li cijelo vrijeme osjećali da će donijeti nesreću?

— Ne. Da. Ne. Ne znam zapravo. Nikad to nisam htio priznati. Nikad to nisam htio priznati. Ali mislim da je ona znala. Mislim da se ona bojala čitavo vrijeme. — Onda rekoh polako: — Mislim da je netko namjerno želio da je plaši.

On reče prilično oštro: — što hoćete reći time? Tko ju je želio plašiti?

— Po svoj prilici Ciganka. Ali nekako nisam sasvim siguran u to... Imala je običaj da čeka Ellie u zasjedi, znate, da joj govori da će joj to mjesto donijeti nesreću.

Da joj govori da mora otići odavde.

— Koješta! — Govorio je ljutito. — želio bih da sam više o tome bio obaviješten.

Govorio bih sa starom Esther. Rekao bih joj da ne smije to raditi.

— A zašto je to činila? Što ju je natjeralo?

— Kao mnogo ljudi, voli se praviti važnom reče Phillpot. — Voli da opominje ljude ili da im gata i proriče sreću. Voli se pretvarati da zna budućnost.

— Pretpostavimo — rekoh polako — da joj je netko davao novac. Rekli su mi da voli novac.

— Da, jako voli novac. Da joj je netko plaćao — to je ono što sumnjate? što vas je ponukalo da to pomislite?

— Narednik Keene — rekoh. — Nikad sam ne bih došao na tu pomisao.

— Razumijem. — Odmahne sumnjičavo glavom.

— Ne mogu vjerovati — reče — da bi ona namjerno pokušala uplašiti vašu suprugu u toj mjeri da prouzroči nesreću.

— Možda nije računala na fatalne posljedice. Možda je nešto učinila da preplaši konja — ispustila praskalicu ili mahnula komadom bijelog papira ili tako nešto.

Katkada sam, znate, stvarno osjećao da ona ima nešto sasvim osobno protiv Ellie, iz nekog razloga koji ja ne znam.

— To zvuči sasvim nevjerovatno.

— Ovo mjesto nije nikad njoj pripadalo? — upitah. — Zemlja, mislim.

— Ne. Cigane su možda opominjali više puta da se maknu s ovog posjeda. Njih uvijek tjeraju od nekuda, ali sumnjam da oni zadržavaju dugotrajnu ogorčenost zbog toga.

— Ne — rekoh. — To bi bilo nevjerojatno. Ali se ipak pitam je li bila ogorčena iz nekog razloga za koji mi ne znamo.

— Zbog razloga za koji mi ne znamo — kakvog razloga?

Malo sam razmišljao.

— Sve što kažem zvučat će fantastično. Recimo da ju je, kao što je Keene natuknuo, netko plaćao da to čini. što je taj želio? Recimo da nas je htio oboje otjerati odavde. Koncentrirao se na Ellie, ne na mene jer se ja ne bih toliko uplašio kao Ellie. Oni su plašili nju da bi je otjerali a kroz to nas oboje. Ako je tako, mora postojati neki razlog. Možda želi da ovo zemljište ponovno dođe na prodaju. Netko, recimo, želi našu zemlju. — Zastao sam.

— To je logična pretpostavka — reče Phillpot — ali ja ne znam za nikakav razlog da to netko želi.

— Nekakvo važno nalazište rude — natuknuo sam — o kojem nitko ne zna.

— Hm, u to sumnjam.

— Nešto kao zakopano blago. Znam da to zvuči apsurdno. Ili sakriveni novac neke velike pljačke banke.

Phillpot je ješ uvijek odmahivao glavom, ali sada već manje energično.

— Jedini prijedlog — rekoh — bio bi otići jedan korak natrag kao što ste sada učinili — naći osobu koja je plaćala gđu Lee. To bi mogao biti neki nepoznati Ellin neprijatelj.

— Ali ne možete se sjetiti nikoga tko bi to mogao biti?

— Ne. Ovdje nije nikoga poznavala. U to sam siguran. Nije imala nikakve veze s ovim mjestom. — Digoh se. — Hvala što ste me saslušali — rekoh.

— Želio bih da sam vam više mogao pomoći. Izišao sam kroz vrata, opipavajući ono što sam nosio u džepu. Zatim, s iznenadnom odlukom okrenuo sam se na peti i vratio u sobu.

— Nešto bih vam želio pokazati — rekoh. — Zapravo namjeravao sam to pokazati naredniku Keeneu i vidjeti što on može iz toga

razabrati.

Zagrabio sam u džep i izvadio kamen oko kojeg je bio omotan zgužvan komadić papira s tiskanim slovima.

— Ovo je ubačeno jutros kroz prozor naše blagovaonice — rekoh. — Začuo sam prasak stakla dok sam silazio niz stube. Jednom nam je, tek kad smo-se uselili, bio ubačen kamen kroz prozor. Ne znam je li to ista osoba ili nije.

Skinuo sam papirnati omot i pružio mu ga. Bio je to prljav, grub komad papira. Na njemu su bila slova tiskana prilično blijedom tintom. Phillipot natakne naočale i sagne se nad papir. Poruka je bila sasvim kratka. Na njoj je stajalo samo: Osoba koja je ubila vašu ženu bila je žena.

Phillipot podigne pogled.

— Neobično — reče. — Je li i prva poruka koju ste dobili bila tiskanim slovima?

— Ne mogu se sada sjetiti. To je bilo samo upozorenje da odemo odavde. Ne mogu se sad čak ni sjetiti točnih riječi. Svakako, činilo se sasvim sigurnim da je to djelo huligana. Ovo nije sasvim isto.

— Mislite da je to ubacio netko tko nešto zna?

— Vjerojatno je to samo glupa, okrutna pakost onih koji pišu anonimna pisma. Danas po selima ima dosta toga, znate.

Vratio mi je papir.

— Ali mislim da vas je vaš instinkt dobro vodio — da to odnesete naredniku Keeneu. On će više znati o ovim anonimnim pismima nego ja.

Našao sam narednika Keenea na policijskoj stanici, i bio je stvarno zainteresiran.

— Ovdje se događaju čudne stvari — reče on.

— Što mislite da ovo znači? — upitah.

— Teško je reći. Mogla bi biti samo pakost sa svrhom da optuži neku određenu osobu.

— Pretpostavljam da optuži gđu Lee?

— Ne, mislim da ne bi bilo tako sročeno. Moglo* bi biti — želio bih da je tako — moglo bi biti da je netko nešto vidio ili čuo — čuo neku buku ili vrisak ili konja koji je projurio pokraj nekoga, a taj je ubrzo nakon toga vidio ili susreo neku ženu. Ali ovo znači da je to neka druga žena a ne Ciganka, jer svatko misli da je Ciganka ionako

upletena u ovaj slučaj. Pa tako zvuči kao da se mislilo na drugu, potpuno drugu ženu.

— Što je sa Cigankom? — rekoh. — Jeste li što čuli o njoj ili je našli?

On odmahne polako glavom.

— Znamo neka mjesta na koja je običavala ići kad bi otišla odavde. U East Angliju. Tamo je u ciganskom plemenu imala prijatelje. Međutim, kažu da nije bila tamo, ali oni ne bi priznali i da je bila. Oni drže zajedno, znate. Ona je u ovim krajevima prilično poznata po viđenju, ali je nitko nije vidio. Ipak mislim da nije otišla sve do East Anglije.

Bilo je nečeg čudnog u načinu na koji je izrekao ove riječi.

— Ne razumijem baš.

— Pogledajte na to ovako: uplašena je. Ima dobar razlog da bude. Prijetila je vašoj ženi, plašila je, i sad je, recimo, prouzročila nesretni slučaj i vaša je žena umrla. Policija će je goniti. Ona to zna, i zavući će se u mišju rupu, tako reći.

Udaljit će se od nas koliko god može. I neće se htjeti pojaviti. Plašila bi se javnih prometnih sredstava.

— Ali vi ćete je naći? Ona je žena upadljive vanjštine.

— Da, pronaći ćemo je na kraju. To zahtijeva neko vrijeme. To jest, ako je tako bilo.

— A vi mislite da je bilo drukčije.

— Pa, znate li što sam se pitao cijelo vrijeme. Je li joj netko plaćao da govori ono što je govorila.

— Onda bi se ješ više trudila da pobjegne.

— Ali i netko drugi bi se trudio. Morate misliti na to g. Rogers. rekoh polako — osoba koja ju naime je plaćala.

— Da.

— Pretpostavimo da je to bila jedna žena koja ju je plaćala.

— I pretpostavimo da netko nešto zna o tome. I tako počinju stizati anonimne poruke. Ta žena bi se također bojala. Ona nije namjeravala da se tako dogodi, znate. Međutim, koliko god je navela Ciganku da toliko preplaši vašu ženu da je otjera odavde, nije imala namjeru da prouzroči smrt gđe Rogers.

— Ne — rekoh — smrt nije bila prouzročena hotimično. Trebalo nas je samo prestrašiti — prestrašiti moju ženu i mene da odemo.

— A sada tko će se bojati? Žena koja je prouzročila nesretni slučaj. A to je gđa Esther Lee. A ona će se opravdati, zar ne? Reći će da to nije u stvari njeno djelo.

Priznat će čak da su joj plaćali da to čini. I spomenut će jedno ime. Reći će tko ju je plaćao. A nekome se to ne bi svidjelo, zar ne g. Rogers?

— Mislite na tu nepoznatu ženu za koju pretpostavljamo da postoji, iako ne znamo ništa sigurno?

— Muškarca ili ženu, onog koji ju je plaćao. I taj netko će je htjeti ušutkati vrlo brzo, zar ne?

— Mislite da bi ona mogla biti mrtva?

— Mogućnost postoji, zar ne? — reče Keene. A zatim sasvim naglo promijeni predmet razgovora. — Znete ono mjesto nazvano »Folly«, g. Rogers? Ono koje imate na vrhu šume?

— Da — rekoh — što je s tim? Moja žena i ja smo ga dali malo popraviti i preurediti. Običavali smo ići tamo povremeno ali ne prečesto. Barem ne u posljednje vrijeme. Zašto?

— Vidite, istraživali smo naokolo. Pogledali smo u taj »Folly«. Nije bilo zaključano.

— Ne — rekoh — nikad se nismo trudili da zaključavamo. Nije bilo ničeg vrijednog tamo, samo nekoliko komada nevažnog pokućstva.

— Pomislili smo da ga je možda gđa Lee upotrebljavala, ali nismo našli nikakvog traga. Ipak, našli smo ovo. Namjeravao sam vam svakako pokazati. — Otvorio je ladicu i izvadio mali fini zlatom optočeni upaljač. Bio je to ženski upaljač s dijamantnim inicijalom — slovo C. — Nije li slučajno pripadao vašoj supruzi?

— Ne s inicijalom C. Ne, nije Ellin — rekoh. — Nije imala ništa sličnog. A nije ni od gđice Andersen. Ona se zove Greta.

— Bio je tamo gdje ga je netko morao ispustiti. To je prvoklasna stvar — skupa.

— C — rekoh, ponavljajući zamišljeno inicijal. — Ne mogu se sjetiti nikoga tko je bio s nama čiji je inicijal C osim Core — rekoh. — To je maćeha moje žene, gđa Van Stuyvesant, ah" ja je zaista ne mogu zamisliti kako se probija u »Folly« po toj zaraštenoj stazi. A i u svakom slučaju, ona već nije s nama dosta dugo. Oko mjesec dana. Mislim da je nikad nisam vidio da upotrebljava taj upaljač. Možda ne bih ni primijetio — rekoh. — Gđica Andersen bi mogla znati.

— Uzmite ga sa sobom i pokažite joj ga.

— Dobro. Ali ako je tako, ako je Corin, čudno je da ga nismo nikad primijetili kad smo bili u »Follyju«. Tamo nema mnogo stvari. Nešto takvo bi se moralo primijetiti da leži na podu — bio je na podu?

— Da, sasvim uz kauč. Naravno, svatko bi mogao upotrebljavati taj »Folly«.

Znate, to je pogodno mjesto-za susret ljubavnika u bilo koje doba. Govorim o mještanima. Ali nije vjerojatno da bi oni posjedovali takvu stvar.

— Tu je Claudia Hardcastle — rekoh — ali sumnjam da bi ona imala nešto tako luksuzno, a i što bi ona radila u »Follyju«?

— Ona je bila dobra prijateljica vaše supruge, zar ne?

— Da — rekoh. — Mislim da je ona bila Ellina najbolja prijateljica ovdje.

— Ah — reče narednik Keene. Pogledao sam ga čvrsto. — Ne mislite valjda da je Claudia Hardcastle bila Ellin neprijatelj? To bi bilo apsurdno.

— Čini se da ne postoji razlog, slažem se, ali nikad niste na čistu sa ženama.

— Pretpostavljam — počeo sam i onda stao, jer bi ono što sam htio reći izgledalo prilično čudno.

— Da, g. Rogers?

— Vjerujem da je Claudia Hardcastle bila ranije udata za jednog Amerikanca — po imenu Lloyd. U stvari, to je ime glavnog skrbnika moje žene u Americi — Stanford Lloyd. Ali mora da postoji na stotine Llovdova a i onako, to bi bila samo podudarnost da je ista osoba. A i kakve bi to imalo veze sa svim tim?

— Čini se nevjerojatnim. Ali opet — stao-je.

— Čudno je da sam vjerojatno vidio Stanforda Lloyda ovdje na dan nesreće — ručao je kod »Georgea« u Bartingtonu.

— Nije vas došao posjetiti? Odmahnuh glavom.

— Bio je u društvu s nekom ženom sličnom gđici Hardcastle. Ali vjerojatno sam pogriješio. Vi, pretpostavljam, znate da nam je kuću gradio njezin brat?

— Zanima li nju kuća?

— Ne — rekoh. — Mislim da joj se ne sviđa — ona ne voli stil arhitekture svog brata. — Onda sam ustao. — Neću vas duže

zadržavati. Nastojte naći Ciganku.

— Nećemo je prestati tražiti, to vam obećavam. Istražitelj je također treba.

Oprostio sam se i izašao iz policijske stanice. I kako se često događa kad iznenada sretnete nekoga o kome ste upravo pričali, Claudia Hardcastle izađe iz pošte baš kad sam ja prolazio mimo. Oboje se zaustavimo. Sa zbunjenošću, koju svatko osjeća kad sretnete nekoga koji je nedavno imao smrtni slučaj, ona reče: — Toliko mi je žao zbog Ellie, Mike. Više vam ništa neću reći. Surovo je kad ljudi o tome puno pričaju. Ali ja moram — moram reći samo to.

— Znam — rekoh. — Vi ste bili vrlo ljubezni s Ellie. Doprinjeli ste da se osjeća ovdje ugodno. Bio sam vam zahvalan.

— Ima nešto što bih vas htjela pitati i mislim da je to bolje sada, prije nego što odete u Ameriku, čujem da idete uskoro.

— Cim budem mogao. Moram se tamo pobrinuti za mnoge stvari.

— Samo bih htjela — ako budete prodavali kuću, mislila sam da ćete to pokrenuti prije nego što odete... No, ako je tako — ako je tako, htjela bih imati pravo prvenstva kod kupnje.

Zabuljio sam se u nju. Ovo me je stvarno iznenadilo. Bila je to posljednja stvar koju bih očekivao.

— Hoćete reći da biste je željeli kupiti? Mislio sam da vam čak nije ni stalo do takvog stila arhitekture.

— Moj brat Rudolf mi je rekao da je to najbolja kuća koju je napravio. Rekla bih da on zna. Očekujem da ćete tražiti ogromnu cijenu za nju, ali ja mogu platiti.

Da, željela bih je kupiti.

Nisam mogao a da ne pomislim koliko je to čudno. Nikad nije pokazivala da i malo cijeni našu kuću kad je dolazila. Pitao sam se, kao što sam se pitao i koji put ranije, kakve su stvarne veze između nje i njezina polubrata. Je li gajila veliku privrženost prema njemu? Katkada sam gotovo pomislio da ga ne voli, možda mrzi.

Svakako je govorila o njemu na jedan vrlo čudan način. Ali kakvi god bili njeni osjećaji, nešto joj je značilo — nešto važno. Polako sam odmahnuo glavom.

— Mogu razumjeti da možda smatrate da bih želio prodati posjed i otići odavde zbog Elline smrti — rekoh. — Ali to u stvari uopće nije tako.

Živjeli smo ovdje i bili sretni i to je mjesto na kojem ću je se najbolje sjećati.

Neću prodati »Ciganski posjed« ni po koju cijenu. U to budite sasvim sigurni.

Pogledi nam se susretoše. Bio je to kao dvoboj među nama. A onda se njen spusti.

Prikupio sam svu odvažnost i prozborio:

— Mene se to ne tiče, ali vi ste jednom bili udati. Je li ime vašeg bivšeg supruga Stanford Lloyd?

Pogledala me na trenutak bez riječi. Zatim naglo reče: — Da — i ode.

21.

Konfuzija — To je sve čega se mogu sjetiti gledajući unatrag. Novinari koji su postavljali pitanja, željeli intervju — more pisama i brzojava — Greta koja je izlazila na kraj sa svim tim.

Prva zaista zapanjujuća stvar je bila da Ellina obitelj nije, kao što smo pretpostavljali, u Americi. Bio je to priličan šok kad smo saznali da je većina njih u stvari u Engleskoj. Bilo je razumljivo, možda, da je Cora Van Stuyvesant tu. Ona je bila nemirna žena, uvijek je jurila u Evropu — u Italiju, Pariz, London i opet natrag u Ameriku — u Palm Beach, ili na Zapad na ranč; posvuda. Na sam dan Elline smrti nije bila udaljena više od pedeset milja, jer je ješ uvijek tjerala svoj hir da ima kuću u Engleskoj. Dojurila je u London na dva-tri dana i otišla novim agentima za prodaju nekretnina sa zahtjevima da se ogledaju za kućom ponovno; kružila je po okolici pregledavajući tog dana ješ pola tuceta kuća.

Stanford Lloyd, uspostavilo se, doletio je istim avionom u London na jedan poslovni sastanak. Ti su ljudi znali za Ellinu smrt iz novina, a ne iz brzojava koje smo poslali u Ameriku.

Nastala je jedna ružna svađa o tome gdje bi se Ellie trebala sahraniti. Mislio sam da je sasvim prirodno da se sahrani ovdje gdje je umrla, ovdje gdje smo ona i ja živjeli.

Ali Ellina obitelj se tome žestoko usprotivila, željeli su da se tijelo prenese u Ameriku u dogledno vrijeme i tamo sahrani s njenim precima — gdje počivaju njen djed, otac, njena majka i ostali. Mislim da je to u stvari prirodno kad se bolje promisli.

Andrew Lippincott je stigao da razgovara sa mnom o tome. On je postavio svar razumno.

— Ona nije ostavila nikakve upute o tome gdje bi željela biti sahranjena — naglasio mi je.

— Zašto bi? — upitao sam žestoko. — Koliko joj je bilo godina — dvadeset jedna? Kad imate dvadeset jednu godinu, ne mislite na smrt. Onda ne mislite o tome gdje želite biti sahranjeni. Da smo ikad mislili o tome, vjerojatno bismo željeli biti sahranjeni negdje zajedno čak i da ne umremo u isto vrijeme. Ali tko misli o smrti u cvijetu mladosti?

— To je ispravno zapažanje — reče g. Lippincott. Tada doda: — Bojim se da ćete i vi morati u Ameriku, znate. Tamo ima mnogo poslova kojima se morate pozabaviti.

— Kakvih poslova? Što ja imam s poslovima?

— Mnogo — reče. — Zar ne shvaćate da ste vi glavni korisnik po oporuci?

— Mislite zato što sam najbliži Ellin rod ili tako nešto?

— Ne. Po oporuci.

— Nisam znao da je ikad napravila oporuku.

— Jest — reče g. Lippincott. — Ellie je bila prilično poslovna mlada žena. I morala je biti, znate, živjela je usred toga. Napravila je oporuku kad je postala punoljetna i gotovo neposredno nakon vjenčanja. Pohranila ju je kod svog advokata u Londonu sa zahtjevom da se jedna kopija pošalje meni. — Oklijevao je i onda rekao: — Ako stvarno dođete u Ameriku, što vam savjetujem, također smatram da biste trebali povjeriti svoje poslove nekom uglednom advokatu tamo.

— Zašto?

— Jer kad se radi o velikom kapitalu, mnogo nekretnina, vrijednosnih papira, nadzoru nad udjelima u različitim industrijama, trebat će vam tehnički savjeti.

— Nemam sposobnosti da se brinem o takvim stvarima — rekoh. — Stvarno nemam.

— Potpuno vas razumijem — reče g. Lippincott.

— Ne bih li mogao čitavu stvar predati u vaše ruke?

— Mogli biste.

— Pa onda zašto da ne?

— Ipak mislim da bi vas trebao netko drugi zastupati. Ja već zastupam neke članove obitelji, pa bi se mogao pojaviti sukob interesa. Ako sve prepustite meni, pobrinut ću se da vaše interese čuva jedan jako sposoban advokat.

— Hvala — rekoh. — Vrlo ste ljubezni.

— Ako bi smio biti malo indiskretan — činilo se da mu je malo neugodno — prilično me razveselila pomisao da je Lippincott indiskretan.

— Da? — rekoh.

— Savjetovao bih vam da budete vrlo oprezni kad nešto potpisujete. Bilo kakve službene dokumente. Prije nego što ih potpišete, pročitajte ih temeljito i pažljivo.

— A hoću li te dokumente o kojima govorite razumjeti ako ih pročitam?

— Ako vam nije sve jasno, predat ćete ih svom pravnom savjetniku.

— Upozoravate li me vi na nekog ili nešto? — rekoh odjednom zainteresiran.

— Ovo nije pitanje na koje mogu odgovoriti reče g. Lippincott. — Samo ću reći ovoliko: kad se radi o velikim sumama novca, preporučljivo je nikome ne vjerovati.

Ipak me je upozoravao na nekoga, ali nije mi namjeravao nikoga imenovati. To sam vidio. Da li na Coru? Ili je sumnjao — možda već duže vrijeme na Stanforda Llovda, tog bankara punog fraza i prijaznosti, tako bogatog i bezbrižnog, koji je nedavno bio ovdje »poslovno«? Ili je to možda stric Frank koji bi mi se mogao obratiti s nekim naoko uvjerljivim dokumentima? Iznenada sam vidio sebe kao jednoga naivnog glupana, koji pliva u jezeru okružen neprijateljski raspoloženim krokodilima, a svi s farizejskim osmjesima prijateljstva.

— Svijet je pokvaren — reče g. Lippincott.

Bilo je to glupo, ali sam ga sasvim iznenada upitao: — Ima li itko koristi od Elline smrti? Pogledao me je oštro.

— To je vrlo neobično pitanje? Zašto to pitate?

— Ne znam — rekoh — upravo mi je palo na pamet.

— Vi imate koristi.

— Naravno — rekoh. — To uzimam za gotovo. Htio sam, u stvari reći koristi li nekom drugom?

G. Lippincott je ostao dosta dugo bez riječi.

— Ako mislite — reče — da bi Fenellina oporuka koristila nekim drugim ljudima po ostavštini, to stoji, u manjoj mjeri. Neki stari sluge, jedna stara guvernanta, jedno ili dva dobrotvorna društva, ali ništa naročito važno. Postoji i ostavština za gđicu Andersen, ali ne velika, jer, kao što vjerojatno znate, ona je već odredila znatnu sumu za nju.

Klimnuo sam. Ellie mi je rekla da će to učiniti.

— Vi ste bili njezin suprug. Nije imala nikakve druge bliže rodbine. Mislim, međutim, da se u vašem pitanju krije nešto drugo.

— Ne znam baš što sam mislio — rekoh. — Ali svakako ste uspjeli, g. Lippinoott, da me napravite sumnjičavim — ne znam prema kome ili zašto. Samo — pa, nepovjerljivim. Ne razumijem se u financije — dodah.

— Da, to je sasvim očito. Dopustite mi samo da vam kažem da ne znam ništa pouzdano, nemam nikakve određene sumnje. Kad netko umre uvijek se raspravlja o njegovim poslovima. To se može brzo obaviti ali se može i razvlačiti godinama.

— Ono o čemu mi u stvari govorite — rekoh — je, da bi netko sasvim lako mogao povući brzi potez i općenito zamrsiti stvari. Pridobiti me da potpišem prijenos imovine — ili kako se to već zove.

— Ako Fenellini poslovi nisu bili, pretpostavimo, na zdravoj osnovi kako bi morali biti, onda — da, možda bi njena prerana smrt mogla biti za nekoga povoljna — nećemo nikoga imenovati — za nekoga koji bi mogao zamesti svoj trag lakše ako ima posla s prilično neukom osobom, kakav ste, ako smijem reći, vi. Samo toliko, ne želim više govoriti o tome. Ne bi bilo objektivno.

Jednostavan pogrebni obred održao se u maloj crkvi. Da sam mogao izostati, to bih učinio. Mrzio sam sve te ljude koji su se poredali ispred crkve i znatiželjno buljili u mene. Greta me je izvukla. Mislim da do sada nisam shvaćao kakav je ona jak, pouzdan karakter. Sve je organizirala, naručila cvijeće, sve sredila. Sad sam bolje shvaćao kako je Ellie postala toliko ovisna o njoj. Nema mnogo Greta na svijetu.

Ljudi u crkvi su bili većinom naši susjedi — neke smo jedva poznavali. Ali primijetio sam jedno lice koje sam prije vidio, ali koje nisam mogao nigdje smjestiti u tom trenutku. Kad sam 'se vratio kući, Carson mi reče da me netko čeka u salonu.

— Danas nikoga ne primam. Otpremite ga. Niste ga trebali pustiti unutra!

— Oprostite, gospodine, rekao je da je rođak.

— Rođak?

Iznenada sam se sjetio čovjeka koga sam vidio u crkvi.

Carson mi je pružio posjetnicu.

Nije mi ništa značila za trenutak. G. William R. Pardoe. Okrenuo sam je i odmahnuo glavom. A onda je dao Greti.

— Znete li slučajno tko je to? — rekoh. — Njegovo lice mi se učinilo poznatim, ali ga nisam mogao nigdje smjestiti. Možda je to jedan Ellin prijatelj.

Greta je uzme i pogleda. Onda reče: — Naravno.

— Tko je to?

— Stric Reuben. Sjećate se. Ellin bratić. Govorila vam je svakako o njemu?

Onda sam se sjetio zašto mi se to lice učinilo poznatim. Ellie je imala nekoliko fotografija svojih rođaka u dnevnom boravku koje su bile nemarno ostavljene svuda po sobi. Zato mi je lice bilo poznato. Do sada sam ga vidio samo na fotografiji.

— Doći ću — rekoh.

Izašao sam i otišao u salon. G. Pardoe se digne i reče: — Michael Rogers? Možda ne znate moje ime, ali vaša žena je bila moja sestrična. Zvala me je »stric Reuben«, ali vi i ja se nismo upoznali, znam. Prvi put sam u Engleskoj od vašeg vjenčanja.

— Naravno da znam tko ste — rekoh.

Ne znam baš kako da opišem Reubena Pardoea. Bio je to velik, kršan čovjek, široka lica, odsutna pogleda kao da mu misli lutaju. A kad ste s njim neko vrijeme razgovarali, imali ste dojam da je ješ smuseniji nego što ste mislili.

— Ne moram vam reći koliko sam bio šokiran i ožalošćen kad sam čuo da je Ellie umrla — reče.

— Preskočimo to — rekoh. — Nisam raspoložen da o tome govorim.

— Da, da, razumijem.

Bio je donekle suosjećajan čovjek, a ipak me je nešto u njemu pravilo pomalo nespokojnim. Dok je Greta ulazila, rekoh: — Poznate gđicu Andersen?

— Naravno — reče. — Kako ste, Greta?

— Nije loše — reče Greta. — Koliko ste dugo ovdje?

— Oko tjedan-dva. Putujem okolo.

— Vidio sam vas i ranije. — Prepustivši se trenutačnom porivu, nastavih: — Vidio sam vas neki dan.

— Stvarno? Gdje?

— Na jednoj dražbi na mjestu zvanom Bartington Manor.

— Sad se sjećam — reče on. — Da, da, mislim da se sjećam vašeg lica. Bili ste u društvu nekog čovjeka šezdesetih godina sa smeđim brkom.

— Da — rekoh. — S izvjesnim majerom Phillpotom.

— Izgledali ste dobro raspoloženi — reče — obojica.

— Nikad bolje — rekoh, i ponovih s neobičnim čuđenjem koje sam uvijek osjećao.

— Nikad bolje.

— Naravno — u to vrijeme niste znali što se dogodilo. To je bio dan nesreće, zar ne?

— Očekivali smo Ellie da nam se pridruži kod ručka — rekoh.

— Tragično — reče stric Reuben. — Stvarno tragično...

— Nisam imao ni pojma — rekoh — da ste u Engleskoj. Mislim da ni Ellie nije znala? — Zastao sam, očekujući što će mi odgovoriti.

— Ne — reče — nisam vam pisao. U stvari, nisam znao* koliko ću vremena provesti ovdje, ali sam završio svoje poslove ranije nego što sam mislio i pitao sam se hoću li poslije prodaje imati vremena da se odvezem k vama.

— Došli ste iz Amerike poslom? — upitah.

— Djelimično. Cora je željela neki savjet od mene o nekim pitanjima. Jedno se odnosilo na kuću koju je namjeravala kupiti.

Tek tada mi je rekao da je Cara u Engleskoj. Ponovih: — čak ni to nismo znali.

— Onog dana u stvari nije bila daleko odavde — reče.

— Bila je blizu? Je li odsjela u hotelu?

— Ne, nego kod neke prijateljice.

— Nisam znao da ima prijateljicu u ovom kraju.

— Kod jedne žene po imenu — kako se ono zove — Hard i ješ nešto. Hardcastle.

— Claudia Hardcastle? — upitah iznenađen.

— Da. One su prilično dobre prijateljice. Cora ju je poznavala kad je ova bila u Americi. Niste to znali?

— Ja znam vrlo malo — rekoh. — Vrlo malo o obitelji.

Pogledah Gretu.

— Jeste li vi znali da Cora poznaje Claudiju Hardcastle?

— Mislim da je nikad nije spominjala — reče Greta. — To je, znači, razlog što se Claudia nije pojavila onog dana.

— Naravno — rekoh. — Trebala je ići s vama vlakom u London. Trebali ste se naći na stanici Market Chadwella...

— Da — a nije bila tamo. Nazvala je upravo kad sam ja izišla iz kuće. Rekla je da se neočekivano pojavio jedan gost iz Amerike pa nije mogla doći.

— Pitam se — rekoh — je li taj američki gost bila možda Cora.

— Očigledno — reče Reuben Pardoe. Odmahnuo je glavom. — Sve je to tako konfuzno — reče. Zatim nastavi: — čujem da je istraga odgođena.

— Da — rekoh.

Ispio je čaj i zatim ustao.

— Neću vas više gnjaviti — reče. — Ako mogu nešto učiniti, odsjeo sam u hotelu »Majestic« u Market Chadwellu.

Rekoh da nema ničega što bi on mogao učiniti, i zahvalih se. Kad je otišao, Greta reče: — Što on hoće, pitam se? Zašto je došao u Englesku? — A onda reče oštro: — željela bih da svi oni odu natrag tamo kamo spadaju.

22.

Nije bilo više ničeg što sam trebao učiniti na »Ciganskom posjedu«. Ostavio sam Gretu da se brine o kući, a sam sam otplovio u New York da likvidiram poslove i da sudjelujem u Ellinu sprovodu za koji sam sa strahom osjećao da će biti najstravičnija bogataška ceremonija.

— Idete u džunglu — opomenula me Greta.

— Pazite se. Nemojte dopustiti da vam oderu kožu.

Bila je u pravu. Bila je to džungla. Osjetio sam to čim sam stigao. Nisam poznao džunglu ne te vrste. Izgubio sam tlo pod nogama i to sam znao. Nisam bio lovac; bio sam divljač. Svuda oko mene su bili ljudi koji su u zasjedi vrebaju na me.

Katkada su mi se, vjerujem, priviđale stvari. Katkada su moje sumnje bile opravdane. Sjećam se da sam otišao advokatu kojeg mi je pronašao g. Lippincott (jednom vrlo uglađenom čovjeku koji me je tretirao kao što to čine liječnici opće prakse u svom zvanju). Netko mi je bio savjetovao da se riješim nekih rudnika oko kojih isprave o pravu vlasništva nisu bile sasvim jasne.

Upitao me je tko mi je to rekao, a ja sam odgovorio da je to bio Standford Lloyd.

— No, moramo to izvidjeti — reče on. — Čovjek kao g. Lloyd bi to trebao znati.

Zatim mi je rekao:

— Sve je u redu s vašim ispravama o pravu vlasništva, i sigurno nema smisla da prodajete zemlju na brzinu, kao što vam je on savjetovao. Držite se toga.

Imao sam osjećaj da sam bio u pravu — svi su vrebali na me. Svi su znali da sam potpuna nezalica u pogledu financija.

Sprovod je bio veličanstven i, kako sam ja smatrao, upravo stravičan. Pozlaćen, kao što sam slutio. Na grobu gomile cvijeća, samo groblje kao javni park i sve ono što priliči bogataškom oplakivanju izraženo u monumentalnom mramoru. Ellie bi se toga grozila, u to sam bio siguran. Ali pretpostavljam da je njezina obitelj imala na nju izvjesno pravo.

Četiri dana nakon mog dolaska u New York dobio sam vijesti iz Kingston Bishopa.

Tijelo gđe Lee bilo je pronađeno u napuštenu kamenolomu na udaljenijoj strani brežuljka. Bila je mrtva već nekoliko dana. Tamo su se i ranije događale nesreće i govorilo se da se to mjesto mora ograditi — ali ništa se nije poduzelo. Donesena je presuda da je to nesretan slučaj i daljnja preporuka mjesnoj upravi da se mjesto ogradi. U kolibi gđe Lee pronađena je svota od tri stotine funti sakrivena ispod dasaka na podu, sve u novčanicama od jedne funte.

Majer Phillipot je dodao pod P. S.: »Siguran sam da će vam biti žao kad čujete da je Claudia Hardcastle zbačena s konja i poginula u jučerašnjem lovu.«

Claudia — poginula? Nisam mogao vjerovati! To me gadno potreslo. Dvoje ljudi — u roku od dva tjedna nastradalo u nesreći na jahanju. Činilo se to gotovo nevjerojatnom koincidencijem.

Ne želim se zadržavati na vremenu koje sam proveo u New Yorku. Bio sam stranac u tuđem ambijentu. Osjećao sam da uvijek moram paziti što govorim i što radim. Ona Ellie koju sam poznao, koja mi je pripadala, nije bila tu. Sad sam na nju gledao kao na jednu američku djevojku, nasljednicu velikog bogatstva, okruženu prijateljima, svojtom i daljnjim rođacima, iz obitelji koja živi tamo kroz pet generacija. Ona je odatle došla poput kometa posjetivši moj teritorij.

Sad je otišla natrag da bude sahranjena sa svojim bližnjima, tamo gdje je bio njezin dom. Bio sam zadovoljan da je tako. Ne bih se lako osjećao da je ona na onom čudnom malom groblju u podnožju borove šume malo izvan sela. Ne, ne bi mi bilo lako.

— Vрати se tamo gdje pripadaš, Ellie — rekoh u sebi.

Katkada mi se vraćala u sjećanje ona nezaboravna mala melodija koju je običavala pjevati uz gitaru. Sjećao sam se njenih prstiju kako nježno prebiru po žicama.

Svakog Jutra i svake Večeri Neki se rađaju za Slatke Užitke i mislio sam: »To je bilo točno u tvom slučaju. Bila si rođena za slatke užitke. Imala si slatke užitke na »Ciganskom posjedu«. Samo nije dugo trajalo. Sad je gotovo. Vratila si se ovamo gdje možda nije bilo užitaka, gdje nisi bila sretna. Ali, svakako, ovdje si kod kuće. Okružena si svojim ljudima«.

Iznenada sam se upitao gdje ću ja biti kad dođe vrijeme da umrem. Na »Ciganskom posjedu«? Možda. Moja majka će doći i vidjeti me položenog u grobu — ako već prije ne bude mrtva. Ali ja nisam mogao zamisliti da bi moja majka umrla. Lakše sam mogao zamisliti vlastitu smrt. Da, ona bi došla i vidjela me sahranjenog. Možda se strogost njena lica ne bi ublažila. Skrenuo sam misli od nje, nisam htio misliti na nju. Nisam joj se htio približiti niti je vidjeti.

Ovo poslednje nije sasvim točno. Nije bilo pitanje da ja nju vidim. S njem je uvijek bila stvar u tome da ona mene vidi, da njene oči prodru kroz mene, u nekoj tjeskobi koja se širila poput kužnog isparavanja obuhvaćajući me. »Majke su zlodusi! Zašto moraju uvijek bditi nad svojom djecom kao kvočka nad pilićima?

Zašto misle da uvijek sve znaju o svojoj djeci? Ali ne znaju. Ne znaju! Ona bi morala biti ponosna na mene, sretna zbog mene, sretna zbog divnog života koji sam postigao. Morala bi —« Tad sam ponovo skrenuo misli od nje.

Kako dugo sam bio u Americi? Čak se ne mogu sjetiti, činilo mi se da sam cijelu vječnost hodao oprezno, promatran od ljudi s lažnim smiješkom i neprijateljstvom u njihovim očima. Govorio sam sebi svaki dan: »Moram to prebroditi. Moram to prebroditi — a onda —« To su bile dvije riječi koje sam izgovarao, izgovarao u sebi. Izgovarao sam ih svakog dana nekoliko puta. A onda — to su bile dvije riječi budućnosti. Izgovarao sam ih na isti način na koji sam jednom izgovarao druge dvije — Ja želim...

Svi su se naročito trudili da budu ljubezni prema meni jer sam bio bogat! Po Ellinoj oporuci ja sam bio izvanredno bogat čovjek. Bio-je to čudan osjećaj. Imao sam investicije koje nisam razumio — dionice, vrijednosne papire, nekretnine. A ja nisam imao ni pojma što da učinim sa svim tim.

Dan prije mog povratka u Englesku imao sam dug razgovor s g. Lippincottom. O njemu sam uvijek u sebi mislio kao o gospodinu Lippincottu. Nikad mi nije postao »stric Andrew«. Rekao sam mu da kanim povući nadzor nad svojim investicijama od Stanforda Llovđa.

— Stvarno! — Njegove sijede obrve se podignu. Gledao me svojim pronicavim očima i bezizražajnim licem, pa sam se pitao što točno znači ono »stvarno«.

— Mislite li da je u redu da to učinim? — upitao sam ga zabrinuto.

— Imate razloga za to, pretpostavljam?

— Ne — rekoh. — Nemam razloga. Samo neki osjećaj. Pretpostavljam da vama mogu sve reći?

— Vaše saopćenje će, naravno, ostati među nama.

— U redu — rekoh. — Ja zapravo osjećam da je on varalica!

— Ah. — Činilo se da je g. Lippincott zainteresiran. — Da, rekao bih da je vaš instinkt opravdan.

Tako sam saznao da sam u pravu. Stanford Lloyd je nešto mutio s Elitnim obveznicama, investicijama i svim ostalim. Potpisao sam punomoć i dao je Andrewu Lippincottu.

— Vi ste voljni da je prihvatite? — upitah.

— Što se tiče financijskih stvari — reče g. Lippincott — možete imati apsolutno povjerenje u mene. Učinit ću sve što mogu za vas u tom pogledu. Mislim da nećete imati razloga da se požalite na moje vođenje poslova.

Pitao sam se što je točno mislio s tim. Nešto je mislio. Mislim da je to značilo da me ne voli i da me nikad nije volio, ali u pitanju financija će napraviti sve zato što sam bio Ellin muž. Potpisao sam sve potrebne papire. Pitao me je kako ću se vratiti u Englesku. Avionom? Rekao sam da neću letjeti, ići ću brodom. — Htio bih biti malo sam — rekoh. — Mislim da će mi putovanje morem činiti dobro.

— I vratit ćete se da se nastanite — gdje?

— Na »Ciganskom posjedu«.

— Tako. Kanite tamo živjeti.

— Da — rekoh.

— Mislio sam da ćete ga možda prodati.

— Ne — rekoh, i taj »ne« bio je naglašeniji nego što sam htio. Nisam imao namjere rastati se od »Ciganskog posjeda«. On je bio dio mojih snova — snova koje sam gajio otkad sam bio nezreli dječak.

— Brine li se itko za posjed dok ste vi u Americi?

Odgovorio sam mu da sam ostavio Gretu Andersen da ga nadzire.

— A da — reče g. Lippincott. — Greta.

Nešto je bilo u načinu na koji je rekao »Greta«. Ali nisam se na to osvrtao. Ako je nije volio, nije je volio. I stvarno nikad nije. Nastala je neugodna pauza, a onda sam se predomislio. Osjetio sam da moram nešto reći.

— Ona je bila vrlo dobra prema Ellie — rekao sam. — Njegovala ju je kad je bila bolesna. Došla je da živi s nama da se brine za Ellie. Ja — ja joj ne mogu biti dovoljno zahvalan, želio bih da to shvatite. Vi ni ne znate kakva je bila. Ne znate koliko je pomagala i sve radila poslije Elline smrti. Ne znam što bih napravio bez nje.

— Upravo tako, upravo tako — reče g. Lippincott. Zvučalo je hladnije nego što se može zamisliti.

— Prema tome shvaćate koliko joj dugujem.

— Jedna vrlo kompetentna djevojka — reče g. Lippincott.

Ustao sam, pozdravio ga i zahvalio mu.

— Nemate mi na čemu zahvaljivati — reče g. Lippincott oporo kao i uvijek.

Dodao je: — Napisao sam vam jedno kratko pismo. Poslao sam ga avionski na »Ciganski posjed«. Ako idete brodom, vjerojatno će vas čekati kad stignete.

Tada reče: — Sretan put.

Tako je to bilo.

Kad sam se vratio u svoj hotel, našao sam brzojav. Tražili su da dođem u jednu bolnicu u Kaliforniji. U telegramu je stajalo da jedan moj prijatelj, Rudolf Santonix, želi da dođem jer neće poživjeti ješ dugo pa me želi vidjeti prije nego što umre.

Promjenio sam kartu za jedan kasniji brod i odletio u San Francisco. Ješ nije bio mrtav, ali mu je rapidno bilo sve gore. Sumnjali su da će doći k svijesti prije smrti, ali me je bio jako uporno tražio. Sjedio sam u toj bolničkoj sobi promatrajući ga, promatrajući ono što je bio samo kostur čovjeka kojeg sam poznao. Uvijek je izgledao bolesno, uvijek je bio nekako proziran, nježan i krhak. Sada je ležao sličan voštanoj figuri. Sjedio sam ondje razmišljajući: — Želio bih da govori sa mnom. Želio bih da nešto kaže. Bar nešto prije nego što umre.

Osjećao sam se usamljen, tako strašno usamljen. Pobjegao sam neprijateljima, došao sam prijatelju — stvarno svom jedinom prijatelju. On je bio jedina osoba koja je znala sve o meni osim moje majke, ali o majci nisam htio misliti.

Nekoliko puta sam razgovarao s bolničarkom i pitao je postoji li išta što bi se moglo napraviti, ali ona je odmahнула glavom i rekla suzdržano: — Možda će doći k svijesti, a možda i neće.

Sjedio sam tamo. A onda se on napokon pomakne i uzdahne. Bolničarka ga vrlo nježno podigne. Pogledao me je, ali nisam znao da li me prepoznaje. Gledao je pravo u mene, ali kao da je gledao mimo mene i iza mene. Onda se iznenada pojavi nešto drugo u njegovim očima. — On me prepoznaje, on me vidi — pomislio sam. Rekao je nešto vrlo slabašno i ja sam se nagnuo nad krevet da bih to uhvatio. Ali te riječi su bila naizgled bez ikakvog smisla. Tada njegovo tijelo uhvati iznenađen grč i trzanje i on zabaci glavu natrag i uzvikne: — Ti prokleta budalo... Zašto nisi išao drugim putem?

Zatim jednostavno padne natrag i umre.

Nisam znao-što- je htio reći — a niti je li i on sam znao što govori.

Tako sam poslednji put vidio Santonixa. Pitao sam se bi li bi me bio čuo da sam mu nešto rekao. Htio sam mu reći ješ jedanput da je kuća koju je sagradio za mene najljepša stvar na svijetu — stvar koja za mene najviše znači, čudno je da kuća može toliko značiti. Pretpostavljam da je ona bila nešto simbolično. Nešto što želite, Nešto što želite tako jako da ne znate zapravo što je to. Ali on je znao što je to i on je to meni pružio. I ja sam to dobio. A sad sam išao kući.

Išao sam kući. To je bilo sve o čemu sam mislio kad sam se ukrcao na brod — to i smrtni umor u početku... A zatim je rastuća plima sreće polako probijala, tako reći, iz dubine... Išao sam kući. Išao sam kući...

Kod kuće je mornar, vratio se s mora I lovac je kod kuće, sišao je s brijega...

23.

Da, vraćao sam se. Sad je sve bilo gotovo. Posljednja bitka, posljednja borba.

Posljednja etapa putovanja. Činilo mi se tako daleko od moje nemirne mladosti.

Od onih dana: »Ja želim, ja želim«. Ali nije bilo dugo. Manje od godine dana...

Prelazio sam sve to opet u mislima — ispružen na ležaju u kabini, razmišljajući.

Susret s Ellie — naši trenuci u Regent's parku — naše vjenčanje u matičnom uredu. Kuća — Santonix koji je gradi — dovršena kuća. Moje, sve moje. To sam bio ja — ja kakav sam želio biti — kakav sam oduvijek želio biti. Dobio sam sve što sam želio i išao sam kući k svemu tome.

Prije nego što sam napustio New York, napisao sam jedno pismo i poslao ga avionski da stigne prije mene. Pisao sam Phillipotu. Nekako sam bio uvjeren da će Phillipot razumjeti, iako drugi možda neće.

Bilo je lakše pisati mu nego i reći. Svakako, on je to morao saznati. Svi su morali saznati. Netko vjerojatno neće razumjeti ali on hoće, mislio sam. On je i sam vidio kako su Ellie i Greta bile povezane, kako je Ellie ovisila o Greti. Mislio sam da će shvatiti koliko sam i ja postao o njoj ovisan, kako bi bilo nemoguće za mene živjeti sam u kući u kojoj sam živio s Ellie, ako nema u njoj nekoga da mi pomogne.

Ne znam jesam li to dobro objasnio. Trudio sam se.

Napisao sam: »Želim da vi to prvi saznate. Bili ste vrlo ljubazni prema nama, a mislim i da ste jedini koji će to razumjeti. Ne mogu se suočiti sa životom potpuno sam na »Ciganskom posjedu«. Razmišljao sam čitavo vrijeme dok sam bio u Americi i odlučio da, čim se vratim kući, zamolim Gretu da se uda za mene. Ona je stvarno jedina osoba s kojom mogu razgovarati o Ellie. Ona će to razumjeti.

Možda se neće htjeti udati za mene, ali nadam se da hoće... To će izgledati kao da smo ješ uvijek svi troje zajedno.

Napisao sam pismo tri puta prije nego što sam uspio izraziti točno što hoću reći.

Phillpot će ga sigurno primiti dva dana prije mog povratka.

Kad smo se približavali prema Engleskoj, popeo sam se na palubu. Gledao sam kako se kopno približava. Pomislio sam: »želio bih da je Santonix sa mnom«.

Stvarno sam to želio. Želio bih da je saznao kako se sve obistinilo — sve što sam planirao — sve što sam zamišljao — sve što sam želio.

Riješio sam se Amerike, riješio sam se svih varalica i ulizica i svih njih koje sam mrzio a za koje sam bio prilično siguran da i oni mene mrze, jer sam bio iz nižih društvenih slojeva!

Vraćao sam se trijumfirajući. Vraćao sam se borovima i vijugavoj, opasnoj cesti koja je prolazila kroz »Ciganski posjed« do kuće na vrhu brežuljka. Moje kuće!

Vraćao sam se dvjema stvarima koje sam želio. Svojoj kući — kući o kojoj sam sanjao, koju sam planirao, koju sam želio iznad svega. Kući i jednoj prekrasnoj ženi... Oduvijek sam bio svjestan da ću jednog dana sresti jednu prekrasnu ženu.

I sreo sam je. Ugledao sam je i ona je ugledala mene. Pripali smo jedno drugome.

Prekrasna žena. Onog momenta kad sam je vidio znao sam da joj pripadam, da joj pripadam apsolutno i zauvijek. Bio sam njezin. I sada — napokon — idem k njoj.

Nitko me nije vidio kad sam stigao u Kingston Bishop. Bio je već gotovo mrak, doputovao sam vlakom i produžio pješice s kolodvora, zaobilaznom sporednom cestom. Nisam se želio susresti ni s kim iz sela. Ne te noći...

Sunce je već zašlo kad sam stigao na put prema »Ciganskom posjedu«. Bio sam obavijestio Gretu kad ću doći. čekala me je u kući. Napokon! Završili smo sa svim izlikama i svim pretvaranjima — pretvaranjima da je ne podnosim — smijući se u sebi, mislio sam na ulogu koju sam odigrao, koju sam pažljivo igrao sve od početka. Da ne podnosim Gretu, da ne želim da dođe i ostane s Ellie. Da, bio sam vrlo oprezan. Svatko je morao nasjesti na to pretvaranje. Sjetio sam se svađa koju smo inscenirali tako da bi je Ellie čula.

Greta je znala kakav sam od prvog momenta kad smo se sreli. Nikad nismo imali glupe iluzije jedno o drugome. Imala je iste misli, iste želje kao i ja. Htjeli smo čitav svijet, ništa manje! Htjeli smo biti na vrhu svijeta. Htjeli smo ispuniti svaku ambiciju. Htjeli smo sve, ne odričući se ničega. Sjetio sam se kako sam joj otvorio svoje srce kad sam je prvi put sreo u Hamburgu, pričajući joj o svojim mahnitim željama. Nisam morao sakrivati svoju neobičnu pohlepu za životom pred njem. Ona je i sama bila tako pohlepna. Rekla je: — Za sve ono što želiš od života trebaš imati novac.

— Da — odgovorio sam — ali ne znam kako da ga se domognem.

Greta je rekla: — Nećeš ga steći radom. Nisi taj tip.

— Radom! — rekoh. — Morao bih raditi godinama. A ja ne želim čekati sve dok ne ostarim. — Nastavio sam: — Znaš li priču o onom tipu Schliemanu, radio je, rintao i obogatio se tako da bi mogao ostvariti svoj životni san, otići u Troju da je prokopa i pronađe trojanske grobove. Ostvario je svoj san, ali je morao čekati do četrdesete. A ja ne želim čekati dok ne postanem sredovječan čovjek. Star. S jednom nogom u grobu. Ja to hoću sada dok sam mlad i jak. Ti isto tako, zar ne?

— Da. A ja znam kako to možeš postići. To je lako. Pitam se kako nisi već na to pomislio. Ti lako osvajaš djevojke, zar ne? To vidim i osjećam.

— Misliš da mi je stalo do djevojaka — ili da mi je ikad bilo? Postoji samo jedna djevojka koju želim. Ti. A ti to i znaš. Pripadam tebi. Znao sam to čim sam te vidio. Uvijek sam znao da ću sresti nekoga poput tebe. I jesam. Ja pripadam tebi.

— Da — reče Greta. — To je istina.

— Mi oboje želimo isto od života — rekoh.

— Kažem ti da je to lako — reče Greta. — Lako. Sve što trebaš učiniti je da oženiš neku bogatu djevojku. Jednu od najbogatijih na svijetu. Ja ti mogu pomoći da to ostvariš.

— Nemoj fantazirati — rekoh.

— To nije fantazija, bit će lako.

— Ne — rekoh. — To> mi ne bi odgovaralo. Ne želim biti muž bogate žene. Ona će mi svašta kupovati, svašta ćemo raditi no ona će me držati u zlatnom kavezu, a to nije ono što ja želim. Ne želim biti okovani rob.

— Ni ne trebaš biti. To ne mora dugo trajati. Samo koliko je potrebno, žene umiru, znaš.

Buljio sam u nju.

— Sad si šokiran — reče ona. :

— Ne, nisam šokiran.

— I mislila sam da nećeš biti. Mislila sam da si možda već? — Gledala me ispitivački, ali nisam htio odgovoriti. Ješ uvijek sam čuvao nešto u sebi. Postoje tajne za koje nećemo da ih itko sazna. Ne zato što bi baš bile tajne, nego zato što nisam htio misliti o njima. Nisam htio misliti o onoj prvoj. Iako je to bilo glupo. Djetinjasto, Ništa što bi bilo važno. Imao sam dječaćku strast za jednim prvoklasnim ručnim satom kojeg je jedan dječak — moj školski drug — bio dobio.

Želio sam ga. Jako sam ga želio. Bio je to skupi sat, a dao mu ga je bogati kum.

Da, želio sam ga, ali nikad nisam vjerovao da će mi se pružiti prilika da ga dobijem. Tada smo se jednog dana otišli zajedno klizati. Led nije bio dosta jak da nas izdrži. Nismo o tome unaprijed mislili. Samo se dogodilo. Led je pukao.

Otklizao sam prema njemu. Ješ se držao. Propao je u rupu i držao se za led koji mu je ranjavao ruke. Približio sam mu se da ga izvučem, naravno, ali baš kad sam stigao ugledao sam odbлесак sata. Pomislio sam: »Kad bi se on utopio«. Mislio sam kako bi lako bilo...

Bilo je to gotovo nesvjesno, ali otkopčao sam remen, zgrabio sat i gurnuo sam mu glavu unutra umjesto da ga izvučem... Samo sam mu držao glavu ispod. Nije se mogao mnogo opirati, bio je ispod leda. Ljudi su nas vidjeli i krenuli prema nama.

Mislili su da sam ga pokušavao izvući! Izvukli su ga nakon nekog vremena, prilično teško. Pokušavali su umjetno disanje, ali sve je bilo prekasno. Sakrio sam svoje blago na posebno mjesto' gdje sam tu i tamo držao stvari za koje nisam želio da ih moja majka vidi, da me ne bi pitala odakle su. Jednog dana naišla je na taj sat dok je prtijala oko mojih čarapa. Upitala me je zar to nije Peteov sat. Rekao sam, naravno da nije — da je to sat kojeg sam trampio s jednim dječakom u školi.

Mama me uvijek pravila nervoznim — uvijek sam osjećao da previše zna o meni.

Nerviralo me kad je našla sat, Ona je sumnjala, mislim. Nije mogla znati, naravno.

Nitko nije znao. Ali običavala me je gledati na neki čudan način. Svi su mislili da sam pokušavao spasiti Petea. Mislim da ona u to nikad nije vjerovala. Mislim da je znala. Nije htjela znati, ali nevolja je bila u tome što je ona znala previše o meni.

Katkad sam se osjećao malo krivim, ali to je ubrzo iščezavalo.

A onda kasnije, dok sam bio u vojničkom logoru — bilo je to za vrijeme vojne vježbe — momak po imenu Ed i ja otišli smo u nekakvu kockarnicu. Nisam uopće imao sreće, izgubio sam sve što sam imao, ali Ed je dobio veliku svotu. Zamijenio je svoje žetone, pošli smo kući, a Ed je bio pun novčanica. Džepovi su mu bili nabrekli od njih. Tada iza ugla naiđe par siledžija i napadnu nas. Bili su vrlo spretni s oštrim noževima koje su imali. Mene su ranili u ruku a Eda su proboli.

Pokleknuo je. Tad se začula buka ljudi koji su dolazili. Lopovi pobjegoše. Shvatio sam da, ako budem brz... Bio sam brz! Moji refleksi su prilično dobri — omotao sam maramicu oko ruke, izvukao nož iz Edove rane i zabio ga nekoliko puta na pogodnija mjesta. Teško je uzdahnuo i umro. Bio sam preplašen, naravno — ali samo za trenutak, a onda sam znao da će sve biti u redu. Osjećao sam — eto — prirodno, bio sam. ponosan na samog sebe radi brze zamisli i djelovanja! Mislio sam: »Jadni stari Ed, uvijek je bio budala«. To mi nije oduzelo vremena da premjestim novčanice u svoj džep. Da bi se iskoristila dobra prilika, najvažniji su brzi refleksi. Nevolja je u tome da se povoljne prilike ne pružaju jako često. Neki bi ljudi, pretpostavljam, bili uplašeni znajući da su nekog ubili. Ali ja nisam bio uplašen. Ne tada. Znate, nije to nešto što želite često uraditi. Ne, ako nije stvarno vrijedno da se pomučiš. Ne znam kako je Greta to naslućivala u meni. Ali ona je znala. Ne mislim da je znala da sam stvarno ubio nekoliko ljudi. Ali je znala da me misao o ubojstvu ne bi šokirala ni uzrujala. Rekao sam: — Kakva je to fantastična priča, Greta?

Ona reče: — Ja sam u mogućnosti da ti pomognem. Dovest ću te u vezu s jednom od najbogatijih djevojaka Amerike. Ja se manje-više brinem za nju. Živim s njom.

Imam velik utjecaj na nju.

— Misliš da bi ona pogledala nekog poput mene? — rekoh. Nisam u to vjerovao ni za trenutak. Zašto bi jedna bogata djevojka, koja može izabrati bilo kojeg atraktivnog, seksi muškarca koji joj se sviđa, smatrala mene vrijednim pažnje?

— Ti imaš mnogo seksepila — reče Greta. — Djevojke te napadaju, zar ne?

Nacerio sam se i rekao da ne prolazim loše.

— Ona nikad nije imala tako nešto. Previše su je čuvali. Mladići s kojima se jedino smjela sastajati su konvencionalnog tipa — sinovi bankara, sinovi industrijskih magnata. Pripremaju je da stupi u odgovarajući brak imućne klase.

Boje se da bi mogla sresti zgodnog stranca koji bi je uzeo zbog novca. Ali, prirodno, ona baš žudi za takvim ljudima. To bi za nju bilo novo, nešto što prije nikad nije doživjela. Ti ćeš napraviti veliku predstavu za nju. Zaljubit ćeš se na prvi pogled i pridobiti je osjećajima. To će ići dosta lako. Njoj nitko nikad nije pristupio stvarno seksi. Ti to možeš.

— Mogu pokušati — rekoh sumnjičavo.

— Možemo to urediti — reče Greta.

— Njena obitelj će se umiješati i spriječiti to.

— Ne, neće — reče Greta, — Oni neće ništa znati o tome. Ne, prije nego što bude prekasno. Ne, dok se vi potajno ne oženite.

— Dakle, to je tvoja zamisao?

Tako smo o tome razgovarali. Planirali. Ne u detalje. Greta se vratila u Ameriku ali je ostala u vezi sa mnom. Ja sam nastavio s različitim poslovima. Bio sam joj pričao o »Ciganskom posjedu« i kako ga želim, a ona je rekla da je to baš zgodno za insceniranje jedne romantične priče. Skovali smo plan tako da se moj susret s Ellie odigra na tom mjestu. Greta će nagovoriti Ellie da kupi kuću u Engleskoj i da se oslobodi obitelji čim postane punoljetna.

Da, tako smo to uredili. Greta je bila veliki planer. Mislim, da ja ne bih to mogao isplanirati, ali znao sam da ću svoju ulogu dobro odigrati. Uvijek me je gluma zabavljala. I tako se to dogodilo. Tako sam sreo Ellie. Bila je to obi jest, sve to.

Luda obijest, naravno, jer je uvijek postojao rizik — opasnost da neće uspjeti.

Ono što me je stvarno nerviralo, bio je moment kad ću morati sresti Gretu.

Morao sam biti siguran da se ne odam gledajući je. Pokušavao sam da je ne gledam. Dogovorili smo se da je najbolje da pokažem kako je ne podnosim, pretvarajući se da sam ljubomoran na nju. Izvodio sam to dobro.

Sjećam se dana kad se doselila k nama. Odglumili smo svađu — svađu koju je Ellie mogla čuti. Ne znam jesmo li malo pretjerali. Mislim da nismo. Katkad sam bio nervozan da Ellie ne bi pogodila ili tako nešto, ali mislim da nije. Ne znam.

Stvarno ne znam. Nikad nisam bio na čistu s Ellie.

Bilo je vrlo lako voditi ljubav s Ellie. Bila je jako slatka. Da, bila je stvarno slatka.

Samo katkad sam se nje bojao, jer je radila stvari o kojima mi nije govorila. A i znala je stvari za koje ne bih ni sanjao da ih zna. Ali voljela me je. Da, voljela me je. Mislim da sam katkada i ja nju volio...

Naime, ne na način na koji sam volio Gretu. Greta je bila žena kojoj sam pripadao.

Ona je bila utjelovljenje seksa. Bio sam lud za njem, ali to sam morao obuzdavati u sebi. Ellie je bila nešto drugo. Veselio me život s njem. Da, to zvuči vrlo čudno sad kad o tome mislim unatrag. Život s njem me jako radovao.

Iznosim ovo sada jer je to ono o čemu sam razmišljao one večeri kad sam se vratio iz Amerike. Kad sam stigao na vrh svijeta, imajući sve za čime sam čeznuo usprkos riskiranju, usprkos opasnosti, usprkos tome što sam dobro izveo ubojstvo, ipak sam to govorio sam sebi!

Bilo je to sve dosta komplicirano, razmišljao sam, ali nitko nije mogao pogoditi kako smo to izveli. Sad je gotovo s rizikom, gotovo s opasnostima i ja idem na »Ciganski posjed« — kao onog dana nakon što sam vidio plakat na zidu i otišao pogledati ruševinu stare kuće. Penjući se i zaobilazeći okuku...

I tada — sam je ugledao. Ugledao sam Ellie. Baš kad sam obišao zavoj ceste na opasnom mjestu gdje su se događale nesreće. Bila je tamo baš na istom mjestu gdje je bila ranije, stojeći u sjeni bora. Baš kao što je stajala onda kad se malo uplašila ugledavši me, a i ja

ugledavši nju. Tu smo se vidjeli prvi put i ja sam se približio i razgovarao s njem glumeći mladića koji se zaljubio na prvi pogled.

Glumio vrlo dobro. Kažem vam, ja sam odličan glumac!

Ali nisam očekivao da ću je vidjeti sada... Naime, sad je nisam mogao vidjeti, zar ne? Ali vidio sam je... Gledala je — gledala ravno u me. Samo — bilo je tu nešto što me je uplašilo — nešto što me je strašno uplašilo. Bilo je kao da me ipak ne vidi. Znao sam da ona stvarno ne može biti tu. Znao sam da je mrtva — ali ja sam je vidio. Bila je mrtva i njeno tijelo sahranjeno na groblju u SAD. Ali svejedno, ona je stajala ispod bora i gledala me. Ne, ne mene. Gledala je ipak kao da očekuje da me ugleda, i na njenom licu se odražavala ljubav — ista ljubav koju sam bio uočio onog dana — dana kad je prebirala po žicama svoje gitare — onog dana kad mi je rekla: »O čemu razmišljaš?« A ja sam rekao: »Zašto pitaš?« Na to je rekla: »Gledaš me kao da me voliš«. Odgovorio sam nešto glupo poput: »Naravno da te volim«.

Stajao sam kao ukopan. Stajao sam nepomično tamo na cesti. Drhtao sam.

Izrekao sam glasno: »Ellie«.

Nije se pomakla, samo je stajala ondje gledajući... gledajući ravno kroz mene. To je ono što me je uplašilo jer sam znao da ću, ako malo promislim, shvatiti zašto me nije vidjela, a ja to nisam htio shvatiti. Ne, nisam to htio saznati. Bio sam siguran da to ne želim znati. Gledajući ravno prema mjestu gdje sam se nalazio — ne vidjevši me. Zatim sam pobjegao. Pretrčao sam poput kukavice ostatak ceste do svjetla u mojoj kući, sve dok se nisam sabrao od glupe panike koja me je zahvatila. Ovo je bio moj trijumf. Stigao sam kući. Bio sam lovac koji se vratio kući s brežuljaka, natrag svojoj kući, natrag ješ nečemu što sam želio više od ičeg na svijetu, divnoj ženi kojoj sam pripadao dušom i tijelom.

I sad ćemo se vjenčati i živjeti u Kući. Dobili smo sve na što smo igrali. Pobijedili smo — pobijedili smo lako!

Vrata nisu bila zaključana. Ušao sam, bučno hodajući, kroz otvorena vrata knjižnice. A tamo je bila Greta stojeći kraj prozora i čekala me. Bila je divna.

Bila je najdivnije i najljepše stvorenje koje sam ikad vidio. Bila je poput Brunhilde, poput jedne super Valkire sa sjajnom zlatnom

kosom. Mirisala je, izgledala, i imala okus seksa. Osim povremenih kratkih susreta u »Follvju«, odricali smo se jedno drugog dugo vremena.

Došao sam ravno> u njen zagrljaj, mornar s mora domu kojem pripada. Da, to je bio jedan od najdivnijih trenutaka u mom životu.

Uskoro smo sišli na zemlju. Ja sam sjeo, a ona je gurnula prema meni malu hrpu pisama. Izabrao sam gotovo automatski jedno s markom Amerike. Bilo je to avionsko pismo od Lippincotta. Pitao sam se o čemu se radilo, zašto mi je morao pisati pismo?

— No — reče Greta s dubokim, zadovoljnim uzdahom. — Uspjeli smo.

— Dan pobjede, prave pobjede — rekoh. Oboje smo se smijali, smijali divlje. Na stolu je bio šampanjac. Otvorio sam ga pa smo nazdravili jedno drugom.

— Ovdje je predivno — rekoh, gledajući unaokolo. — Mnogo je ljepše nego što sam zapamtio. Santonix — ali nisam ti rekao. Santonix je umro.

— O bože — reče Greta. — Kakva šteta. Dakle, stvarno je bio bolestan.

— Naravno da je bio bolestan. Nikad nisam htio vjerovati u to. Vidio sam ga dok je umirao.

Greta se malo stresla.

— Ja to ne bih učinila. Je li nešto rekao?

— U stvari nije. Rekao je da sam prokleta budala — da sam morao poći drugim putem.

— Što je htio reći — kojim putem?

— Ne znam što-je mislio s tim — rekoh. — Pretpostavljam da je bio u deliriju.

Nije znao što govori.

— Dakle, ova kuća je lijep spomenik u njegovu čast — reče Greta. — Mislim da ćemo ostati vezani uz nju, zar ne?

Zagledao sam se u nju. — Naravno. Misliš li da ću živjeti negdje drugdje?

— Ne možemo ovdje stalno živjeti — reče Greta. — Ne, preko čitave godine.

Zakopani u ovakvoj rupi od sela.

— Ja tu hoću živjeti — to je mjesto gdje sam uvijek namjeravao živjeti.

— Da, naravno. Ali, napokon, Mike, mi imamo sav novac na svijetu. Mi možemo ići bilo kuda. Možemo ići po cijelom kontinentu — ići ćemo na safari u Afriku.

Doživljavat ćemo avanture. Vidjet ćemo svašta — uzbudljive slike. Ići ćemo u Angkor Vat. Zar ne želiš avanturistički život?

— Pa, možda da... ali uvijek ćemo se vraćati ovamo, zar ne?

Imao sam neki čudan osjećaj — čudan osjećaj da je nešto negdje pošlo naopako.

To je sve o čemu sam ikad mislio. Moja kuća i Greta. Nisam želio ništa više. Ali ona jest. Vidio sam to. Ona je bila tek na početku. Na početku želja. Počinjala je shvaćati da ih može sve ostvariti. Iznenada sam imao strašnu zlu slutnju. Počeo sam drhtati.

— Što je s tobom, Mike? Ti drhtiš. Jesi li se prehladio ili što?

— Nije to — rekoh.

— Što se dogodilo, Mike?

— Vidio sam Ellie — rekoh.

— Što to znači vidio si Ellie?

— Hodao sam cestom, zaokrenuo za ugao i ona je bila tamo, stojeći ispod stabla, gledajući — gledajući prema meni.

Greta se zabulji.

— Ne budi smiješan. Ti — ti uobražavaš stvari.

— Možda čovjek uoforažava stvari. Ovo je »Ciganski posjed« napokon. Ellie je stvarno bila tamo, izgledajući sasvim sretna. Baš ona prava, kao da je — da je uvijek bila tamo i da će uvijek biti.

— Mike! — Greta me zgrabi za rame. Prodrma me. — Mike, ne govori takve stvari. Jesi li pio prije nego si došao ovamo?

— Ne, čekao sam dok ne dođem k tebi. Znao sam da si pripremila šampanjac za nas.

— Pa, zaboravimo Ellie i nazdravimo sebi. — Bila je to-Ellie — rekoh tvrdoglavo.

— Naravno da nije bila Ellie, bila je to samo svjetlosna varka — ili tako nešto.

— To je bila Ellie, i stajala je tamo. Gledala je — ona me je tražila. Ali nije me mogla vidjeti, Greta, ona mi nije mogla vidjeti. — Glas mi se podigne. — I ja znam zašto. Ja znam zašto me nije mogla vidjeti.

— Što hoćeš reći?

Tad sam prošaptao po prvi put vrlo tiho:

— Jer to nisam bio ja. Nisam ja bio tamo. Tamo nije bilo ničeg što bi ona mogla vidjeti samo »Vječita noć«. Tad sam kriknuo paničnim glasom — »Neki se rađaju za slatke užitke, neki se rađaju za slatke užitke, a neki se rađaju za Vječitu noć.

Ja, Greta, ja.

— Sjećaš li se, Greta — rekoh — kako je sjedila na ovoj sofi? Običavala je svirati onu pjesmu na svojoj gitari, pjevajući je svojim nježnim glasom. Moraš se sjećati.

»Svake večeri i svakog jutra« — pjevao sam ispod glasa.

— »Neki se rađaju sa jad. Svakog jutra i svake večeri neki se rađaju sa slatke užitke.«

To je Ellie, Greta. Ona je bila rođena za slatke užitke. »Neki se rađaju sa slatke užitke, neki se rađaju sa Vječitu noć«. To je ono što je mama znala o meni. Ona je znala da sam rođen za vječitu noć. Ja ješ nisam tamo stigao. I Santonix je to znao. On je znao da idem tim putom. Ali moglo se i ne dogoditi tako. Bio je to baš moment, baš jedan moment, kad je Ellie pjevala onu pjesmu. Mogao sam biti potpuno sretan, stvarno sretan, oženjen s Ellie? Mogao sam tako i nastaviti.

— Ne, nisi mogao — reče Greta — nikad nisam pomislila da si ti tip čovjeka koji gubi živce, Mike. Ponovno me je grubo zgrabila za rame. — Probudi se.

Zagledao sam se u nju.

— Oprosti, Greta. što sam govorio?

— Pretpostavljam da su te oni tamo u Americi deprimirali. Ali ti si se dobro držao, zar ne? Mislim, sve investicije su u redu?

— Sve je uređeno — rekoh. — Sve je uređeno za našu budućnost. Našu sjajnu, sjajnu budućnost.

— Govoriš vrlo čudno. Htjela bih znati što Lippincott kaže u svom pismu.

Povukao sam njegovo pismo k sebi i otvorio ga. U njemu nije bilo ništa osim izreska iz nekih novina — ne neki novi izrezak. Bio je star i prilično izbljedio.

Zagledao sam se u to. Bila je to slika neke ulice. Prepoznao sam ulicu s prilično velikom zgradom u pozadini. Bila je to ulica u

Hamburgu s nekoliko osoba koje su dolazile prema fotografu — dvije osobe u prednjem redu hodajući i držeći se ispod ruke. Bili smo to Greta i ja. Dakle Lippincott je znao. Znao je od samog početka da sam već poznavao Gretu. Netko mora da mu je jednom poslao taj izrezak, vjerojatno bez zle namjere. Možda se je samo zabavljao prepoznajući gđicu Gretu Andersen kako hoda ulicama Hamburga. On je znao da poznajem Gretu i ja sam se sjetio kako me je naročito pitao jesam li upoznao ili nisam Gretu Andersen. Ja sam to naravno poricao, ali on je znao da lažem. To je moralo pobuditi njegovu sumnju u me.

Najednom sam se uplašio Lippincotta. On nije, naravno, mogao sumnjati da sam ja ubio Ellie. Nešto je ipak sumnjao. Možda je sumnjao čak i to.

— Gledaj — rekoh Greti — on je znao da se mi poznajemo. Znao je to od početka. Uvijek sam mrzio toga starog lisca i on je uvijek mrzio tebe i kad sazna da ćemo se vjenčati, posumnjat će. Ali znao sam da je Lippincott sigurno slutio da ćemo se ja i Greta vjenčati. Znao je da se poznajemo, a možda je nagađao i da smo bili ljubavnici.

— Mike, hoćeš li se prestati ponašati kao uspaničeni zec. Da, to sam rekla — uspaničeni zec. Ja sam ti se divila. Uvijek sam ti se divila. Ali sad si slomljen.

Bojiš se svakoga.

— Ne smiješ to govoriti.

— Ali istina je.

Nisam bio sposoban išta drugo reći. Ješ uvijek sam se pitao što to točno znači.

Vječita noć. Značilo je mrak. Značilo je da sam tamo bio nevidljiv. Mogao sam vidjeti mrtve, ali mrtvi nisu mogli vidjeti mene iako sam živio. Nisu me mogli vidjeti, jer nisam stvarno bio ondje, čovjek koji je volio Ellie nije stvarno bio ondje. On je dobrovoljno otišao u vječitu noć. Sagnuo sam glavu ješ niže.

»Vječita noć« ponovio sam.

— Prestani to govoriti — vrisne Greta — uspravi se, budi muškarac, Mike. Nemoj se prepuštati tim apsurdnim praznovjernim mislima.

— Kako mogu? — rekoh — prodao sam svoju dušu »Ciganskom posjedu«, zar ne?

»Ciganski posjed« nije nikad bio siguran. Nikad nije bio siguran ni za koga. Nije bio siguran za Ellie, a nije ni za me. Možda nije siguran ni za te.

— Što misliš time?

Ustao sam. Uputio sam se prema njoj. Volio sam je. Da, ješ sam je volio. Još sam za nju osjećao jaku strast. Ali ljubav, mržnja, želja — nije li to sve isto. Tri osjećaja u jednom i jedan u sva tri. Ne bih nikad mogao mrziti Ellie, ali sam mrzio Gretu. Uživao sam u toj mržnji. Mrzio sam je svim svojim srcem i rastućom radosnom željom — nisam želio' očekivati sigurnost. Nisam je želio čekati.

Približio sam joj se.

— Ti nemoralna kuje — rekoh — ti mrska, divna, zlatokosa kuje. Nisi sigurna, Greta. Nisi sigurna od mene. Razumiješ. Naučio sam da uživam ubijajući ljude.

Bio sam uzbuđen onog dana kad sam znao da je Ellie otišla na konju u smrt.

Uživao sam cijelog jutra zbog ubojstva, ali se nikad nisam dovoljno približio ubojstvu sve do sada. Ovo je drukčije. Nije mi dovoljno samo znati da će netko umrijeti od kapsule koju je progutao za doručkom. Nije mi dovoljno samo gurnuti jednu staricu u kamenolom. Želim više od toga, želim upotrijebiti svoje vlastite ruke.

Greta se sad uplašila. Ona, kojoj sam pripadao otkad sam je sreo onog dana u Hamburgu, upoznao je, počeo se pretvarati da sam bolestan da bih na brzinu napustio posao i ostao ondje s njem. Da, pripadao sam joj tada, dušom i tijelom.

Sad joj nisam pripadao. Bio sam svoj. Ulazio sam u drukčije kraljevstvo od onog o kojem sam sanjao.

Bojala se. Uživao sam u njenom strahu i stegao sam joj vrat rukama. Da, čak i sada dok sjedim ovdje i pišem sve o sebi (što me usrećuje) — pisati sve o sebi i o onome što ste prošli, što ste osjećali i mislili, kako ste ih sve varali — da, to je divno. Da, bio sam božanstveno sretan kad sam ubio Gretu...

24.

Nakon toga nema stvarno mnogo da se kaže. Naime, stvari su dospjele do vrhunca, čovjek zaboravlja, pretpostavljam, da ništa bolje ne može uslijediti — kad je sve gotovo. Sjedio sam dugo. Ne znam kad su došli. Ne znam ni jesu li došli svi odjednom... Nisu mogli biti ovdje od početka, jer mi ne bi dopustili da ubijem Gretu. Najprije sam primijetio da je tu »Bog«. Ne mislim bog. Zbrkan sam. Mislim majora Phillipota. On mi se uvijek sviđao; bio je vrlo fin sa mnom. Na neki način je izgledao poput boga, hoću reći, kad bi bog bio ljudsko biće, a ne nešto nadnaravno — gore negdje na nebu. Bio je vrlo pošten čovjek — vrlo pošten i srdačan. Vodio je brigu o stvarima i ljudima. Pokušavao učiniti sve najbolje za ljude.

Ne znam koliko je znao o meni. Sjećam se kako me je radoznalo gledao onog jutra u dražbovaonici kad je rekao da je moje pretjerano veselje predznak smrti.

Pitam se zašto je mislio tog dana da u mom raspoloženju vidi predznak smrti?

Zatim, dok smo bili kod one male zgužvane hrpe na zemlji što je bila Ellie u svom jahaćem odijelu... Pitam se je li on tada znao ili bar pomislio da sam ja imao neke veze s tim?

Poslije Gretine smrti, kao što rekoh, sjedio sam u naslonjaču buljeći u šampanjsku čašu. Bila je prazna. Sve je bilo vrlo prazno — zaista vrlo prazno.

Samo jedno svjetlo je gorjelo, bili smo ga upalili Greta i ja, ali nalazilo se u uglu.

Nije davalo mnogo svjetla, a sunce — mislim da je moralo mnogo ranije zaci.

Sjedio sam ondje, i s nekom tupošću se pitao što će se dalje dogoditi.

Tada su, mislim, počeli dolaziti ljudi. Možda ih je mnogo došlo najedanput. Došli su vrlo tiho, ili ja nisam nikog čuo ni primijetio.

Da je možda Santonix bio tu, možda bi mi rekao što-da radim. Santonix je bio mrtav. On je izabrao drukčiji put nego ja, pa mi ne bi pomogao. Nitko stvarno nije mogao pomoći.

Malo kasnije sam primijetio dr. Shawa. Bio je tako tih da sam na početku jedva osjećao da je tu. Sjedio je sasvim uz mene kao da nešto čeka. Nakon nekog vremena sam pomislio da čeka da ja progovorim. Rekoh mu: — Došao sam kući.

Negdje iza njega motali su se neki drugi ljudi — kaoi da čekaju — čekaju što će on učiniti.

— Greta je mrtva — rekoh. — Ja sam je ubio. Mislim da je bolje da iznesete tijelo, zar ne?

Netko je negdje upotrijebio fleš. Mora da je to policijski fotograf snimao tijelo.

Dr. Shaw okrene glavu i oštro reče: — Ne ješ.

Ponovno je okrenuo glavu k meni, Nagnuo sam se k njemu i rekoh: — Noćas sam vidio Ellie.

— Da? Gdje?

— Stajala je vani pod borom. Znate, to je mjesto na kojem sam je prvi put vidio.

— Malo sam šutio, a onda rekoh: — Ona me nije vidjela... Nije me mogla vidjeti jer tamo nisam bio ja. — Nakon kratkog vremena rekoh: — To me uzrujalo. To me strašno uzrujalo.

Dr Shaw reče: — Bilo je u kapsuli, zar ne? Cijanid u onoj kapsuli? To ste dali Ellie onog jutra?

— To je bilo protiv njene peludne groznice — rekoh; — ona je uvijek uzimala kapsulu kao preventivu protiv alergije kad je odlazila na jahanje. Greta i ja smo ispunili nekoliko kapsula s otrovom protiv osa iz vrtnog štaglja i opet ih spojili. To smo napravili u »Follvju«. Mudro, zar ne? — I nasmijao sam se. Bio je to čudan smijeh, čuo sam samog sebe. Više je sličio čudnom sitnom hihotu. Rekao sam: — Vi ste ispitali sve što je ona uzimala kad ste došli da pogledate njezin gležanj, zar ne? Tablete za spavanje, kapsule protiv alergije, i sve je bilo u redu, je li tako? Ništa štetnog u bilo kojoj od njih.

— Ništa štetnog — reče dr Shaw. — Sve je bilo potpuno bezopasno.

— To je bilo-zaista neobično pametno, zar ne? — rekoh.

— Bili ste neobično pametni, da, ali ipak ne dovoljno.

— Ipak, ne znam kako ste sve otkrili.

— Otkrili smo kad je uslijedila druga smrt — smrt koju niste željeli.

— Claudia Hardcastle?

— Da. Umrila je na isti način kao i Ellie. Pala je s konja u lovištu. I Claudia je bila zdrava djevojka, ali je ipak pala s konja i umrla. Međutim, nije prošlo dugo vremena. Pokupili su je gotovo odmah i ješ se širio miris cijanida. Da je ležala na čistom zraku nekoliko sati kao Ellie, ne bi bilo ničega — ni mirisa ni bilo čega.

Ipak ne znam kako je Claudia došla do kapsule. Osim ako ste vi jednu ostavili u »Follvju«. Claudia je običavala katkada odlaziti u »Folly«. Nađeni su njezini otisci prstiju, a i izgubila je tamo svoj upaljač.

— Mora da smo bili nepažljivi. Punjenje je bilo komplicirano.

Zatim rekoh:

— Vi ste sumnjali da ja imam nešto s Ellinom smrću, zar niste? Svi vi? — Pogledao sam okolo po nejasnim likovima. — Možda svi vi.

— Vrlo često čovjek zna. Ali nisam bio siguran može li se išta poduzeti u vezi s tim.

— Morali ste me opomenuti — rekoh s prijekorom.

— Ja nisam policajac — reče dr Shaw.

— Što ste, onda, vi? — rekoh.

— Ja sam liječnik.

— Ja ne trebam liječnika — rekoh.

— To će se tek vidjeti.

Tad sam pogledao Phillpota i rekao: — Što vi ovdje radite? Došli ste da me osudite, da predsjedavate mom procesu?

— Ja sam samo mirovni sudac — reče. — Ovdje sam kao prijatelj.

— Moj prijatelj? — To me zapanjilo.

— Ellin prijatelj — odgovorio je.

Nisam razumijevao. Ništa od toga nije za mene imalo smisla, ali nisam mogao, a da se ne osjećam važnim. Svi oni ovdje! Policija i liječnici, Shaw i Phillpot, koji je inače bio vrlo zaposlen čovjek. Sve je bilo vrlo komplicirano. Počeo sam gubiti kontrolu nad svim tim. Bio sam jako umoran. Iznenada bih postajao umoran i zaspan...

Svi ti dolasci i odlasci. Ljudi su dolazili da me vide — svakojaki ljudi. Advokati, jedan advokatski pripravnik, mislim neki drugi pravnik s njim, i liječnici. Nekoliko liječnika. Bili su dosadni i nisam htio odgovarati na njihova pitanja.

Jedan od njih me je uporno pitao imam li kakvu želju. Odgovorio sam potvrdno.

Rekao sam da je jedino što želim naliv-pero i mnogo papira. Htio sam napisati sve o tome, kako se sve dogodilo. Htio sam im iznijeti što sam osjećao, što sam mislio, što sam više o sebi razmišljao, to mi se sve više činilo interesantnim za svakoga.

Jer ja sam bio interesantan. Bio sam stvarno interesantna osoba i izveo sam interesantne stvari.

Liječnici — bar jedan od njih — mislili su da je to dobra ideja. Rekao sam: — Vi uvijek dopuštate ljudima da dadu izjavu, dakle zašto ja ne bih mogao napisati moju izjavu? Jednog dana će, možda, svatko to moći pročitati.

Dopustili su mi. Nisam mogao dugo izdržati pišući. Umarao sam se. Netko je upotrijebio frazu »smanjena uračunljivost«, a netko drugi se nije s tim složio.

Svašta možete čuti. Nekad misle da ih uopće ne slušate. Tad sam se morao pojaviti na sudu, zatražio sam da mi donesu moje najbolje odijelo jer sam htio napraviti dobar dojam, činilo se da su me detektivi promatrali već izvjesno vrijeme. Ona nova posluga. Mislim da su bili zaduženi od Lippincotta da me uhode.

Mnogo su otkrili o meni i Greti. Smiješno, nakon što je umrla, nisam nikad mnogo mislio o Greti... Nakon što sam je ubio, nije mi više ništa značila.

Pokušao sam dozvati natrag onaj divni trijumfalni osjećaj koji sam imao kad sam je zadavio. Ali čak i to je nestalo...

Sasvim iznenada jednog dana doveli su moju majku da me vidi. Gledala me je s praga. Nije gledala onako zabrinuto kao ranije. Sad je bila samo žalosna. Nije imala mnogo što reći, a niti ja. Sve što je rekla bilo je: — Trudila sam se, Mike. Jako sam se trudila da te očuvam. Nisam uspjela. Uvijek sam se bojala da neću uspjeti.

Rekao sam: — Sve je u redu, mama. Nije to bila tvoja greška. Sam sam izabrao put koji sam želio.

A onda sam se iznenada sjetio da je to ono što je Santonix rekao. I on se bojao za mene. Ni on tu nije mogao ništa. Nitko nije mogao učiniti ništa — osim možda mene samoga... Ne znam. Nisam siguran. Ali s vremena na vrijeme se sjetim — sjetim se onog dana kad mi je Ellie rekla: »O čemu razmišljaš kad me tako gledaš«? A ja sam rekao: »Kako«? A ona: »Kao da me voliš«. Pretpostavljam da

sam je i volio na neki način. Mogao sam je voljeti. Bila je toliko slatka, Ellie, slatki užitak...

Pretpostavljam da je u meni bila nevolja u tome što sam uvijek želio previše. Želio na lak, pohlepan način.

Prvi put onog dana kad sam otišao na »Ciganski posjed« i sreo Ellie, dok srno silazili niz cestu, sreli smo Esther. Upozorenja koja je ona izrekla Ellie, dala su mi ideju da joj platim. Znao sam da će učiniti sve za novac. Platit ću joj. Ona će početi opominjati Ellie i plašiti je, uvjeriti je da je u opasnosti. Pomislio sam da će se možda činiti vjerojatnim da je Ellie umrla od šoka. Tog prvog dana, sada to znam, siguran sam u to, Esther se stvarno uplašila. Plašila se za Ellie. Opominjala ju je, opominjala da ode, da prekine svaku vezu sa »Ciganskim posjedom«.

Opominjala ju je naravno, da prekine svaku vezu sa mnom. Nisam to shvatio. Niti Ellie nije.

Je li se Ellie plašila mene? Mora da jest, iako to sama nije znala. Znala je da joj nešto prijete, znala je da postoji opasnost. Santonix je spoznao zlo u meni, poput moje majke. Možda su svi troje znali. Ellie je znala ali nije marila, nikad nije marila. To je čudno, vrlo čudno. Sada znam. Bili smo vrlo sretni zajedno. Da, vrlo sretni, želio bih da sam onda znao da smo sretni... Imao sam svoju šansu. Možda svatko ima svoju šansu. Ja — ja sam je propustio.

Čini se čudnim, zar ne, da mi Greta uopće ništa ne znači.

Čak ni moja divna kuća nije važna.

Samo Ellie... A Ellie me nikad više ne može naći — Vječita noć... To je kraj moje priče.

U mom svršetku je moj početak — ljudi to uvijek govore.

Ali što to znači?

I gdje zapravo počinje moja priča? Moram nastojati da se sjetim...

Kraj

Napomene

[1] *Tornjevi, nap prev*

[2] *Mlađa djevojka koja boravi kod neke obitelji radi učenja stranog jezika i pomaže u kući uz malu plaću.*

[3] *Gotova stvar*